Rudolf Steiner

OMUL ŞI LUMEA
ACŢIUNEA SPIRITULUI ÎN NATURĂ

GA 351

7 convorbiri cu lucrătorii care construiau Gotheanumul,
Dornach, 8 – 31 octombrie 1923

Traducere după:
Rudolf Steiner
MENSCH UND WELT
DAS WIRKEN DES GEISTES IN DER NATUR
Editura Rudolf Steiner, Dornach/Elveţia 1965
GA 351

Traducători: Adina Böhm şi Delia Popescu
Lector: Andrea Dumitrescu

©2011 BIBLIOTECA ANTROPOSOFICĂ pentru prezenta traducere în limba română

CUPRINS

CONFERINŢA I — *Dornach, 8 octombrie 1923* — Fiinţa fluturelui

Peste tot în natură este spirit. Experimente de zbor pornind de la zborul fluturelui. Fluturele ia naştere într-un mod foarte complicat: stadiile de ou, omidă, cocon şi fluture. Oul trebuie să aibă întotdeauna umiditate, în care să se afle ceva sare; omida trăieşte continuu în lumină; coconul se închide total faţă de forţele fizice ale Pământului; fluturele urmăreşte numai lumina, el nu mai este supus gravitaţiei. Eul şi lumea fluturilor. Galbenul leului. Incarnatul. Mormoloci şi broască, respiraţie prin branhii şi respiraţie pulmonară. Observare prin microscop. Teoria încapsulării. Actualul mod de a proceda în ştiinţă. Deşteptăciunea nebunilor. «Geniu şi nebunie» de Lombroso.

CONFERINŢA a II-a — *Dornach, 10 octombrie 1923* — Despre acidul cianhidric şi azot, dioxid de carbon şi oxigen

Ce depinde în viaţa omenească de azot. Carbon şi azot, formarea de acid cianhidric şi de cianură de potasiu. Mişcările noastre provin din forţa de rezistenţă împotriva formării de cianură de potasiu. Regresiunea cianurii de potasiu. Curenţii de cianură de potasiu care merg de la om la Soare. În cap, dioxidul de carbon se reuneşte cu fierul. Cloroza. Apele minerale feruginoase şi carbonatate. Curenţii de fier şi dioxid de carbon stăpâniţi de om se îndreaptă către Lună. Creşterea plantelor şi Luna plină. Pentru gândire avem nevoie de Lună, pentru mers de forţa solară. Soarele, Pământul şi Luna au fost cândva un corp comun. Azotul îl avem de la Soare, oxigenul de la Lună. Huila şi calcarul. Otrăvirea cu cianură de potasiu. Strânsă legătură a omului cu Soarele şi Luna.

CONFERINŢA a III-a — *Dornach, 13 octombrie 1923* — Omul şi Pământul în nord şi sud

Forme ale cristalelor de zăpadă şi formarea florilor de gheaţă. Diferenţa dintre oamenii zonelor calde şi eschimoşi. Eschimoşii au, relativ la corpurile lor, plămâni mari şi ficat mic, iar oamenii din zonele calde au, relativ la corpurile lor, plămâni mici şi ficat mare. Septicemie datorată mâniei. Răciri abdominale. Boli ale ficatului. Activitatea solară favorizează activitatea ficatului. În plămâni acţionează forţele lunare. Cauza bolilor pulmonare. Sucurile frunzelor anumitor soiuri de varză pot prelua anumite activităţi pulmonare. Sucul din rădăcină de Cichorium intybus poate prelua activitatea ficatului. Peste tot unde străluceşte Soarele, apare viaţa; peste tot unde acţionează Luna, iau naştere forme, imagini. Electricitatea Pământului şi aurora boreală. Acidul silicic şi silicatul de fier ca remedii.

CONFERINŢA a IV-a — *Dornach, 20 octombrie 1923* — Despre esenţialitatea hidrogenului

Omul ca purtător de albumină. Gazul metan. Hidrogenul este răspândit pretutindeni în Univers. Reproducerea ca celălalt capăt al gândirii. Şerpii care nasc pui vii. În toate, unde este reproducere, trebuie să acţioneze hidrogenul. Hidrogenul: fosforul cosmic. Soda şi folosirea ei în tehnică şi natură. Peste tot unde se foloseşte soda trebuie să ia naştere ceva lumină. Orice viaţă rezultă de fapt din colaborarea corectă dintre hidrogen şi sodă. Sperma masculină. Dacă şarpele nu primeşte sodă, nu formează coaja oului. Hidrogenul exterior şi soda exterioară, şi hidrogenul interior şi soda interioară. Principiul evoluţiei superioare: ceea ce este conţinut afară, în lume, intră în fiinţe, în animalele superioare şi în om. Cum au apărut vietăţile inferioare. Dezvoltarea în continuare a omului prin închiderea faţă de natură. Viespile: cele mai fine producătoare de hârtie din natură.

CONFERINŢA a V-a — *Dornach, 24 octombrie 1923* — Despre natura cometelor

Pentru gândire avem nevoie de dioxid de carbon, pentru voire de acid cianic. Acidul cianic în atmosfera cometelor. Însemnătatea cometelor în întregul Univers. Deosebirea dintre vorbăreţul atenian şi mai puţin vorbăreţul spartan, care afirma însă lucruri importante şi cu putere. Căldura interioară alungă pofta de a vorbi, căldura exterioară aprinde pofta de a vorbi. Nimic nu se poate dezvolta în întuneric. Aşa cum noi scoatem afară din cărbune căldura solară, tot aşa ia copilul mic în uterul matern lumina solară acumulată acolo, din interior. Căldură interioară şi exterioară, lumina interioară şi exterioară. Cometele şi meteoriţii ca aducători de cianură de potasiu în aer. Epuizare. Sucul de porumbar. Cometele dau omului, din Univers, libertatea. Sărbătoarea lui Mihael ca sărbătoare a libertăţii. Lykurgos, legiuitorul Spartei.

CONFERINŢA a VI-a — *Dornach, 27 octombrie 1923* — Acţiunea substanţelor în Univers şi în trupul omenesc: fierul şi sodiul

Fierul există pretutindeni în Univers, pentru ca noi să putem avea voinţă liberă; sodiul este răspândit pretutindeni în Univers pentru ca noi să putem avea, de fapt, capete. Pentru ca noi să ne putem clădi membrele, clorul trebuie să formeze împreună cu hidrogenul acidul clorhidric. Ceea ce vine din clor în om trebuie să se combine corect cu fierul. Marte este creatorul fierului în sistemul nostru planetar, Mercur este în corelație cu clorul. Forţa solară din om aduce clorul şi fierul laolaltă. Terapia cu aur. Cloroza tinerelor fete şi răguşeala la băieţi în timpul schimbării vocii.

CONFERINŢA a VII-a — *Dornach, 31 octombrie 1923* — Despre cauzele paraliziei infantile – despre creşterea plantelor

Despre plantele din cameră. Paralizia infantilă. Dovedirea acţiunii cantităţilor infime de substanţă. Condițiile de sănătate ale oamenilor depind de creşterea plantelor. Remedii pentru paralizia infantilă. Seva lemnului, seva vieții şi cambiul la copac şi la planta ierboasă obişnuită. Ce importanţă are faptul că mici cantităţi de substanţă sunt adăugate solului. Legătura dintre sol şi creierul mic. Gripă şi paralizie. În orice fenomen de paralizie se află ceva strâns legat de sol. Colaborarea dintre ştiinţele naturii şi metodele de vindecare.

NOTE

CUVÂNT INTRODUCTIV

la apariţia publicaţiilor din conferinţele lui Rudolf Steiner
pentru lucrătorii la clădirea Goetheanumului din august 1922 până în septembrie 1924

Marie Steiner

Am putea numi aceste conferinţe şi convorbiri, deoarece conţinutul lor a fost mereu determinat de lucrătorii înşişi, la invitaţia lui Rudolf Steiner. Ei au putut să-şi aleagă singuri temele; el i-a stimulat să pună întrebări şi să facă diverse comunicări, i-a încurajat să se exprime, să dezbată. Au fost atinse lucruri apropiate şi îndepărtate. Un interes deosebit s-a manifestat faţă de aspectul terapeutic şi cel igienic al vieţii; s-a văzut de aici cât de mult făceau parte aceste lucruri dintre grijile zilnice ale muncitorilor. Dar au fost atinse şi toate fenomenele naturii, ale existenţei minerale, vegetale şi animale şi aceasta a condus din nou afară, în Cosmos, la originea lucrurilor şi a fiinţelor. În cele din urmă muncitorii au solicitat o introducere în ştiinţa spirituală şi bazele de cunoaştere pentru înţelegerea misteriilor creştinismului.

Această muncă spirituală comună s-a configurat din câteva cursuri, pe care le-a ţinut pentru început dr. Roman Boos la locul de muncă, după terminarea muncii, la cererea celor interesaţi; ulterior, ele au fost ţinute şi de alţi membri ai Societăţii Antroposofice. Însă apoi a pornit rugămintea din partea muncitorilor adresată lui Rudolf Steiner, dacă nu ar putea prelua el însuşi cursurile și să le astâmpere setea de cunoaştere, şi dacă nu ar fi posibil să se folosească în acest sens o oră din timpul obişnuit de lucru în care ei să mai fie încă proaspeţi şi capabili de asimilare. Aceasta s-a petrecut apoi în ora de după pauza de muncă. Au mai avut acces şi câţiva angajaţi de la biroul clădirii, şi doi sau trei membri din cercul de colaboratori intimi ai Dr. Steiner. S-au discutat şi lucruri practice, ca de exemplu creşterea albinelor, care îi interesa pe apicultori. Notiţele de la acele conferinţe despre albine au fost editate mai târziu, când Dr. Steiner nu se mai afla printre noi, de către Cercul Experimental Agricol de la Goetheanum, ca broşură pentru membrii săi.

Apoi s-a stârnit la tot mai mulţi dorinţa de a cunoaşte aceste conferinţe. Însă ele au fost gândite pentru un public deosebit şi rostite într-o situaţie deosebită, cu totul pe nepregătite, aşa cum a rezultat din circumstanţele şi dispoziţia interioară a muncitorilor prezenţi – şi câtuşi de puţin în perspectiva publicării şi editării lor. Însă tocmai modul în care au fost rostite are un ton de prospeţime şi un caracter nemijlocit, de care nu vrem să ne lipsim. Căci le-am lua atmosfera deosebită care se bazează pe colaborarea a ceea ce trăim în sufletele celor care puneau întrebări şi a celui care răspundea. Nu dorim să ştergem nuanţa, coloritul, printr-o transformare pedantă a frazelor. De aceea am făcut încercarea de a le modifica pe cât posibil de puţin. Şi chiar dacă nu corespunde totul în ele uzanţelor literare de formare a stilului, ele au în schimb viaţa nemijlocită.

Rudolf Steiner

OMUL ŞI LUMEA
ACŢIUNEA SPIRITULUI ÎN NATURĂ

GA 351

CONFERINŢA I

Dornach, 8 octombrie 1923

Bună dimineţa, domnii mei! V-aţi închipuit ceva la care s-ar putea răspunde astăzi? – Dacă nu, vreau să vă spun astăzi ceva, care se leagă foarte bine de nişte lucruri pe care le-am discutat deja.

Când omul priveşte în Natură – el priveşte de fapt aşa, cam maşinal –, îi vin în minte, în momentul în care el incepe să reflecteze într-adevar la lucrurile din natură, atât de multe care indică faptul că peste tot este prezent spirit în natură, că peste tot este prezent spiritualul, încât el nu poate face altfel, decât – dacă îndrăznesc să spun aşa – să devină decât curios, cum acţionează de fapt acest spirit în natură. Eu v-am putut arăta, de multe ori, la vizuina de castor [Nota 1] şi la lucruri asemănătoare, cât de ingenioase sunt toate aceste lucruri în natură. Acum vreau sa vă mai arăt încă ceva.

Nu-i aşa, omul, când merge prin natură la un anumit moment din vară, vede mai întâi frumoşii fluturi fâlfâind cu aripile lor colorate, care lucesc aşa multicolor, şi atunci el se întreabă mai departe: de unde vine acest fâlfâit variat irizat al fluturilor, care se mişcă atât de liber?

Aceasta are o mare importanţă practică. Sunt chiar convins: Daca noi aici undeva, datorită Goetheanum-ului nostru am putea face noi experimente privind navigaţia aeriană, nu le-am face aşa cum se fac ele astăzi după ştiinţa materialistă. Aici se încearcă mereu cu zborul păsării, cu zborul libelulei şi aşa mai departe. Dar nimeni nu se gândeşte să încerce cu zborul propriu-zis al fluturelui. Şi totuşi navigaţia aeriană ar lua forma corectă dacă experimentele în acest sens s-ar putea aborda tocmai cu zborul fluturelui. Dar nu-i aşa, oamenii nu intră în asemenea lucruri, pentru că nu pot recunoaşte ceea ce este just. Şi anume astfel de lucruri se pot recunoaşte în mod corect, chiar pentru viaţa practică, numai dacă se acceptă spiritualul.

Acum vreau să vă arăt ceva despre fluturi, ceva care nu ţine direct de navigaţia aeriană, dar vă poate clarifica câte ceva în această privinţă. Vedeţi dumneavoastră, aşa un fluture nu există din capul locului, ci aceasta se realizează, aşa cum știți, într-un mod foarte complicat. Mai întâi pornim de la faptul că fluturele spre toamnă, deci când a ajuns la maturitate, depune un ou. Deci primul lucru de la care porneşte fluturele, este că depune un ou. Din acest ou nu iese din nou un fluture. Nu se târăşte afară, sa zicem, fluturele Coada-rândunicii [Nota 2], care arată aşa (vezi desenul) ; nu el iese afară, ci din acest ou iese mai întâi ceva care în limbaj popular se numeşte „vierme”; o omidă iese afară.

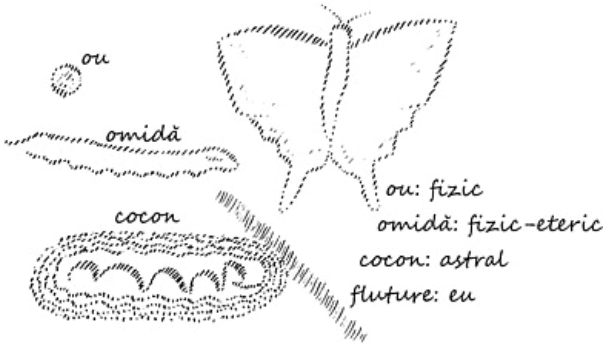

Această omidă iese deci afară din ou. Aici își are ea capul (vezi desenul), aici la spate este un ac, şi cea care se târăşte acum imprejur aşa leneş, lent, este de fapt în aparență un fel de trântor. Dar în interior aşa o omidă nu este de loc o leneşă, ci în interior toarce din propriul ei corp fire, şi din aceste fire îşi face în jurul ei un înveliş. Deci dacă aceasta este omida (vezi desenul), aşa toarce această omidă din ea însăşi fire în afară şi îşi face împrejurul ei un înveliş, care este tare. Omida dispare treptat cu totul înăuntru, se dizolvă în aceste fire, îşi face aşadar în jurul ei un înveliş, pe care îl agață, îl lipeşte într-un fel sau altul de un trunchi de copac; lipeşte întâi firul şi apoi dispare în înveliş. Aşa că avem: oul, omida, şi aici, aceasta se numeşte un cocon. Şi acest cocon rămâne acuma agățat o perioadă de timp. Apoi apare pe undeva o gaură şi fluturele iese afară. Aşa că, înainte să se înfăptuiască un astfel de fluture, sunt necesare patru lucruri: deci mai întâi oul, în al doilea rând omida, în al treilea rând coconul şi în al patrulea rând fluturele însuşi. Oul este depus undeva. Omida se târăşte apoi primprejur. Coconul rămâne complet fixat şi fluturele fâlfâie vesel prin aer. El poate apoi iarăşi să depună un ou şi povestea se repetă din nou în cursul anului. Aşa stau lucrurile.

Acuma, la aceasta se uită oamenii, şi aceasta explică astăzi savanţii, astfel încât ei pur şi simplu observă ceea ce se poate vedea la microscop sau la alte asemenea lucruri. Dar lucrurile nu sunt chiar aşa de simple. Trebuie să se ia în consideraţie, unde poate trăi oul şi cum trăieşte el, cum trăieşte omida, cum trăieşte coconul şi în sfârşit cum trăieşte fluturele. Oul are nevoie mai întâi de toate – dacă este ca el să ajungă până acolo încât omida să se poată târî afară – de umiditate, uneori nespus de puţină, dar are nevoie de umiditate, în care este dizolvată puţină sare. Nici un ou nu se poate dezvolta fără să aibă ceva umiditate în care este dizolvată puţină sare. De aceea trebuie ca animalul, fluturele, să aibă acest instinct de a depune oul într-un loc în care să poată primi umiditate, în care este conţinută şi ceva sare. Fără aceasta nu merge, va să zică. Ceea ce vă povestesc aici despre fluturi, este la fel de valabil şi pentru albine şi aşa mai departe. Şi

pentru albine este necesar ca acolo unde se depun ouăle să pătrundă sare – oricât de puțină ar fi. Foarte puțini observă aceasta. Ajunge dacă se lasă ceaţa; ea conține întotdeauna ceva umezeală cu sare. Atunci vine natura în ajutor. Aceasta nu este întotdeauna foarte evident pentru mintea omenească. Natura este mult mai înţeleapta decât omul. Dar oul trebuie întotdeauna să aibă ceva umiditate, înăuntrul căreia este puțină sare. Așa este și la fluture, și apoi se târăște afară omida. Oul are nevoie așadar doar de această umiditate, în care este sare. El nu are ochi, nu vede nimic, trăiește de altfel pentru el însuși într-o lume complet întunecată. În momentul în care omida a ieșit din ou, ea iese afară la lumină, este deci continuu în lumină. Omida are organe de simţ, vine la lumină. Acum a devenit de fapt o cu totul altă vietate decât este oul. Oul s-a transformat cu totul în omidă. Şi faptul că omida este expusă la lumină, că are organe de simţ, exercită o impresie interioară asupra omidei. Astfel de lucruri capătă sub anumite aspecte o expresie foarte radicală. Cu toţii aţi avut parte de aceste situaţii ciudate, când, dacă pe undeva aţi aprins vreo lampă, tot felul de insecte care zburau prin cameră se simt atrase de lumina din lampă, chiar se năpustesc în ea, atât de proaste sunt, încât ard. De unde provine aceasta? Normal că asta nu se întâmplă omidei, dar vrerea pentru aceasta este prezentă şi la ea. Anume omida este atrasă de lumina soarelui, ca să zic aşa, cu aceeaşi voluptate ca şi insecta care se aruncă în flacăra lumânării; numai că omida nu poate ajunge la soare. Dacă ar fi putut să se ridice de la pământ şi să zboare spre soare, în curând nu am mai fi avut nici o omidă; toate ar fi zburat spre soare, ar fi plecat în zbor. Căci asta vor ele, numai că sunt reținute de forța de gravitaţie, şi nu pot. Aşa că, dacă privim omida, această omidă de fapt are vrerea să urmeze lumina. Dar nu poate. Însa ce face ea?

Gandiți-vă puţin, aici este raza de lumină, aici omida (se desenează). Acum toarce omida, în timp ce se târăște, așa cum este raza de lumină, un fir. Omida toarce firul întru totul după raza de lumină, şi când raza de lumină nu mai este prezentă noaptea, atunci ea înfășoară firul, iar ziua toarce iarăşi firul în raza de lumină mai departe, şi noaptea îl înfășoară din nou. Şi astfel se formează învelişul de jur împrejurul ei. Omida se dizolvă complet în lumină, moare în lumină, ca şi insecta care ajunge la flacără, numai că omida nu vine înspre soare, ci intră în însăşi raza de lumină; dar ea îşi toarce propriul corp în aceste fire şi face de jur împrejurul ei acest aşa-numit cocon, aceste fire care sunt urzite împreună. Viermele de mătase toarce mătasea după lumină. Deci dacă de la vreun vierme de mătase luaţi mătase, puteţi spune liniştit: Ce este asta? Aceasta este lumină toarsă! – Aici este materia pământească toarsă pe direcția razelelor de lumină. Şi daca vedeţi pe undeva vreun cocon, acesta este pură rază de soare toarsă, de jur împrejur materie pământească care este toarsă după raza de Soare.

Aşadar acum avem coconul, de jur împrejur lumina toarsă, şi prin faptul că aceasta este lumină solară toarsă, se înfăptuieşte desigur altceva, decât atunci cand se repede insecta în flacără – atunci o arde flacăra lumânării, nu poate face nimic cu aceasta. Însă dacă această insectă ar putea, în repeziciunea cu care se aruncă în flacără, să toarcă împrejurul ei pe direcţia razelor de lumină un astfel de cocon, atunci din focul flăcării ar rezulta în interior un nou animal. Acest lucru este împiedicat doar de ardere. Este interesant, că prin acest lucru aflăm ce vrea de fapt această insectă, care zboară noaptea prin cameră şi se aruncă în flacără: anume ea vrea să se reproducă, vrea să se distrugă, ca să vină din nou într-o nouă formă. Se înşeală numai, pentru că nu poate să-şi facă aşa de repede un înveliş. Dar omida poate să-şi facă în trândăvie tocmai acest înveliş, atârnă acest înveliş, şi acum poate forța soarelui care este capturată acolo, care este prizonieră acolo, care poate să creeze înăuntru fluturele, şi acesta poate apoi ca o creatură a soarelui să zboare afară de acolo şi să se mişte ca o faptură a soarelui.

Vedeţi dumneavoastră, domnii mei, de aici reiese cum sunt lucrurile de fapt în natură. Mai întâi aveţi în ceea ce v-am spus, o idee foarte imporantă: Insecta, care se aruncă în flacără, vrea să moară, s-ar crede. Nu, ea nu vrea să moară, ci ea vrea să revină într-o altă formă. Ea vrea să fie transformată de flacără. Şi aşa este moartea peste tot: moartea nu este ceea ce distruge ființele, ci prin ea, atunci când moartea este introdusă corect, doar sunt transformate. În primul rând de aici se vede acest lucru. În al doilea rând se vede însă o legatură temeinică, care există între toate lucrurile din natură. Vedeţi dumneavoastră, fluturele este creat din lumină; dar lumina trebuia mai întâi, asimilând materia pământească și făcând un cocon, să fie făcută fire în cocon. Tot ce ia naştere la ființele animale este creat din lumină. Chiar şi omul este creat din lumină, prin fenomenele care se produc la fecundarea ovulului; acesta protejează printr-un înveliş lumina în interiorul omului. Şi în realitate lumina este cea care creaza omul în corpul mamei care deci creează posibilitatea ca omul să ia naştere din lumină. Aşa se vede deci la fluture, că el ia naştere din lumina care mai intâi a fost captivă.

Acum fluturele fâlfâie de colo colo în multe culori. Aceste culori sunt prezente in general, dacă ne uităm la ceea ce poate fi influenţat cel mai mult de lumină. Dacă mergeţi aşadar în ţinuturi calde sunt toate păsările în culori minunate, pentru că acolo soarele are cea mai mare putere. Ce face deci ceea ce creează în soare, în lumina captivă? Produce culorile, produce întotdeauna culorile. Şi aşa este şi la fluture. Fluturele îşi are culorile sale, prin ceea ce a făcut acolo lumina ca prizonier. Putem înţelege fluturele, numai dacă îl înţelegem ca o creaţie din întreaga lumină, care îl face în multe culori.

Dar asta nu o poate face soarele de unul singur. Lucrurile stau aşa: Dacă privim oul, el este deci în umezeală, în care este sare. Sarea este pământ, umezeala este apă. Aşa că putem spune: Oul trebuie să se dezvolte în pământ şi ceva apă. – Omida vine deja afară la lumină. Omida nu se poate dezvolta conform întreagii ei naturi doar în pământ şi apă, deci în calcar dizolvat, de exemplu, şi apă, ci omida are nevoie de umezeală, deci apă, dar şi de aer, de umezeală şi aer. Această umezeală şi apă, de care are nevoie omida, nu este pur şi simplu ceea ce oul are fizic nevoie, ci în această umezeală trăieşte ceea ce se numeşte eter, şi ceea ce la oameni v-am descris drept corp eteric. Omida capătă un corp eteric. Şi prin corpul eteric ea respiră. Prin corpul eteric îşi ia ea ceea ce deja este spiritual în aer. Oul este încă pe de-a întregul fizic, omida însă trăieşte deja în fizic-eteric. Dar este greu pentru omidă, să trăiască în fizic-eteric. Omida are mult prea multă materie pământească grea în ea. La omidă este aşa: Când vine la lumină se vădește că ea toarce din ea însăşi razele de lumină în forma coconului ei de mătase. Omida ar vrea la lumină, dar nu poate; are prea multă forță gravitaţională în ea. Dar ea nu a crescut pentru gravitaţia la care este supusă. De aceea ea vrea să se ridice în lumină, vrea să se verse în lumină, vrea să trăiască mai departe în lumină. Ce face ea? Se închide față de pământ cu razele de lumină, îşi face un cocon de jur imprejur. Omida se separă complet în cocon de gravitaţia fizică. Şi acum coconul are în interior, unde a disparut „viermele”, forțe astrale, nu mai are forțe pământești şi nici forțe eterice, ci astrale, are forțe complet spirituale în ea, şi aceste forțe astrale trăiesc în lumina captivă. Lumina captivă are întotdeauna forțe spirituale, forțe astrale în ea. Şi aceste forțe astrale creează fluturele. El poate acum, fiindcă e compus în totalitate din forțe astrale, să zboare în aer, ceea ce omida nu poate; el poate să urmeze lumina. El urmează numai lumina, el nu mai este supus gravitaţiei. Prin faptul că el s-a abandonat, gravitaţia a fost scoasă din circuit. Aşa că se poate spune: S-a maturizat pentru Eu. – Un Eu este, ca să zicem aşa, acolo unde vedem un fluture zburând. Noi oamenii avem Eul nostru în noi. Fluturele îl are în afara lui. Eul este de fapt lumină. Ea îl colorează.

Daca staţi la îndoială, atunci trebuie să vă clarificaţi ceva. Toţi vă spuneţi vouă înşivă mereu: Eu. – Ce înseamnă aceasta, când dumneavoastră vă spuneţi înşivă Eu? Vedeţi dumneavoastră, de fiecare dată, când vă spuneţi Eu, se aprinde în creierul dumneavoastră o mică flacără, care nu poate fi văzută doar cu ochii obişnuiţi. Aceasta este lumină. Dacă îmi spun mie însumi Eu, chem astfel lumina în mine. Aceeaşi lumină, care colorează fluturele în culori, pe aceasta o chem în mine, când îmi spun mie însumi Eu. Este într-adevăr deosebit de interesant, să observi afară în natură, că poţi să-ţi spui ţie însuţi: Eu îmi spun mie Eu; Dacă aş putea radia acest Eu în toată lumea, ar fi lumină. Acest Eu l-am închis doar prin corpul meu. Daca l-aş putea radia, aş putea crea cu această lumină fluturi adevăraţi. – Eul oamenilor are chiar puterea de a crea fluturi adevăraţi, de fapt chiar insecte şi aşa mai departe. Vedeţi dumneavoastră, oamenii îşi închipuie că totul este aşa de simplu. Dar în timpurile de demult, cand se ştiau astfel de lucruri, oamenii au vorbit de asemenea în acest sens. La evreii vechi exista un cuvant „Jahve”, care însemna acelaşi lucru ca şi „Eu”. Acest cuvant, în limba ebraică Jahve, avea voie să-l pronunţe doar preotul, pentru că preotul era pregătit să-şi spună siesi ce înseamnă aceasta. Căci preotul vedea în acele momente, când pronunta cuvântul Jahve,

peste tot imaginile fluturilor zburând. Şi atunci el ştia: dacă pronunţa cuvântul Jahve şi nu vedea nimic, atunci nu îl pronunţase cu tăria interioară cuvenită. El avea tăria interioară corectă numai dacă vedea cu claritate fluturi. Însa nu putea să-i înveţe şi pe ceilalţi acest lucru, căci aceştia s-ar fi smintit; pentru aceasta el a trebuit sa se pregătească mai întai. Totuşi este real.

Da, domnii mei, dar atunci ce este aceasta? Ia gânditi-vă, că între acest pupitru şi punctul unde sunt eu, ar fi o plapumă mare plină cu fulgi. Fulgii ar fi puţin mai rari înăuntru şi eu mă plasez aici şi împing încolo, merg aşa încolo, comprim fulgii, nu ajung chiar până la pupitru, ci trebuie să mă opresc la mijloc, pentru că nu pot să-i comprim mai departe. Nu ajung la pupitru, dar simt o presiune, când mă rezem aici. Aşa vreţi dumneavoastră să-l pronunţaţi pe Eu, vreţi de fapt să creaţi fluturi curaţi, pentru că Eul este lumină. Dar nu puteţi face aceasta. În loc de aceasta simţiţi rezistenţa, aşa cum simt eu rezistenţa când merg împotriva fulgilor. Şi acestea sunt gândurile dumneavoastră. În aceasta constau gândurile dumneavoastra, în faptul că nu puteţi produce fluturi prin lumină. Eul cugetă gânduri. Gândurile sunt de fapt doar imagini din lumea fluturilor.

Vedeţi dumneavoastră, aşa stau lucrurile, că de fapt astăzi încă s-ar întâmpla acelaşi lucru, care s-ar fi întâmplat în vechiul iudaism, dacă pur şi simplu oricare om care ar fi rostit cuvântul Jahve, ar fi văzut întreaga lume a fluturilor; atunci oamenii ar fi spus: Acesta este desigur nebun. – Şi el chiar ar fi fost, daca n-ar fi fost destul de matur ca să privească lucrurile spirituale! Dar astăzi spun oamenii, când unul dintre ei vorbeşte despre faptul că lumina este Eu, şi că lumina este acelaşi lucru care în alt mod, atunci când este captivă, poate crea fluturii, şi care în noi, pentru că avem un creier potrivit pentru aşa ceva, creează gânduri în loc de fluturi – astăzi spun oamenii iarăşi: Este nebun! – Dar aceasta este realitatea. Tocmai aceasta este diferenţa dintre o simplă nebunie şi adevar. Aşa că trebuie să spunem: Dacă privim fluturii coloraţi din aer, atunci acţionează în noi acelaşi lucru ca atunci când ne simţim într-adevăr în noi şi spunem Eu. Fluturele nu poate spune Eu, nici măcar animalul superior, pentru că Eul acţioneaza din afară. Dacă priviţi un leu, de culoarea lui galbenă ca pâinea, acesta este un galben care este produs din afară de Eul leului. Leul însuşi este gândit de către întreaga natură, coloritul se realizează prin aceasta. Deoarece noi gândim dinăuntru în afară, nu primim coloritul din afară, ci primim coloritul pielii din interrior, culoare care poate fi imitată foarte greu în pictură. Dar Eul nostru colorează de fapt cu ajutorul sângelui întregul nostru corp în această minunată culoare omenească, care în pictură poate fi imitată doar dacă poţi amesteca între ele toate culorile în modul corect. Acolo natura lucrează continuu asupra fiinţei, dar ea lucrează în mod spiritual. Vedeţi dumneavoastra, eu v-am spus aici: trebuie să existe trecerea de la umiditatea, pe care o conţine aerul, la lumină. Aici, coconul este acum în aer şi lumină. Aici, el este în apă şi aer ca omidă, aici în aer şi lumină ca pupă, cocon, şi apoi ajunge tot mai departe din lumina captivă, în astralul care acţionează în el.

Priviţi încă odata înapoi: Omidă, cocon. Ia gandiţi-vă că ar exista un animal, care nu ar fi încă în stare să toarcă fire de mătase din propriul corp. Să presupunem că ar exista un astfel de soi special de omidă, care atunci când abia a devenit omidă ar vrea şi la lumină, dar corpul ei nu este capabil să toarcă fire, nu poate face asta. Nu-şi poate face corpul astfel încât să şi-l toarcă înspre afară. Omida se toarce cu adevărat spre moarte. Ea se sfârşeşte complet, întregul ei corp se transformă în această urzeală. Înăuntru rămâne doar un eşafodaj mort. Dar presupuneţi că aţi avea aşa o fiinţă animală, care are în ea exact materie care nu poate fi toarsă. Ce face aceasta fiinţă, când ajunge în aceeaşi situaţie, când este expusă puternic la lumină? Ea nu poate toarce un cocon în jurul ei. Ce face ea? Toarce în ea însăşi – vasele sanguine! La acest animal, când vine în aer, sângele este tors înăuntru, aşa cum omida toarce coconul în afara ei. Am avea atunci un animal care, atâta timp cât trăieşte mai mult în element aero-apos, ar avea aşa o împletitură de sânge, care este adaptată elementului apos. Dacă trăieşte o perioadă de timp la lumină, atunci se transformă chiar forma vaselor sanguine; ele devin cu totul altfel. El toarce în propriul său corpul; fiindcă nu poate toarce în afară, toarce în interiorul corpului. Să desenăm exact aceasta. Gandiţi-vă că există deci un asemenea animal care respiră, aşa cum se trebuie să se respire în umezeală, prin branhii, se mişca în umezeală, în apă, astfel încât are o coadă; atunci vasele sale sanguine se duc astfel încât se extind până în branhii şi coadă. Aşa poate înota şi respira animalul în apă. Peştele are branhii. Cu branhiile se poate respira în apă. Dar gandiţi-vă, animalul iese des afară la aer, merge pe mal, sau balta însăşi se usucă: atunci este expus mai mult la lumină, umiditatea se pierde. El vine în aceste zone unde are lumină şi aer, nu apă şi aer. Ce face animalul? Vreau să vă desenez aceasta prin puncte:

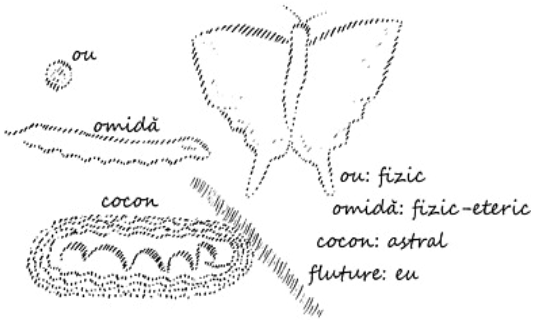

Acest animal îşi retrage vasele de sânge din branhii, care devin din de în ce mai atrofiate, şi îşi toarce vasele de sange aici. Animalul îşi toarce aici propriile vase de sânge, care mai întâi erau în branhii. Şi vasele de sânge care se duceau la coada şi le retrage: aici îi cresc picioare; aceleaşi vase de sânge care se duceau la coadă, merg în picioare, …(loc neclar în notiţă), unde ele sunt acum altfel toarse decât cele duse în coadă. Puteţi observa aceasta în natură: acesta este un mormoloc, şi aceasta este o broască! Broasca este mai întai un mormoloc cu coadă şi branhii şi poate trăi în apă. Dacă vine însă în aer, atunci el face în interior, ceea ce face omida în exterior. Mormolocul, care este o broască ce poate trăi în apă, îşi toarce din propria reţea sanguină o reţea care apoi se desfăşoară intern, şi ceea ce mergea în vasele sanguine şi branhii devine acum un plămân. Acolo erau branhii, şi prin ceea ce a tors acum animalul, devine plămân. Acolo era coada, şi aici devin acum picioare, care prin circulaţia sângelui care se duce în plămâni şi prin această pendulare, sunt puse în mişcare înainte să dezvolte o inimă propriu-zisă. Deci acelaşi drum de la apă-aer la aer-lumină, care este parcurs de la omidă la cocon, îl parcurge broasca ce trăieşte în aer-apă; acesta însă străbate aerul, prin aceea că ea trebuie să iasă la aer-lumină. Aer-lumină este combinaţia care creează plămân şi creează picioarele, în timp ce combinaţia apă-aer creează coadă de peşte şi branhii. Aşadar chestiunea este că, în mod continuu acţionează nu numai ceea ce este înăuntrul animalului, ci întotdeuna întreg mediul înconjurător.

Ce face lumea erudită? Ce am făcut noi, când ne-am reprezentat cum stau lucrurile? Am privit lumea! Noi privim lumea aşa cum este ea; ne uităm afară în natură. Ce face învăţatul? El priveste de obicei puţin natura, atunci când vrea să ştie astfel de lucruri, dar îşi comandă întâi la optician un microscop performant, teribil de performant. Acesta nu este luat afară în natură – şi aşa nu s-ar putea face prea multe cu el acolo! –, ci este aşezat într-o cameră închisă; acolo îl lasă pe fluture să depună ouă. Pentru fluturele care zboară în lumină învăţatul nu are prea mult interes. Oul îl aşează pe plăcuţa de disecţie, şi pe acest ou îl observă el apoi prin microscop (se desenează): Aici este ochiul lui, pe aici se uită el la ce se întâmplă acolo cu oul pe care el însuşi l-a tăiat în bucăţi; acolo unde natura nu mai face nimic, acolo face el însuşi felii mici, şi se uită la ceea ce mai întâi a tăiat. Acolo pe plăcuţa de microscop se află felioare mici tăiate cu lama de ras. Înăuntru se

cercetează! Aşa sunt de fapt astăzi multe cercetări.

Închipuiţi-vă o prelegere la uiversitate. Profesorul aduce cât de multă lume se poate în cabinetul său; acolo îi lasă să privească pe rând, ceea ce el a disecat el, şi le arată ce este acolo înăuntru. Desigur, îi duce uneori afară în excursii, dar nu le spune el mare lucru despre ceea ce este acolo afară, pentru că despre ceea ce este afară el nu ştie prea mult. Întreaga lui ştiinţă este îndreptată spre ceea ce vede pe plăcuţa de laborator, atunci când întâi a extras el însuşi mici bucăţele. La ce fel de ştiinţă ajunge el atunci? El ajunge la tot ce se află predominant în oul de fluture doar în mod minuscul. Da, nu se poate ajunge la nimic altceva, când mai întâi se taie cu lama de ras şi apoi se priveşte prin microscop! Omul uită tot ce acţionează acolo afară în lumină și aer şi apă. Nu mai are decât plăcuţe de laborator care se pun sub microscop. Păi nu poate cerceta nimic! Poate doar spune: acolo afară este fluturele, dar aici înăuntru, ceea ce privesc eu sub microscopul meu, aici este deja întregul fluture înăuntru în mod minuscul.

Astăzi oamenii nu se mai încumetă, dar înainte se spunea despre oameni: aici o avem pe Ana; ea are o mamă, care se numeşte Maria. Acuma, Ana este născută din mama Maria. Bun; dar întreaga Ană exista deja în ovul, şi ovulul se afla la rândul său în mamă, în Maria. Aşa că trebuie să vă imaginaţi: Aici este ovulul Anei, aici al Mariei, aici înauntru se afla Ana; dar şi ea se trage din Gertrud, aceasta este bunica Anei. Pai da, dar oul celulei Anei, era în celula Mariei, aşa că trebuie să o introducem la rândul ei în celula Gertudei. Acuma strabunica Anei este Kathi, şi celula Anei, Mariei şi Gertrudei se aflau deja în ovulul lui Kathi şi aşa mai departe, şi aşa căpătam un şir lung până la primul ovul – şi acesta este cel al Evei. Şi aşa au spus oamenii – era desigur modul cel mai convenabil -: Omul, care trăieşte astăzi, se afla deja ca un individ minuscul în ovulul Evei. – Aceasta se numea teoria rânduirii în cutii incluse una în alta (preformaționismul). Teoriile care încă există astăzi sunt doar ceva mai neclare, nu mai îndrăznesc să meargă înapoi până la Eva, dar ca idee sunt la fel, adică nu sunt deloc mai evoluate: „Întregul fluture se afla deja acolo înăuntru!” Şi acest fluture nu are deloc de a face cu lumina, aerul şi apa care cu toate acestea sunt acolo!

Dacă priviţi această activitate academică, cum îi conduce profesorul pe oameni în cabinet, cum le prezintă lucrurile sale teribil de savante, care însă sunt de fapt o nebunie față de creaţia naturii, atunci aveţi sentimentul: Da există totuşi de asemenea şi lumină şi aer şi toate cele acolo! – Profesorul se îndepărtează de acestea şi merge în cabinetul său întunecat, în care probabil există o lumină artificială, pentru a nu deranja microscpul cu lumina zilei şi aşa mai departe. Şi atunci vă gândiţi: Dumnezeule, el rămâne poticnit la oul în care este deja totul – iar aerul, lumina şi toate celelalte sunt scoase la pensie de ştiinţa de astazi! – Au ieşit la pensie, nu mai fac nimic. Ştiinţa de astăzi nu mai cunoaşte nimic din creaţia în aer, lumină şi apă, nu mai cunoaște chiar nimic despre aceasta. Este deja ceva care roade îngrozitor viaţa noastră socială, dacă avem de fapt o ştiinţă care scoate la pensie întreaga lume, şi vede numai ce e de văzut la microscop, exact aşa cum statul nu se intereseaza de un pensionar, în afară de faptul ca îi plăteşte pensia corespunzătoare; el nu mai are nevoie de acesta. Nu altfel stau lucrurile nici cu omul de ştiinţă, decât că el îşi ia hrana de aici; dar el nu mai ştie cum acţionează această hrană, şi el se ocupă doar cu microscopul, cu părţile. Întreaga lume este de fapt în ştiinţa de astăzi un leneş scos la pensie. Aceasta este chiar îngrozitor, deoarece publicul larg nu-şi poate da seama de aceasta. Publicul larg spune: Ah, aceştia sunt oamenii care trebuie să înţeleagă lucrurile! – Când sunt încă copii mici, oamenii vor să-i facă învăţaţi, îi dau la şcoală, unde pot învăţa multe. Apoi își dau ei silința foarte mult în ziua de azi! Da, trebuie să înveţe până la 27, 28 de ani: Ceea ce se obține prin *aceasta*, trebuie să fie adevarul! – Publicul larg nu poate judeca, firește, – aceste chestiuni neimportante pot fi dictate atunci de „savanți” – nu ştie nimic despre faptul că absolut nimic nu mai are de-a face cu natura. Se vorbeşte despre natură ca despre o pensionară. Şi astfel se transformă în mocirlă întreaga noastră viaţă spirituală. Şi cu această decădere a vieţii spirituale noi trebuie să facem progrese acum! Dar nu înaintăm tocmai facil, fiindcă marele public este prea comod să audă ce i se spune. Numai antroposofia spune astăzi adevărul! Ceea ce vă spun eu aici, nu puteţi auzi nicăieri altundeva. Nimeni nu spune adevărul; publicul larg nu se mai interesează de aceasta. Dacă îl spui, înseamnă ca eşti nebun. Este într-adevăr nebunie că aşa stau lucrurile! Dar nu este luat drept nebun cel care este cu adevărat nebun, ci cel care spune cum sunt lucrurile, el este luat drept nebun. Este într-adevăr chiar aşa, că oamenii inversează aceasta complet.

Relativ la aceasta vreau să vă mai spun o anecdotă. A venit odată la o casă de nebuni o comisie medicală care vroia să faca un studiu, şi la poartă pe când intra, era acolo un domn care-i întâmpina. Aşa că ei şi-au spus: ia uite, acesta este directorul, medicul sef. Şi i-au spus: Dragă colega, n-aţi putea acum să ne conduceţi prin spital şi să ne explicaţi totul? – Şi atunci omul care stătea la uşa i-a condus peste tot şi le-a explicat tot ce era prin celule, şi le-a spus: Aici este un nebun care are vedenii, halucinaţii, amestecate cu spasme epileptice. La următoarea celulă le-a spus: acesta este unul emotiv peste măsură. Şi le-a explicat foarte exact. Au ajuns şi la cei cu adevărat nebuni, care aveau tot felul de idei fixe. Vedeţi, acesta este unul, pe care îl urmăresc mereu fantome, un altul pe care îl urmăresc mereu oameni, nu fantome, ci oameni. Acum vă voi conduce la cel mai nebun dintre toţi, spuse el – şi îi conduse la celula celui mai nebun şi spuse: Acest om are o idee fixă; el susţine că ar fi împăratul Chinei. Aceasta este desigur o consolidare a ideilor din cap: în loc ca aceste idei să-i rămână doar în gandire, el le-a consolidat. – El le explica aceasta foarte exact şi spuse: Dar trebuie să ştiţi, domnii mei, că este un nonsens, că el ar fi împaratul Chinei, fiindca împăratul Chinei sunt eu însumi! – Da, el le-a explicat toate, i-a dus peste tot, dar nu la știință, ci de nas. Dar el era într-adevăr nebun. Celălalt, a spus el, era nebun, fiindca susţinea că ar fi împăratul Chinei, dar împăratul Chinei era el însuşi. Era total nebun cel care a condus comisia prin spital.

Nu se poate distinge întotdeauna, când în ştiinţă este unul nebun. Vă veţi minuna câte lucruri înţelepte vă povestesc nebunii, dacă ajungeţi în contact cu ei. De aceea a spus *Lombroso* [Nota 3], naturalistul italian, că o deosebire propriu-zisă între geniu şi nebunie nici nu există: geniile sunt întotdeauna puţin nebuni, şi nebunii întotdeauna puţin genii. – Puteţi citi asta într-o carticică de la (editura) Reclam-Bibliothek, „Geniu şi nebunie”.

Firește, dacă nu eşti nebun, poți face deosebirea uşor între geniu şi nebunie. Dar astăzi am ajuns atât de departe, încât pot exista cărţi întregi, ca aceea a lui Lombroso – în limba germană au apărut în Reclam Universal-Bibliothek – în care ştiinţa însăşi vrea să constate: nu se poate face deosebirea între geniu şi nebunie. Povestea normal că nu poate să meargă aşa mai departe, altfel se ajunge la o decădere completă a vieţii spirituale. Natura pensionară trebuie angajată iarăşi, şi atunci se ajunge din nou la modul cum într-adevăr oul se dezvoltă transformându-se în omidă şi apoi în cocon, şi cum lumina este captivă acolo înăuntru, cum în noi este captivă lumina, fluturele colorat care zboară în afară.

Aceasta este ceea ce vroiam să vă spun în continuarea a ceea ce am discutat deja, ca să vedeți că lumina conţine în ea spirit creator. Căci viermele, omida, a trebuit să dispară mai întâi, apoi a putut fluturele să apară. Fluturele este acolo înăuntru unde omida a pierit. Spiritul creează. Aşa piere, dispare peste tot întâi materia – apoi creează spiritul noua ființă. Aşa este şi la fecundarea oamenilor. Fecundarea înseamnă că materia este mai întâi nimicită. Acolo se află puțină materie nimicită, şi apoi spiritul şi lumina creează în Eul oamenilor. Daca reflectați puțin la asta, veți putea sintetiza ceea ce v-am spus: Nu mergeți orbește mai departe, priviți mormolocul, broasca, şi veți şti de ce are inimă, plămâni şi picioare, şi de ce mormolocul poate înota încă în apă! Toate aceste lucruri se îmbină între ele. Veţi vedea deja în lucrurile pe care tot mai mult și mai mult le adăugăm că o ştiinţă adevărată care înţelege lucrurile acestea, poate lua naştere numai înăuntrul antroposofiei.

Rudolf Steiner

OMUL ŞI LUMEA
ACŢIUNEA SPIRITULUI ÎN NATURĂ

GA 351

CONFERINŢA a II-a

Dornach, 10 octombrie 1923

Bună dimineaţa, domnii mei! V-a venit vreo idee?

Întrebare: Domnul doctor a spus odată că astrele, de exemplu Luna, sunt mult mai mari decât se văd. Am mai putea auzi încă ceva pe această temă?

Dr. Steiner: Vreau să vă spun astăzi ceva, care face posibil ca în următoarea oră să intrăm mai în amănunt cu aceste corpuri cereşti. Firește că trebuie mai întâi înţeles ce sunt aceste astre şi ce legătură au ele cu Pământul; şi pe de altă parte trebuie înţeles că peste tot în aceste astre este ceva spiritual. Mărimea, poziţia ş.a.m.d. nu înseamnă, desigur, mare lucru. De aceea vreau astăzi să vă o bază pornind de la Pământ, care vă va arăta cum se pot înţelege Soarele şi Luna pornind de la Pământ. Firește că Soarele este mult mai mare decât Pământul, şi Luna mai mică decât Pământul. Luna este, firește, mai mare decât se vede, dar este mai mică decât Pământul. Iar Soarele este, aşa cum este el extins afară, mai mare decât Pământul.

Dar acum trebuie mai întâi de toate să putem înţelege din ce componente se compun aceste corpuri cereşti, ce sunt ele de fapt. Trebuie să ne întrebăm, ce am întâlni acolo, dacă am zbura înspre ele cu o navetă spaţială. La toate acestea trebuie să pornim iarăşi de la oameni. Am tot discutat mereu, cum este omul dependent de întregul său mediu înconjurător: Dumneavoastră inspiraţi aerul şi îl expiraţi iarăşi afară. Când inspiraţi aerul, introduceţi în corp ceea ce este în jurul dumneavoastră. Aerul care este afară se compune din oxigen şi azot. Acesta este el însuşi sub formă gazoasă, un corp gazos. Şi acest oxigen este neapărat necesar pentru viaţa noastră. Avem nevoie de oxigen. Şi anume, avem nevoie de el astfel încât noaptea îl inhalăm întunecat, iar ziua îl inhalăm astfel încât razele Soarelui trec prin el. De toate acestea avem nevoie. Aşa încât putem spune: Nu am trăi dacă nu am avea oxigenul aerului. – Dar acest oxigen al aerului este amestecat cu un alt gaz: cu azotul. Aşa că avem în aer oxigen şi azot. Acum puteţi spune: Avem nevoie şi de azot?

Dacă ar fi acolo numai azotul singur, atunci ne-am asfixia. Ia gândiţi-vă că v-am aduce pe toţi, în loc de această cameră unde oxigenul este amestecat cu azotul, într-o cameră unde ar fi doar azot: Ne-am sufoca cu toţii! Am putea deci spune: Poate că ne-ar putea fi egal dacă azotul este acolo sau nu, poate am putea avea doar oxigenul singur. – Atunci este însă aşa: Dacă ar fi numai oxigen, atunci ar mai trăi cel mult doar cel mai tânăr care şade acolo – noi toţi ceilalţi am fi de mult morţi. Cel mai tânăr ar mai trăi încă, ar avea însă o barba albă şi lungă, păr alb şi riduri, ar fi deja un moşneag! Aşadar dacă ar exista numai oxigen, am trăi cu toţii prea repede. Numai prin faptul că oxigenul este amestecat cu mult mai mult azot – doar 21 de procente sunt oxigen, restul aproape în întregime azot –, prin aceasta trăim atât de mult, cât putem trăi noi ca oameni. Aşadar dacă nu am avea deloc azot, am trăi prea repede. Am trăi doar până pe la vârsta de şaisprezece, şaptesprezece, optsprezece ani, şi atunci am fi deja moşnegi.

Azotul, aşa cum este el în aer, mai are însă o particularitate cu totul deosebită. Dumneavoastră aţi putea desigur spune: Cum ar fi atunci dacă ar fi puţin mai mult sau mai puţin azot în aer? – Presupuneţi ca ar fi mai puţin azot în aer decât aceste procente care sunt în el. Domnii mei, aceasta ar fi o poveste foarte curioasă: Şi anume atunci aţi începe cu toţii, în aerul pe care îl expiraţi, să expiraţi mai mult azot, decât expiraţi altminteri, când în aer se află atât azot cât este acum. Aşadar dacă ar fi prea puţin azot în aer, atunci dumneavoastră înşivă aţi pompa azotul afară din corpul dumneavoastră, pentru a pompa în aer atât de mult din propriul dumneavoastră corp, pe cât este acum în aer. Dacă ar fi mai mult azot în aer decât este acum, atunci aţi începe să reţineţi din azotul pe care-l inspiraţi şi să expiraţi mai puţin decât expiraţi acum, astfel încât în aer să se afle din nou mai puţin azot. Aceasta este foarte curios: Omul nu are nevoie numai de azotul amestecat cu oxigenul, ca să poată respira ceea ce trebuie, ci are nevoie în mediul înconjurător de o cantitate cu totul anume de azot. Acesta trebuie să fie acolo. Deci nu este vorba să avem în noi suficient azot şi oxigen, ci ca în mediul nostru înconjurător să se afle cantitatea corectă. Şi dacă ea nu este îndeajuns, atunci o punem noi înşine înăuntru.

Aceasta este ceva de care ştiinţa de astăzi nu ştie chiar nimic. Ştiinţa de astăzi îl decuplează pe om cu totul de la lume, nu ştie că omul în realitate poate fi stăpânul lumii, dacă ar fi conştient de aceasta. Deci dacă, să spunem, ar fi vorba să se înfiinţeze o colonie undeva, unde este prea puţin azot, atunci s-ar putea produce suficient azot prin faptul că pur şi simplu s-ar recomanda oamenilor o astfel de hrană datorită căreia ei înşişi ar putea expira mult azot. Deci vedeţi cum o ştiinţă adevărată devine imediat practică.

Acum însă mai intră încă ceva în consideraţie. Să considerăm mai întâi acel azot, nu cel pe care îl lăsăm afară, ci cel pe care continuu îl inspirăm şi-l expirăm. Dacă l-am avea doar pe el ne-am sufoca. Plămânii noştri se sufocă datorită azotului. Dar rinichii noştri, organele digestive, mâinile şi picioarele, au nevoie de azot; aici el este condus prin sânge, aici este el necesar. Aşa că putem spune:

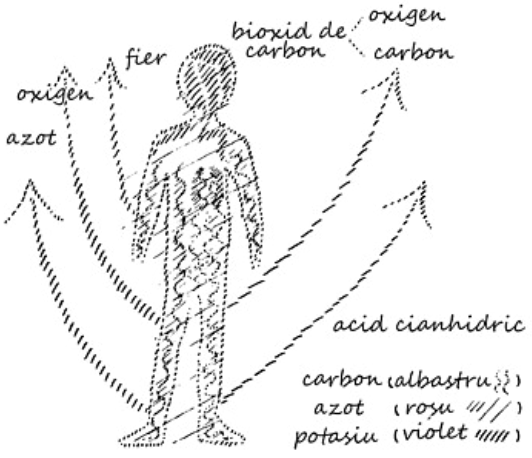

Dacă omul se află aici (vezi desenul), azotul, pe care am să-l desenez cu roşu, se duce continuu în mâinile şi braţele sale, în abdomen, în picioarele şi în tălpile sale. Aici înăuntru trebuie să se afle azot. În plămâni nu trebuie să rămână azotul, pe aici el are voie doar să treacă şi să facă loc oxigenului pentru plămâni. Plămânii pot trăi numai dacă au oxigen; dar azotul merge mai departe, merge în braţe şi în mâini. Deci peste tot unde am desenat cu roşu, trebuie să intre azot. Şi de asemenea în inimă mai trebuie să fie depozitat azotul. Aici trebuie peste tot să fie azot înăuntru.

Acest azot care este înăuntru, merge, aş spune, întotdeauna în frăţie împreună cu carbonul. Carbon este în cărbune, în diamant, în grafit. Dar carbon este şi în noi. Numai că în noi este fluid, pluteşte încoace şi încolo. Aici înăuntru (vezi desenul) se află deci azot, pe care l-am desenat cu roşu; acum voi desena carbonul cu albastru. Şi el este peste tot înăuntru, aşa că roşu este peste tot împreună cu albastrul, cu carbonul. Aceasta este ceva foarte curios: Dumneavoastră purtaţi în interiorul dumneavoastră, în picioarele, în tălpile, în braţele şi mâinile dumneavoastră, în stomacul, în ficatul, în rinichii, în splina, în inima dumneavoastră carbon împreună cu azot – azotul aşa cum este el în aer, şi carbonul total fluid, ca şi cum aţi dizolva cărbune şi această negreală ar înota în apă. Acest lucru îl aveţi în dumneavoastră.

Dar aceasta este de fapt o poveste periculoasă, dacă pe undeva carbonul şi azotul sunt unul lângă altul. Dacă undeva carbonul şi azotul sunt prezente unul lângă altul, există întotdeauna pericolul, dacă sunt și condiţiile corespunzătoare, să se formeze acid cianhidric; căci acidul cianhidric se compune din ceea ce am desenat eu pe schemă cu roşu şi albastru. Aşa că dumneavoastră umblaţi încoace şi încolo, şi în timp ce mergeţi există mereu pericolul să se formeze în dumneavoastră acid cianhidric. Deci peste tot pe unde am desenat cu albastru, există mereu pericolul ca în întreg omul să se producă acid cianhidric. Şi cum oasele au calcar, acidul cianhidric se poate combina şi cu calcarul; atunci rezultă o legătură cian-calciu. Şi atunci se produce cianura de potasiu. Dumneavoastră ştiţi că te poţi otrăvi cel mai complet din punct de vedere tehnic, cu cianura de potasiu. Nu există un mijloc mai bun pentru aceasta; acţionează pe loc. Deci există la oameni continuu pericolul să se producă în corp acid cianhidric şi cianură de potasiu. Aşa trebuie să fie. Căci dacă nu aţi avea această predispoziţie de a produce cianură de potasiu, atunci nu aţi putea merge, şi nici să vă mişcaţi mâinile. Forța de a vă mişca, mişcarea braţelor şi a picioarelor, provine din aceea că sunteţi tot timpul expuşi pericolului de a produce cianura de potasiu.

Acuma, este ceva foarte subtil: Această cianură de potasiu vrea continuu să se producă în noi şi noi o împiedicăm continuu! În aceasta constă viaţa noastră ca om în mişcare. Chiar şi mişcarea sângelui depinde de faptul că noi împiedicăm să se producă de cianură de potasiu. Din această forță de rezistenţă împotriva formării cianurii de potasiu provin mişcările noastre. Şi voinţa noastră provine de fapt din aceea că ea este continuu silită să împiedice formarea cianurii de potasiu şi a acidului cianhidric în noi.

Deci, domnii mei, cianura de potasiu tocmai că nu se formază; căci dacă s-ar forma, am fi otrăviţi. Dar în fiecare moment avem în noi posibilitatea de a se forma cianura de potasiu şi noi trebuie să împiedicăm acest lucru. Fireşte că nu este multă cianură de potasiu care vrea să se formeze acolo, dar s-ar putea întâmpla ceva în viaţă, şi ea s-ar produce. Şi această forță care trăieşte în cianura de potasiu care vrea să se formeze, această forță care trăieşte acolo, ea îl leagă pe omul de pe Pământ cu Soarele. Aşa că încontinuu ceea ce trăieşte în acidul cianhidric se revarsă din oameni în Soare. Puteţi spune deci, când priviţi spre Soare: Eu am o legătură cu Soarele; şi forța care trăieşte în mine, de a împiedica formarea cianurii de potasiu care vrea să se formeze încontinuu în trupul meu, această forță urcă de la Pământ până la Soare. Dacă aveţi aici Pământul şi aici Soarele – acum trebuie să le desenez mare –, aşa merg continuu din oameni la Soare astfel de curenţi de cianură de potasiu, şi din Soare merg iarăși curenți înapoi.

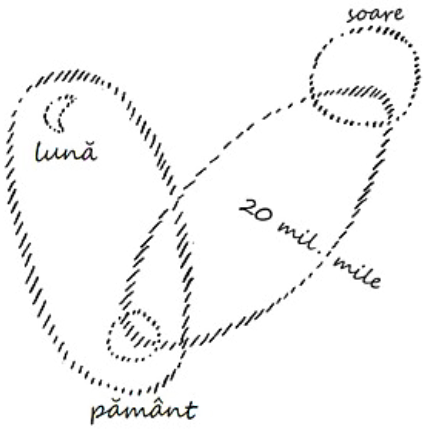

Din oameni se revarsă spre Soare această cianură de potasiu dizolvată, şi din Soare se revarsă în schimb înapoi ceea ce face Soarele din această cianură de potasiu dizolvată. Şi această distanţă este de douăzeci de milioane de mile (mila germană – unitate de lungime folosită în trecut în Germania și Austria – n.t.) – o milă este socotită ca şapte kilometri şi jumătate. Dacă acum este aprinsă o lumină pe Soare, noi o vedem, fiindcă lumina are nevoie de mult timp să vină la noi, abia mult mai târziu. Deci cu un corp ceresc care este aşa departe de noi,

suntem în legătură pur şi simplu prin faptul că revărsăm această forță, care se străduieşte încontinuu să formeze cianura de potasiu. Îndeosebi în oasele noastre este mereu ceva ca un focar de cianură de potasiu, ca un izvor de cianură de potasiu.

Dacă nu ar fi aşa, atunci noi am fi pe Pământ nişte oameni foarte aparte. Dacă nu am avea această legătură cu Soarele, atunci ne-am uita țintă la Soare şi am spune: da, acesta este un corp ceresc care nu ne priveşte deloc. – Am vedea că într-adevăr plantele cresc; dar nici aceste plante n-ar putea creşte dacă această cianură de potasiu nu ar merge încolo şi încoace. Aşa că ne-am uita țintă la Soare şi nu am şti ce fel de legătură are el cu oamenii. Despre această legătură, de care v-am povestit acum, nu știu desigur nici oamenii de acum, dar ei simt că țin de Soare. Şi ei simt aceasta foarte puternic. Căci atunci când apune Soarele – mai ales în timpurile de demult, când oamenii încă mai trăiau sănătos, noaptea dormeau şi ziua erau treji, încă mai era aşa –, atunci omul simte că nu mai asimilează Soarele în acest fel. Atunci cianură de potasiu este doar în el, desigur numai în cantitate mică; atunci el adoarme. De fapt Soarele este cel care mereu trezeşte şi adoarme oamenii. Doar prin faptul că omul mai reţine ceva din ea în el, poate să facă prostia să continue să lucreze noaptea, sau să nu lucreze ci să se distreze mai departe. Dar şi ceea ce adunăm ca forță pe care o folosim noaptea vine tot prin legătura acestei forțe cu Soarele. Şi aş spune: Dacă chiar pe Pământ se formează undeva acid cianhidric – de exemplu în anumite plante se produce acid cianhidric –, deci dacă chiar pe Pământ se formează undeva acid cianhidric, atunci această forță solară face într-o anumită măsură planta să producă ceea ce de fapt vrea continuu să se producă în om.

Vedeţi domnii mei, pentru ca aceasta să se poate forma – şi trebuie să se formeze, pentru că în acidul cianhidric se află azotul –, pentru aceasta este nevoie de azot în mediul înconjurător. Şi Soarele are nevoie de azot, pentru a putea acţiona asupra noastră în modul corect. Noi chiar nu am putea sta pe Pământ în picioare ca oameni, dacă Soarele nu ar avea azotul prin care el poate acţiona asupra membrelor noastre, a organelor noastre digestive, ş.a.m.d. Dar la cap este cu totul alfel, la capul omenesc este cu totul alfel. Vedeţi, în plămâni, azotul nu este bun la nimic; el trebuie să treacă prin plămâni mai departe. În plămân doar oxigenul este bun la ceva. Şi când trece oxigenul mai departe prin plămân, atunci partea care merge spre cap, nu are voie să se meargă acolo așa ca frații cu azotul. Oxigenul care merge la cap trebuie să meargă mult mai mult cu carbonul. Şi în loc să se formeze acid cianhidric ca înspre picioare, se formează acum înspre cap – asta am să desenez cu violet – dioxid de carbon în mod continuu. Deci înspre picioare omul produce acid cianhidric, înspre cap produce dioxid de carbon. Şi cu dioxid de carbon ar trebui să ne sufocăm, dacă ar trebui să-l respirăm; dar avem nevoie de el în capul nostru. Vedeţi dumneavoastră, domnii mei, acesta este un lucru foarte interesant: capul nostru are nevoie de dioxid de carbon.

Acuma, precis cunoaşteţi cu toţii dioxidul de carbon. Precis că aţi băut cu toţii limonadă cu sifon, sau o asemenea apă care face spumă: înăuntru sunt perle, aceste perle de gaz. Acesta este adesea dioxidul de carbon, căci în apele acidulate este dioxid de carbon înăuntru, care se ridică la suprafaţă sub forma unor mici perle. Domnii mei, nu aţi putea gândi, aţi avea degeaba capul, dacă în propriul dumneavoastră corp nu ar ţâşni continuu prin intermediul sângelui astfel de mici perle. Aşa cum ţâşnesc perlele în limonada din sticlă, tot aşa merg continuu în dumneavoastră perle minuscule spre cap. Nu v-aţi putea folosi capul la nimic, dacă dumneavoastră înşivă n-aţi fi o astfel de sticlă. Trei până la patru zecimi din greutatea propriului dumneavoastră corp o ocupă sângele. Deci vă puteţi închipui: dumneavoastră sunteţi de fapt o astfel de sticlă, care în loc de apă acidulată este umplută cu sânge, şi acolo înoată ridicându-se în sus exact ca la apa acidulată aceste perle, ca in limonada acidulată, doar că mult mai mici. Capul nu ar putea gândi, dacă în dumneavoastră nu s-ar ridica încontinuu aceste perle.

Dar acum acest dioxid de carbon nu are voie să stea inactiv în capul dumneavoastră. Puteţi să vă imaginați foarte bine, că în raport cu sângele aţi fi o astfel de sticlă, şi în ea se ridică perle spre capul dumneavoastră. Acum aveţi în capul dumneavoastră, exact ca acolo în sticla cu limonada acidulată, aceste balonaşe, dioxidul de carbon. Dacă aveţi prea puţin, adormiţi; deci aveţi nevoie de ele în capul dumneavoastră. Dar acest dioxid de carbon vine în capul dumneavoastră în contact – nicăieri altundeva –, dar în capul dumneavoastră vine în contact, în legătură, cu fierul în sângele dumneavoastră. Fierul este peste tot în sânge. Dar acel fier care se este acolo în sânge în mâini, nu poate face nimic cu dioxidul de carbon; doar în cap se întâlneşte dioxidul de carbon cu fierul. Şi, aş spune: se sărută în cap, devin foarte intimi unul cu altul, fierul şi dioxidul de carbon; şi de acolo intră apoi fierul prin artere în întregul sânge. Dioxidul de carbon poartă fierul prin întreg sângele, dacă a venit cu el în contact în cap. Un rendez-vous îşi pot da fierul şi carbonul doar în cap; dar după aceea, după ce şi-au dat întâlnirea, pot să se plimbe peste tot prin întreg sângele. Dacă, prin urmare, o tânără fată devine clorotică, are prea puţin fier în sânge, asta înseamnă că în capul ei au loc prea puţine rendez-vous-uri, prea puţine întâlniri între fier şi carbon. Fata nu are puterea de a lăsa să vină în cap destul fier şi dioxid de carbon laolaltă.

Acum probabil că aţi auzit deja despre asemenea ape carbonatate, şi chiar aţi băut deja din ele. Asemenea ape carbonatate – sunt numite ape carbonatate feruginoase –, sunt deosebit de sănătoase. Vedeţi, acolo unde sunt ape carbonatate feruginoase – în Pământ chiar există multă apă care conţine dioxid de carbon –, aici natura lucrează în Pământ astfel încât în Pământ se formează în continuu, ceea ce produce omul în capul sau. Mari izvoare care conţin fier există pe Pământ ici şi colo. Acolo sunt trimişi oamenii, atunci când propriile capete le-au devenit prea slabe. Întrucât fiecare cap uman este un astfel de izvor care conţine fier, acolo se formează, şi chiar în mod continuu, carbonat de fier, fier cu dioxid de carbon. Câţi sunteţi aici, tot atâtea izvoare sunteţi. Numai când unul chefuieşte din greu toată iarna, atunci capul său devine slab, şi atunci devine slab conţinutul de carbonat de fier din capul său. El simte ceea ce mulţi oameni simt primăvara, simte ca şi cum în sângele lui ar fi ceva în neregulă – fireşte, dacă a chefuit! –, îşi simte capul slab şi trebuie să fie trimis la băi de apă carbonatată, ca să primească prin stomac şi de aici în cap, ceea ce de fapt ar trebui să producă el singur printr-o viaţă mai cumpătată. – Izvoarele care conţin fier nu sunt deloc aşa rare: sunt tot atâtea câţi oameni sunt pe Pământ! Deci avem în sângele nostru ceea ce avem nevoie ca fier, prin acest fier care conţine dioxid de carbon.

Pe acesta trebuie desigur să îl producem noi înşine continuu în capul nostru. Dar tot aşa trebuie ca în momentul în care vrea să apară, să îl împiedicăm imediat, aşa cum trebuie să împiedicăm formarea acidului cianhidric. Are voie doar să înceapă să se formeze. Ştiţi dumneavoastră, astăzi numai despre asta vorbesc chimiştii: Păi da, putem aşadar aduce în contact fier, carbon şi oxigen şi obţinem atunci carbonatul de fier. Trebuie atunci să fie acolo acest carbonat de fier. – Dar nu se întâmplă aşa în viaţă! Exact la fel cum este o diferenţă între o piatră şi o bucată de ficat din dumneavoastră, tot aşa este o deosebire între ceea ce obţine chimistul în laborator drept carbonat de fier, şi ceea ce există în capul dumneavoastră drept fier, drept carbonat de fier. Acesta trăieşte! Tocmai aceasta este deosebirea, că acesta trăieşte. Şi, vedeţi dumneavoastră, din acest carbonat de fier care este în capul dumneavoastră merg încontinuu curenţi în sus la Lună. Aşa cum merg spre Soare curenţi de cianură de potasiu, tot aşa merg în sus spre Lună şi vin înapoi aceşti curenţi pe care omul îi dezvoltă prin faptul că are în sine forța de a stăpâni carbonatul de fier.

Gândiţi-vă domnii mei că priviţi spre Lună. Vă puteţi spune: Ea are mult de-a face cu capul meu. Şi aşa este şi când mergeţi în vreo regiune – vreau de exemplu să spun, Sauerbrunn din Ungaria sau Götsch din Steiermark, Gießhübl ş.a.m.d.; şi în Elveţia cred că sunt câteva –, dacă ajungeţi acolo, este așa un loc unde prin intermediul solului Luna poate acţiona cel mai bine asupra Pământului, pentru că numai acolo iau naştere astfel de ape. Aşa încât vedem deci acolo cum Pământul şi omul de pe Pământ sunt în legătură cu Soarele şi Luna prin faptul că: Înspre Soare se duc curenţii de cianură de potasiu stăpâniţi de oameni, înspre Lună se duc curenţii de carbonat de fier stăpâniţi de oameni.

Dacă oamenii ar fi raţionali, ar cerceta cum trebuie toate lucrurile de acest gen. Astăzi nu se face aşa. Trebuie doar să vă gândiţi, că

plantele care sunt pe Pământ au nevoie încontinuu de dioxid de carbon. Noi oamenii şi animalele expirăm dioxid de carbon. Dioxid de carbon este aici! Plantele de pe Pământ nu inspiră oxigen, ci dioxid de carbon. Oxigenul îl aruncă, dioxidul de carbon îl păstrează în ele însele. De aceea planta este bazată pe dioxid de carbon. Dar tot acest proces, prin care planta se dezvoltă din dioxidul de carbon, se desfăşoară cel mai bine când străluceşte Luna plină, pentru că acest lucru este în legătură cu forţa Lunii. Dimpotrivă, când este Lună nouă, planta se dezvolta mai puţin. Şi aşa o condiţie de bază pentru plantă este ca ea să fie luminată de Lună. Creşterea doarme când este Lună nouă şi se dezvoltă puternic la Lună plină.

Aveți explicată influenţa Lunii şi în „vechile superstiţii”! Astfel de lucruri firește că s-au observat deja înainte, când oamenii nu aveau încă nicio ştiinţă. De aceea găsiţi firește peste tot în regulile vechilor ţărani indicaţii despre cât de importantă este Luna plină pentru creşterea plantelor. Şi, vedeţi dumneavoastră, domnii mei, de fapt nu ar trebui să se vorbească numai aşa despre relaţiile dintre corpurile cereşti individuale, ci ar trebui să se pornească de la cum se manifestă ele pe Pământ, printre oameni. Omul are, cum aţi văzut acum, extraordinar de mult de la Lună şi de la Soare. Lunii îi datorează omul faptul că-şi poate folosi capul. Soarelui îi datorează omul faptul că-şi poate folosi inima, picioarele şi mâinile. Exact aşa cum trebuie să avem solul sub picioarele noastre, ca să putem merge pe el, ca să nu cădem mereu, așa trebuie să avem Soarele şi Luna, căci pentru gândire avem nevoie de Lună, pentru mers avem nevoie de Soare, de forța solară. Dacă mergem noaptea, mergem datorită forței solare pe care am acumulat-o, pe care am primit-o în timpul zilei. Avem nevoie exact de aceste corpuri cereşti!

Acuma însă, dacă ştiţi ceea ce am spus acum, vă veţi putea spune de asemenea: Ei bine, cum era oare în timpurile de demult? Despre timpurile de demult v-am spus că Soarele şi Luna şi Pământul erau de fapt un singur corp; ele s-au separat abia în decursul timpului. Avem așadar aceasta astăzi, astfel încât avem Soarele, Pământul şi Luna, adică trei corpuri, distribuite în spaţiul cosmic. Înainte aveam Soarele imens de mare; înăuntru era Pământul şi înăuntrul Pământului era însăşi Luna. Acestea erau unul înăuntru celuilalt (vezi desenul). Deci dacă ne întoarcem înapoi pe firul evoluţiei, ajungem la un punct în care lucrurile erau aşa ca şi cum dumneavoastră, domnii mei, aţi fi foarte puternici, noi toţi am fi foarte puternici şi am începe acum în întrunirea de aici să strângem întregul Pământ într-un balot, să-l punem într-o navă spaţială, am zbura repede spre Lună – Luna am introduce-o înăuntrul Pământului, în Oceanul Pacific, şi pe urmă am zbura în sus cu Pământul şi cu Luna pe care am pus-o în Oceanul Pacific, am zbura într-o clipă în Soare: atunci am produce din nou starea care era odată. Numai că toate materiile de pe Pământ şi de pe Lună ar lua imediat altă formă decât au acum. Dar aşa era odată! Şi pe când asta era încă aşa, nu exista un asemenea aer cum există acum, ci pe Pământ era acid cianhidric.

Deci peste tot în Soare exista acid cianhidric şi dioxid de carbon. Acum veţi spune: Dar acolo nu era oxigen adevărat; omul nu poate să trăiască în acid cianhidric şi dioxid de carbon! – Da, domnii mei, aşa cum este omul astăzi, chiar că nici nu ar putea trăi; dar pe atunci omul nu avea încă un corp fizic. Pe atunci el trăia ca suflet în această formațiune, în acest corp ceresc care era în acelaşi timp Soare, Pământ şi Lună. Şi dacă observăm lucrurile corect, ajungem la concluzia că întreaga alcătuire a corpurilor cereşti era altfel în acel timp, că, pe vremea când trăiam în Soare firește că nu trăiam cu oxigen, ci cu acid cianhidric şi cu dioxid de carbon. Acid cianhidric ne dădea Soarele în care trăiam; dioxid de carbon ne dădea Luna, care era înăuntrul Pământului.

Astăzi a mai rămas din toate acestea doar faptul că în aer se află azot, din care de asemenea nu putem trăi. El este rămas din acidul cianhidric. Uriaşa atmosferă de acid cianhidric a Soarelui ne-a lăsat azotul, pe când Soarele şi Pământul s-au separat. Azotul a rămas deci de la acidul cianhidric. Iar oxigenul, el a rămas de la dioxidul de carbon, după ce Luna a ieşit afară. Aşa că putem spune : Aerul nostru, aerul nostru obişnuit, care se compune din azot şi oxigen, nu a fost dintotdeauna prezent, ci există doar de pe timpul când Soarele s-a separat de Pământ; atunci a apărut azotul. Şi de când Luna s-a despărţit de Pământ, de atunci a apărut oxigenul.

Acum povestea merge mai departe! V-am spus că, de fapt este doar puţin oxigen în aer, circa 21 de procente, şi destul de mult azot, circa 78 de procente. Acuma, v-am spus însă și: Soarele este mare, Luna este mică; oxigenul îl avem de la Lună, de aceea este puţin în aer; azotul îl avem de la Soare, de aceea se află foarte mult azot în aer, pentru că Soarele este mult mai mare decât Luna. Deci, ca să zicem aşa, se vede după azotul din aer, că Soarele este mai mare decât Luna, pentru că azotul îl avem de la Soare, iar oxigenul de la Lună.

Mai departe v-am spus însă aşa: dioxidul de carbon, el se compune din oxigen şi carbon. Carbonul care se află în huilă, acesta este acolo; oxigenul este în aer. Deci v-am spus, că pe când Luna s-a separat de Pământ, a luat naştere oxigenul. Dar din dioxidul de carbon a luat naştere atunci carbonul, care rămâne în Pământ, care este huila din Pământ. Așadar gândiţi-vă, astăzi extragem huila din Pământ. Ce trebuie deci să ne spunem, dacă nu sfredelim pur şi simplu ca râmele în Pământ, ci ne explicăm cum a luat naştere această huila? – Odată a ieşit Luna din Pământ, a dăruit aerului oxigenul şi Pământului cărbunele. De fapt trebuie să spunem într-adevăr: Tu, Lună, tu ne-ai dăruit din belşug pe când ai părăsit Pământul; nu ai plecat aşa, pur şi simplu, când ai părăsit Pământul; tu ne-ai lăsat în aer oxigenul şi în Pământ huila! – Deci Luna, ea este de fapt o individă foarte fină în spaţiul cosmic de afară; căci pe când încă se afla cu noi ne-a întreţinut sufletele prin faptul că ea însăşi producea mereu dioxid de carbon; pe acesta ni l-a lăsat nouă. Şi afară ne-a lăsat carbonul, iar în Pământ huila. Ea nu a plecat ca un hoţ, care nu lasă nimic în urma lui, ba chiar mai şi ia ceva cu el, ci a făcut posibilă existenţa omului fizic. Înainte nu exista niciun om fizic, ci doar un om spiritual în Soarele cu Luna şi Pământul.

Şi mai înainte s-au despărţit Pământul şi Soarele. Soarele a înzestrat Pământul cu acid cianhidric, de fapt cu cianură de potasiu. De aceasta este nevoie pentru a trăi sufleteşte-spiritual, deci când omul nu are corpul fizic. Trebuie să ai acidul cianhidric în mediul înconjurător, acolo unde nu-l poți folosi în mod direct, dacă e să trăieşti ca om fizic. Pe omul fizic îl dezintegrează imediat acidul cianhidric. Dar şi Soarele este un individ fain: el ne-a lăsat în aer azotul, pe vremea când a plecat, când s-a separat de noi; şi în Pământ ne-a lăsat cianura de potasiu şi alte combinaţii ale cianului. Acestea se compun din carbon, azot şi potasiu – potasiul este o substanţă care străluceşte atât de fin ca şi argintul – sau de asemenea calciul. Acest Soare acesta deci, el ne-a lăsat în aer azotul, şi ceva carbon în plus, însă acesta nu a devenit huilă, ci el trăieşte în plante, acest carbon; dar el a separat calciul şi de aici vin munţii calcaroşi, Jura ş.a.m.d. Faptul că avem în definitiv

Pământ solid sub picioare provine de acolo că Soarele a fost cândva la noi şi a plecat în spaţiul cosmic lăsându-ne calcarul. Luna ne-a lăsat huila, iar Soarele ne-a lăsat în Pământ calcarul. Luna ne-a lăsat în aer oxigenul, iar Soarele ne-a lăsat în aer azotul.

Şi aşa s-a format Pământul din Soare şi din Lună. Şi după ce s-a dezvoltat el, noi privim afară şi vedem Soarele şi Luna. Dar pe când toate acestea se aflau încă laolaltă, pe când Soarele, Luna şi Pământul se aflau unul într-altul, pe atunci omul putea trăi doar ca fiinţă spiritual-sufletească, nu putea trai altfel! Da, domnii mei, pe atunci omul era capabil, cu toate acestea, să trăiască ca fiinţa spiritual-sufletească, cu toate că nu dobândise niciodată un corp fizic, pentru că oxigenul, azotul şi toate acestea nu erau acolo. Dar acum, dacă noi astăzi, aşa cum suntem noi pe Pământ, introducem în noi cianura de potasiu, atunci aceasta anihila în corpul nostru toate mişcările şi forţele noastre vitale. Şi lucrul rău este că există mereu pericolul, când cineva se otrăveşte cu cianură de potasiu, ca aceasta să-i ia cu sine sufletul, iar omul, în loc să poată trăi mai departe în suflet, este împrăştiat în tot spaţiul şi îndeosebi este împrăştiat în lumina Soarelui.

Dacă s-ar răspândi cunoştinţele antroposofice, nu s-ar mai otrăvi niciun om cu cianură de potasiu. Nici nu i-ar trece prin cap! Faptul că survin otrăviri cu cianură de potasiu, aceasta este numai consecința ideologiei materialiste, fiindcă oamenii cred: moartea este moarte, este totuna dacă cineva moare prin cianură de potasiu, sau prin desprindere interioară. Dar nu este indiferent! Dacă moartea survine prin desprindere interioară, atunci sufletul şi spiritul au drumul obişnuit ca să pătrundă în lumea spirituală; trăiesc mai departe. Dacă însă vă otrăviţi cu cianură de potasiu, atunci sufletul are intenţia să însoţească pretutindeni fiecare părticică a corpului, şi mai ales să se extindă în azot şi să se dizolve în spaţiul cosmic. Aceasta este adevărata moarte a sufletului şi a spiritului. Dacă oamenii ar şti acum că sufletul şi spiritul sunt adevăratul om, atunci ar spune: Ne este imposibil să provocăm această explozie, care este provocată în mod subtil în tot spaţiul cosmic, atunci când un om se otrăveşte cu cianură de potasiu. – Căci orice om care se otrăveşte cu cianură de potasiu, se conectează într-un mod incorect la curentul care merge de la Pământ la Soare. Şi de fiecare dată când un om se otrăveşte cu cianură de potasiu, ar trebui, dacă am avea instrumentele adecvate, să vedem o mică explozie în Soare. Şi Soarele se deteriorează prin aceasta. Omul deteriorează Cosmosul şi de asemenea şi forța care se revarsă de la Soare spre Pământ, dacă se otrăveşte cu cianură de potasiu. Omul are cu adevărat influenţă asupra cosmosului. Când omul se otrăveşte cu cianură de potasiu, atunci este ca şi cum el de fapt ar ruina Soarele! Şi aşa este la fiecare otrăvire cu cianură de potasiu.

Şi aceasta este deja ceva care nu suscită una dintre acele dispoziții religioase produse artificial, ci care suscită o dispoziție religioasă adevărată, faptul că omul ştie: Eu aparţin spaţiului cosmic, şi ceea ce fac eu, produce continuu influenţe în cosmos. – Este tocmai ceea ce a fost complet uitat de oameni, că aşa este într-adevăr, şi că oamenii nu ştiu de loc: Azotul care se află în mediul meu înconjurător a fost creat de către Soare; oxigenul care se află în mediul meu înconjurător, mi l-a creat Luna. – Şi de aceea nu mai există în ziua de astăzi, la drept vorbind, nici o ştiinţă adevărată. Nu mai există chiar nici o ştiinţă adevărată! Adevărata ştiinţă se ajută de celelalte corpuri cereşti. Şi astfel oamenii privesc spre stele prin telescoape şi doar calculează, însă nu ştiu că, de exemplu, între fiecare particulă de fier, care sunt milioane care înoată în sângele nostru, între fiecare particulă de fier din sângele nostru şi tot ceea ce se întâmplă în Lună, este o legătură profundă. Şi chiar aşa este, că, de exemplu, o fată clorotică nu poate dezvolta o legătură corectă cu Luna şi prin aceasta iese cu totul din contextul cosmic. Astfel încât o astfel de fată clorotică, de exemplu, îşi pierde ținerea de minte, tot ceea ce se referă la cap, şi prin faptul că nu se realizează acea legătură vie, tot ceea ce, aşa cum v-am spus, trebuie să se realizeze între fier şi dioxidul de carbon – toate acestea nu există la tânăra fată clorotică: capul ei este golit de gânduri.

Dar iarăşi, dacă omul nu este în stare să combată în mod corect ceea ce vrea să se formeze în corpul său ca cianură de potasiu, atunci se depune prea mult calcar în oase; oasele devin friabile şi încetul cu încetul calcarul ajunge chiar în artere: totul în om devine fragil. Omul nu mai poate dezvolta relația corectă cu Soarele. Dar aceasta trebuie să fie. Omul trebuie, prin ceea ce trăieşte în mişcările sale, la care oasele au contribuţia lor importantă, să-şi dezvolte relația corectă cu Soarele. Şi omul trebuie, prin ceea ce trăieşte în capul sau, să dezvolte relația corectă cu Luna. Da, domnii mei, lucrurile sunt aşa încât dacă omul nu gândeşte nimic, este prea leneş pentru a gândi, atunci Luna treptat, treptat nu se mai ocupa de om! Atunci omul devine prost, obtuz la minte. Şi dacă omul nu mai merge deloc, zace continuu în pat, atunci Soarele nu se mai ocupă de om. Atunci omul devine în raport cu membrele sale prost şi obtuz şi inert şi indolent. Dacă cineva este de-a dreptul leneş în mişcări, sau dacă este de-a dreptul leneş în gândire, depinde de legătura sa cu Soarele şi cu Luna. Dacă cineva este bun prieten cu Soarele şi cu Luna, atunci gândeşte cu plăcere, merge cu plăcere şi munceşte cu plăcere. Dacă cineva nu comunicară bine cu Soarele şi cu Luna, atunci încetează să gândească şi nici nu se mai bucură de plimbare sau de muncă. Dar omul este și așa corelat cu totul intim cu Soarele şi cu Luna. Dacă astăzi întrebaţi pe unul sau pe altul despre ce a învăţat, din tot ceea ce se poate învăţa în ziua de astăzi – unul vă va spune cum se lucrează cu microscopul, altul va povesti cum se priveşte Soarele sau Luna cu telescopul sau cu luneta, cum se calculează unghiurile, cât de mari sunt distanţele, că Soarele are pete, că are o coroană în jurul său, cum înaintează nebuloasele –, ei vă vor povesti toate acestea.

Dacă mă întrebaţi pe mine care este legătura dintre corpurile cereşti, atunci vă pot spune acelaşi lucru, fiindcă şi eu am învăţat ceea ce au învăţat şi ceilalţi. Dar dacă e ca din aceasta să iasă o ştiinţă vie, atunci trebuie să vă povestesc aşa încât în cele din urmă se ajunge la aceasta, că mersul şi statul în picioare al omului au legătură cu Soarele; aceasta este chiar de aceea o ştiinţă vie, şi cealaltă este o ştiinţă moartă, ştiinţă vie şi ştiinţă moartă! Această ştiinţă vie şi această ştiinţă moartă, aceasta este chiar diferenţa dintre Goetheanum şi, să zicem, o universitate de astăzi. Dacă mergeţi la o universitate din ziua de astăzi, aşa se povesteşte tânărului student la medicină, că dacă vreun corp se combină cu oxigenul, el se oxidează. Deci aveţi o lumânare; aici se află tot felul de combustibili, grăsimi, şi aici aveţi flacăra, şi aici se combină aceste substanţe cu oxigenul din aer. Şi aceasta este arderea, combinarea substanţelor cu oxigenul din aer, deci arderea. Şi atunci profesorul trece mai departe şi spune: în oameni este de asemenea o ardere interioară, deoarece înăuntru se află dioxid de carbon, oxigenul este inspirat, se combină cu carbonul; şi înăuntrul oamenilor este o ardere. – Şi aşa vă povesteşte domnul profesor despre arderea din oameni. Dar aceasta este exact la fel un nonsens ca atunci când unul spune: Măi băiete, ficatul tău este îngrozitor de stricat, îţi cioplesc unul din lemn şi ţi-l implantez. – Da, acesta este un ficat mort! Omul are nevoie însă de un ficat viu. Când aprindeţi o lumânare, aveţi o ardere moartă; arderea care are loc în oameni este însă o ardere vie! Exact aceeaşi diferenţă ca între lumânare şi arderea vie din om, este şi între un ficat viu şi un ficat din lemn. Deci atunci când profesorul povesteşte că în om are loc o ardere, el nu povesteşte de fapt despre omul adevărat, ci despre unul pe care l-a cioplit el din lemn. Dar totul este un nonsens! Arderea însăşi este vie în om. Şi aceasta este marea diferenţă între arderea care are loc afară, arderea moartă, şi cea vie, care are loc în om. Dar cei care spun: afară arde grăsimea, seul, sau ceva din lumânare, şi înăuntru arde carbonul care devine dioxid de carbon, aceia consideră arderea ca fiind întru totul la fel. – Este un total nonsens! Este acelaşi nonsens, ca atunci când se spune că s-ar putea face la fel de bine un ficat din lemn sau din piatră. Acesta ar fi un ficat mort! Nu se poate avea în corp o astfel de ardere ca la o lumânare, ci în om are loc o ardere vie, şi ea se deosebeşte de ceea ce de obicei este denumit ardere exact aşa cum se deosebeşte ficatul de o bucată de lemn. De aceea eu diferențiez acești termeni, pe care îi foloseşte ştiința naturală, de ardere şi aşa mai departe; eu îl spun numai explicând în același timp că aceasta este o ardere vie. Deja în termen, atunci când se spune că în corp are loc o ardere, în termen se află un nonsens, pentru că fiecare gândeşte: Acelaşi lucru ca la lumânare se petrece şi în om. – Numai când se rostesc aceste cuvinte se şi spune un nonsens.

Sâmbăta viitoare, dacă sunt aici, am să ţin o conferinţă; dacă nu, luni.

Rudolf Steiner

OMUL ŞI LUMEA
ACŢIUNEA SPIRITULUI ÎN NATURĂ

GA 351

CONFERINŢA a III-a

Dornach, 13 octombrie 1923

Bună dimineaţa, domnii mei! Poate v-a atras atenția în mod deosebit ceva din expunerea trecută, astfel încât să vreți să mai adăugaţi vreo întrebare?

Întrebare: Ieri mi-a arătat domnul Seefeld o fotografie cu fulgi de zăpadă. Formele vin din spaţiul cosmic. M-a interesat foarte mult; aici este o corelație. Aceasta mi-a dat de gândit.

Dr. Steiner: Am să încerc să vă prezint şi aceasta în context, mai ales pentru că după aceea legătura cu ceea ce v-am spus lunea trecută [Nota 1] va rezulta uşor. V-am atras atenţia de multe ori, că omul este o fiinţă foarte complicată. Aceasta nu se vede foarte clar la exteriorul omului, ci se vede la interiorul omului, de asemenea la interiorul corpului uman. De exemplu vă pot atrage atenţia că în regiunile în care este aşa-numita zonă caldă, unde în cea mai mare parte a anului este cald, şi numai o foarte scurtă iarnă ploioasă alternează cu căldura – să spunem în sudul Egiptului, sau în India –, că acolo oamenii arată în interiorul lor cu totul altfel decât acolo unde este frig în mod constant, de exemplu în regiunile din jurul Polului Nord. Regiunile din jurul Polului Nord au foarte mult din ceea ce m-aţi întrebat acum; au foarte mult din forțele care se exprimă atunci în frumoasele forme ale fulgilor de nea. Aşa că putem spune: avem pe Pământ astfel de regiuni care sunt puternic încălzite şi luminate de Soare, unde Soarele are o influenţă mare, şi avem regiuni unde Soarele are de fapt puțină influenţă, unde aşadar domnesc zăpada şi gheaţa. – Ştiţi doar că nu numai fulgii de zăpadă au tot felul de forme minunate – fulgii de nea au în primul rând astfel de forme care merg pe hexagon, dar şi tot felul de astfel de forme (vezi desenul) – dar dumneavoastră aţi văzut precis iarna pe fereastră, când acolo este gheaţă, apa, care acoperă altfel toată suprafaţa ferestrei ca abur, îngheaţă; aţi văzut ce minunate flori se formează, minunate figuri în care se modelează apa.

Aşa că putem deci spune: Apa, care se află atât la baza zăpezii cât şi a gheţii – căci atunci când se încălzeşte din nou, se topeşte atât zăpada cât şi gheaţa devenind apă –, plăsmuieşte, atunci când Soarele nu are prea multă putere, cele mai frumoase figuri, forme. Acestea, fireşte, nu pot fi înăuntru în apă. Căci ceva care îşi plăsmuieşte propria formă din el însuşi, îşi păstrează forma sa. Cu toţii aveţi o formă. Despre forma omenească nu se poate însă spune că dumneavoastră toţi aveţi doar în imagini forma omenească, care, atunci când apare Soarele, se topeşte. Aceasta ar fi chiar rău, dar nu se întâmplă. Apa nu are această formă în ea însăşi, aceasta vine din afară.

Acuma vrem să cercetăm de unde a primit apa această formă, care dă naştere acestor imagini frumoase atât la cristalul de zăpadă, cât şi la florile de gheaţă. Acesta este atunci răspunsul la întrebarea dumneavoastră.

Dacă se pune o astfel de întrebare, trebuie întotdeauna să se poată face referire la întreaga omenire. Acum, în om sunt două organe; ele sunt altfel la oamenii din regiunile unde Soarele are de-a lungul întregului an o mare putere, decât în regiunile calde din partea de sud a Egiptului şi Indiei. Forma interioară a acestor organe se deosebeşte la aceşti oameni de aceea a oamenilor din regiunile unde, ca să spun aşa, este frig întregul an, unde este întotdeauna o tendință în natură de a forma cristale de zăpadă şi flori de gheaţă, ca la eschimoşi. Ei locuiesc acolo sus, unde vrea de fapt mereu să fie gheaţă şi zăpadă, unde apa se topeşte puţin. Pentru moment să privim însă exteriorul. Oamenii vor spune: Păi da, oamenii din regiunile calde sunt la exterior poate ceva mai mari; însă eschimoşii, aceştia sunt oameni mici. – Dar nu acesta este lucrul care contează, ci marea diferenţă dintre oamenii din zonele calde şi eschimoşi, oamenii din zonele reci, care constă în dezvoltarea diferită a ficatului lor şi a plămânilor lor. Eschimoşii au, comparativ cu mărimea corpului lor, plămâni mari şi ficat mic, iar oamenii din zonele fierbinţi au un plămân mic şi un ficat mare. Deci vedeţi, aici se deosebesc oamenii din regiunile în care se nasc flori de gheaţă, cristale de gheaţă, de ceilalţi prin faptul că, raportat la mărimea corpului lor, au un ficat mic şi un plămân mare. Iar la oamenii unde natura nu are tendinţa de a alcătui astfel de figuri, ci unde Soarele topeşte totul, îndepărtează totul, acolo există particularitatea că au plămâni relativ mici şi un ficat mare. Trebuie întotdeauna, când ne întrebăm despre ceva din natură, deci şi despre florile de gheaţă, să ne uităm la om. Dacă nu se porneşte de la om, nu se înţelege nimic despre natură, chiar nimic.

Deci lucrurile sunt aşa: ficatul este un organ foarte important în om. Dacă omul nu ar avea ficat, nu ar avea nici bilă, căci ficatul secretă continuu bila. Bila vine din ficat, trece prin vezica biliară, de acolo în sucurile gastrice, de acolo în sânge şi merge apoi prin tot corpul. Aşa că putem spune: omul are în partea dreaptă ficatul; din ficat se scurge bila în vezica biliară, de acolo în sânge și trece în tot corpul. – Astfel

încât omul are deci de fapt ficatul pentru secretarea bilei.

Acum puteţi întreba: Da, de ce se scurge continuu din ficat această bilă? – Domnii mei, dacă nu aţi avea bilă, aţi fi nişte oameni ciudaţi. Ea se împrăştie desigur în cantităţi foarte mici, dar trebuie să existe în tot corpul. Dacă nu aţi avea bilă, aţi fi îngrozitor de flegmatici; mâinile, braţele, capul v-ar atârna şi v-ar repugna să scoateţi un cuvânt ca să daţi cuiva un răspuns, şi aşa mai departe. Deci aţi fi nişte oameni foarte greoi, flasci, flegmatici dacă nu aţi avea bilă. Bilă trebuie să aibă omul; bila trebuie să vină din ficat. Şi dacă ficatul este relaiv mic, atunci devine şi omul flegmatic; dacă ficatul este relativ mare, atunci omul are mult foc în el, căci bila face foc. Şi vedeţi dumneavoastră, se poate de asemenea ca în om să fie prea multă bilă, se poate produce prea multă bilă; atunci el are chef, când cineva îi spune doar un cuvinţel, sa-i tragă acestuia vreo două. Şi anume la oamenii irascibili bila curge harnică afară din ficat; acolo se revarsă multă bilă în sucul digestiv şi în sânge. Astfel încât, dacă observaţi în interior un om căruia îi spuneţi ceva sau căruia nu-i face plăcere ceva, acel lucru îi face o impresie deosebită – imediat se scurge multă bilă din ficat şi să se răspândeşte foarte repede în tot corpul, şi acesta vă trage vreo două sau vă înjură ca un surugiu. Aceasta se observă interior când un om are prea mult înclinația să producă bilă. Dar, cum v-am spus, dacă nu s-ar produce deloc bilă, omul n-ar avea nici un foc interior, și prin urmare ar fi fără vlagă precum v-am spus. Așadar vedeți că secreţia bilei este ceva care obligatoriu face parte dintre secreţiile omului. Nu știu dacă cineva dintre dumneavoastră a gustat bila: este îngrozitor de amară, cu adevărat otrăvitoare, iar o cantitate mai mare de bilă introdusă direct pe gură este de asemenea o otravă. Aceasta este în legătură cu ceea ce v-am spus miercurea trecută [Nota 2]. Vă spusesem: Dacă omul devine vioi, se mișcă, merge, și când ocăreşte şi-i trage cuiva vreo două, da, atunci există așa de multă otravă, încât el are tendința să producă mult din cianura de potasiu despre care v-am vorbit. Pe aceasta el trebuie să o amestece cu sângele. Am cunoscut deja multe cazuri, în care oamenii pur şi simplu prin mânia lor s-au ales cu o septicemie. Omul se poate înfuria așa de mult, mai ales când se mâniază uşor, încât prin această mânie să secrete bilă de prisos – de fapt mai întâi mult cian, apoi bilă. Atunci se creează un amestec îngrozitor de otravă în sânge, și își ruinează sângele. Se creează o otrăvire îngrozitoare a sângelui prin mânie. De aici vedeți dumneavoastră cât de necesar și cât de dăunător pe de altă parte, poate fi la om ceea ce face vreun organ corpului său. Pentru că tot ceea ce se petrece este la rândul său în corelație cu sufletescul. Mânia este ceva sufletesc, secreţia bilei este ceva fizic; dar nu există nimic în oameni care să nu fie în acelaşi timp şi sufletesc, și tot ceea ce este sufletesc are într-un fel sau altul şi o formă fizică.

Să mergem mai departe. Să presupunem că un om este expus foarte frecvent la ceea ce deseori este denumit răceală, şi anume răceală la burtă. Deci un om se alege deseori cu răceli la burtă; atunci burta sa spune: Da, eu sunt ca un eschimos, eu sunt ca în regiunile reci ale Pământului. – Şi atunci se ajunge că burta contractă continuu ficatul, astfel încât acesta ajunge mic ca la eschimoşi. Deci dacă un om are multe răceli la burtă, atunci ficatul său se strânge şi presează afară bila. Bila picură încontinuu în vezica biliară, şi de acolo în corp.

Acum, domnii mei, aţi trăit cu toţii ceea ce este numit, de exemplu, a se suprasolicita ridicând greutăţi prea mari. Când cineva ridică ceva care este prea greu pentru el, atunci muşchii i se rup, se distrug. Dacă cineva foloseşte prea multă forţă pentru vreun organ, atunci își distruge acel organ. Dar așa este şi la ficat. Daca el secretă necontenit bilă, atunci el treptat degenerează, devine inapt. Astfel că majoritatea bolilor de ficat, pe care le capătă omul, rezultă din faptul că prin răcelile la burtă omul a căpătat tendinţa să secrete prea multă bilă, lucru care îi atrofiază ficatul. Bolile de ficat se trag din răcelile la burtă prin degenerarea ficatului. Fireşte că la aceasta se adaugă şi alţi factori. Când omul are răceli la burtă, inima nu funcţionează corespunzător. Atunci doctorii spun că bolile de ficat se trag de la inimă. Dar în realitate ele se trag din răcelile de burtă.

Dar toate acestea – puteţi deduce aceasta din ceea ce v-am spus – au de-a face cu Soarele. Prin urmare este întotdeauna foarte bine, atunci când cineva are o răceală la burtă, să-și expună abdomenul la lumină. În acest caz, o cură de Soare este, de exemplu, extraordinar de bună. Deci trebuie să spunem: Tot ceea ce este legat de ficat, este legat de asemenea de Soarele. Activitatea Soarelui sprijină activitatea ficatului. Lipsa de activitate a Soarelui aduce în dezordine activitatea ficatului. Este o interdependentă foarte interesantă între Soare şi ficat.

Eu am admirat întotdeauna faptul că în limba germană există cuvântul ficat (ficat = Leber; viaţă = Leben, n.t.). Toate celelalte limbi nu au un cuvânt atât de frumos pentru acest organ din partea dreaptă a abdomenului. Căci după cele pe care vi le-am explicat acum, trebuie să spunem că focul, chiar acesta care îi vine omului de la Soare, această putere însufleţitoare a focului, trebuie mai întâi să fie gătită în ficat în mod corespunzător pentru oameni; aici trebuie să i se prepare bila, care trece apoi în corp. Soarele prepară în om bila. Ceea ce face omul acolo numim viaţă, iar pe acela, care aprinde această viaţă, îl putem numi ficat. Aşa cum se spune: Wagen (car, căruţă), Wagner (rotar), Zeichnen (desen), Zeichner (desenator), aşa este leben (a trăi) verbul, şi Leber (ficat) este ceea ce dă viaţă! Limba este uneori minunat de instructivă, căci în instinctele populare vechi a existat întotdeauna o ştiinţă, şi atunci lucrurile au fost denumite corect. Ficatul este ceea ce aprinde, ceea ce însufleţește omul. Aceasta este de spus în legătură cu ficatul. Acuma, când ficatul secretă bila, trebuie să spunem: secreţia ficatului este aceea care se află în corelație cu Soarele.

Acum să trecem la plămân. Despre acesta am discutat deseori şi dumneavoastră o ştiţi: plămânul respiră. Dar faptul că plămânul trage oxigenul acolo înăuntru, că respiră, este pentru plămân numai o parte a activităţii sale. Plămânul mai are şi altceva de făcut. Exact aşa cum ficatul secretă bila, tot aşa secretă plămânul ceea ce este numit mucus. Aşadar plămânul secretă mucus. Plămânul poate la fel de puţin ca şi ficatul să păstreze în sine ceea ce are înăuntrul său. Ficatul nu s-ar putea umple total cu bilă, el trebuie să o predea corpului. Dar plămânul trebuie să secrete continuu mucus, neîncetat să secrete în afară mucus. Şi deci chestiunea este că ori de câte ori plămânul secretă mucus, acesta trece în toate celelalte părţi ale corpului. Se duce prin transpiraţie în afară, merge chiar şi în aerul respirat, se elimină cu urina, se duce peste tot, această mucus. Dar organul care secretă mucusul este plămânul.

Dacă examinaţi acum aerul pe care îl expiră oamenii, descoperiţi un lucru minunat. Trebuie doar în principal să nu examinați aerul expirat pe gură, căci acesta este prea neregulat; trebuie examinat aerul expirat pe nări.

Este foarte interesant când cineva respiră foarte rar. Aici trebuie acordată multă atenţie: Dacă se respiră în faţa unei plăcuţe de geam, atunci în suflul care este expirat se produce ceva asemănător cu ce se produce la zăpadă. Trebuie făcut cu foarte multă grijă, şi anume la expiraţie, de exemplu, să se astupe nara stângă, să se expire încet numai prin nara dreaptă pe plăcuţa de geam aflată dinainte, şi apoi pe nara stângă. Trebuie să se respire foarte lent, pentru că dacă se respiră repede, se estompează totul prin impactul suflului. Trebuie să se respire foarte lin şi domol. De fapt lucrul acesta trebuie învăţat mai întâi. Dar apoi devine interesant: Daca se respiră pe o nară, atunci se produc pe plăcuţa de geam exact astfel de figuri ca la zăpadă! Aerul expirat nu este o sfărâmătură oarecare după aceea, ci o astfel de figură. Şi, aş spune, este al naibii de interesant, că dacă astupaţi nara stângă şi expiraţi, obţineţi o figură; dacă astupaţi nara dreaptă şi expiraţi, obţineţi o altă figură. Figurile nu sunt la fel! Aşa că putem spune: Aerul care iese afară din dumneavoastră, din propriul dumneavoastră om, iese afară în figuri, în forme. Nu iese afară pur şi simplu ca o picătură, iese în figuri, şi chiar atât de remarcabil, încât nara stângă dă o altă figură decât cea dreaptă.

Acum, domnii mei, ceea ce se află în aerul expirat, cel care – fiindcă conține vapori de apă – dă aceste figuri care se evaporă iarăşi imediat, dar plăsmuieşte aceste figuri, este mucusul care trece din plămân în aerul expirat. El se formează în aceste figuri. Mucusul aglutinează

aceste foarte mici picăturele de apă în astfel de figuri. Astfel încât dumneavoastră nu aveţi în plămân pur şi simplu tendinţa de a expira mucusul într-o formă arbitrară, ci aveţi tendinţa ca din plămân de fapt să expiraţi sau să eliminați mucusul în cristale – în cristale! Numai că aceste cristale se evaporă imediat, se topesc imediat, pentru că vin la Soare.

Exact aşa cum bila şi ficatul este în relație cu Soarele, tot aşa plămânul cu mucusul său este în relație cu Luna. Noi ştim că, aşa cum v-am spus, în cap se ridică dioxidul de carbon, şi v-am arătat că dacă omul nu și-ar trimite sus în cap, dioxid de carbon, ar deveni prost. Acest dioxid de carbon pişcător, care se duce continuu în cantităţi foarte mici sus în cap, face ca noi sa fim oameni deştepţi. Noi suntem cu toţii îngrozitor de deştepţi, nu-i aşa? Ştiţi că dacă beţi ceva efervescent, acesta pişcă; aceasta se percepe foarte tare. Dar omul produce mereu dioxid de carbon foarte slab. Pe acesta îl trimite în cap. Şi acest pişcat în cap face capul vioi; prin aceasta este el deştept, şi nu prost. Acei oameni care sunt într-adevăr proşti – nu ştiu daca există aşa ceva –, au prea puţină putere să unească carbonul cu oxigenul şi nu trimit carbon în sus, ci unesc carbonul cu un cu totul alt gaz. Deci omul care este deştept uneşte carbonul cu oxigenul: în acest caz ia naştere dioxidul de carbon pişcător. Dar aşa cum am spus, acei oameni care sunt într-adevăr proşti nu unesc carbonul cu oxigenul, ci cu hidrogenul. Ei unesc aşadar carbonul cu hidrogenul şi atunci ia naştere acest gaz, care se găseşte uneori în mine: gazul de mină, gazul de mlaştină. Cu toţii trimitem şi puţin din acest gaz de mlaştină în cap; avem nevoie şi de el, altfel am deveni prea deştepţi. Ca să putem rămâne întotdeauna şi puţin proşti – şi aşa nu prea suntem deştepți permanent – producem şi gaz de mlaştină. Dar acei care devin prea proşti, produc prea mult gaz de mlaştină. La acei oamenii care sunt întru câtva deştepţi, dioxidul de carbon se duce în cap. Acesta pişcă. Şi dacă încetul cu încetul s-a acumulat prea mult gaz de mlaştină, atunci omul devine somnoros, apare nevoia de somn. Aceasta se întâmplă noaptea, atunci se produce mult gaz de mlaştină. Doar la aceia care sunt într-adevăr proşti, se produce gaz de mlaştină şi când sunt treji. Deci trebuie întotdeauna ca dioxidul de carbon să meargă în sus. Dar dioxidul de carbon singur nu face nimic: trebuie ca din plămân mucusul să meargă în cap. Ba chiar iese afară prin nări în formă de cristale, tot aşa precum la ficat şi bilă. Acum, acesta lucru o să vă fie clar prin descrierea pe care v-am făcut-o miercuri.

Aşa cum ficatul este în relație cu Soarele, tot aşa plămânul este în relație cu Luna. Priviţi o dată Luna. Luna este cu totul altfel decât Soarele. Dacă priviţi Soarele, el este rotund, dar de fapt îşi răspândeşte razele în toate părţile. Soarele străluceşte în toate părţile; se împrăștie în toate părţile, aşa cum bila merge în trupul omenesc în toate părţile. Soarele în răspândirea lui, în curgerea lui în toate direcțiile se poate compara cu împrăștierea bilei. Dar Luna, domnii mei, dacă vă uitați la Lună ea are întotdeauna o formă complet definită. Luna este complet solidă. Şi ea în interiorul ei este de asemenea astfel încât ceea ce constituie substanţa, materialul Lunii cristalizează, tot aşa cum sunt cristalizate şi formele aerului nostru expirat, care iese pe nas. Aici înăuntru are efect acţiunea Lunii, așa cum în ficat şi bilă are efect acţiunea Soarelui. În plămân acţionează forțele Lunii, şi Luna determină această secreţie a mucusului.

Acum putem spune: Dacă mergem în regiunile calde, aici acţionează Soarele. El face ca totul să se topească; oamenii primesc mult foc. Focul, el nu e necesar să trăiască numai în accese de mânie, ci el trăieşte şi în lucrurile frumoase şi în frumoasa înţelepciune a zelului. Oamenii primesc mult foc. Dacă mergem în regiunile reci, aici în regiunile reci, unde Soarele nu are forța să acţioneze, unde mai ales Luna străluceşte în nopțile reci, în frigul glacial, plămânul care se măreşte corespunzător, este foarte puternic supus la efort: aici este produs mult mucus. Iar cel care nu este obişnuit, răceşte, secretă prea multă mucozitate.

Vedeţi, domnii mei, acum aveţi şi cauza bolilor de plămân. Plămânul trebuie să secrete o anumită cantitate de mucus, aşa cum ficatul trebuie să secrete o anumită cantitate de bilă. Dar aşa cum ficatul se ruinează dacă secretă prea multă bilă, tot aşa se ruinează şi plămânul dacă secretă o cantitate prea mare de mucus. Acesta este cazul la bolile de plămân. Plămânul este zguduit de ceea ce trăieşte şi stimulat să secrete prea mult mucus. Gândiţi-vă că în loc să trăiţi într-un aer moderat de umed, într-un aer doar puţin umed, trăiţi într-un aer foarte umed: atunci plămânul trebuie să se trudească foarte tare. Dar când plămânul depune eforturi mari, atunci secretă mucus. Şi atunci plămânul, prin faptul că respirând prea mult aer umed, trebuie să se forţeze prea tare, începe să se îmbolnăvească. Şi omul scuipă dacă se îmbolnăveşte de plămân; încet, încet, el îşi scuipă tot plămânul afară, daca este prea bolnav.

Plămânului i se poate veni în ajutor prin prepararea unui anumit medicament. Nu este voie să se folosească nicio rădăcină, ci trebuie folosite numai frunzele plantelor pentru a face din ele un anumit medicament. Este deci, de exemplu, cazul anumitor feluri de plante. Dacă se extrage sucul în mod corespunzător, şi se prepară anumite medicamente, i se poate veni plămânului în ajutor, când acesta este prea activ. Căci astfel de medicamente au particularitatea că preiau activitatea plămânului; atunci plămânul se solicită ceva mai puţin. Deci intenția vindecării implică cel mai mult să îmi pun întrebarea: Plămânul secretă așadar prea multă mucus; acesta este un semn că el depune prea mult efort. Bine, ce fac eu? Îmi caut o plantă care are un suc ce poate prelua activitatea plămânului.

Sau observ că ficatul secretă prea multă bilă: îmi caut o plantă care poate prelua activitatea ficatului. Există de exemplu o plantă, care se numeşte Cichorium intybus, cicoarea. Dacă se extrage sucul din rădăcina acestei plante și se prepară un medicament, şi se administrează omului, atunci acesta preia activitatea ficatului, şi atunci se poate observa că omul ce-i drept la început nu secretă mai puţină bilă, şi de asemenea la început momentele lui de mânie sufletească nu scad, dar că ficatul lui puțin câte puțin se fortifică din nou şi intervine treptat o ameliorare.

Aşa deci ajută cineva un om, prin aceea că ştie, de exemplu, că sucul din frunzele – nu din rădăcinile – anumitor tipuri de varză pot prelua anumite activități ale plămânului, iar sucul din rădăcina de Cichoricum intybus – ea creşte şi aici, afară, o veţi recunoaşte după florile albastre – este deosebit de benefic pentru ficat.

Aşa că putem spune: În zonele calde, apa se topeşte; căldura, căldura Soarelui dizolvă totul. – Când Soarele este mai puţin activ, când puterea Soarelui scade, sau este slabă pe parcursul întregului an, ca în regiunile nordice, atunci cu atât mai puternică devine Luna. Când razele directe ale Soarelui nu acţionează, atunci acţionează aceste remarcabile raze de Soare care sunt reflectate de Lună. Ele însă produc aceste forme cristaline şi flori de gheaţă. Aceasta este foarte frumos. Deci putem spune: Dacă aici avem Pământul (vezi desenul), atunci avem aici zona caldă. În zona caldă acţionează cu precădere razele Soarelui.

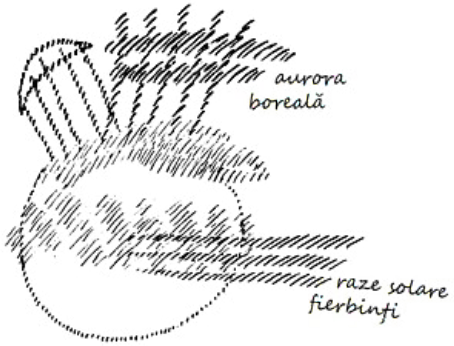

– Oh, este foarte frumos cum acţionează razele Soarelui aici! Aceste raze de Soare stimulează activitatea ficatului. Ficatul trimite bila peste tot, și bila se răspândește în tot corpul. Și când bila se răspândește, de exemplu, în penele păsărilor sau în aripile păsării colibri, atunci ele capătă acele culori frumoase. De aceea sclipesc păsările colibri în zonele calde, fiindcă bila lor este secretată foarte repede şi se duce foarte repede în pene.

În regiunile reci nu este aşa, aici Soarele are puţină forţă. Aici în schimb lumina reflectată a Soarelui, lumina Lunii este deosebit de activă, şi această lumină face ca zăpada să se formeze în cristale, ca ghiața să dea florile de gheaţă. La noi lucrul acesta se întâmplă doar iarna, când Soarele pierde din forță. Dar în regiunile cu gheaţă eternă, la Polul Nord sau pe munţii înalţi – pentru că nici acolo Soarele nu are putere, fiindcă Soarele îşi poate dezvolta puterea doar în aerul dens – acolo se alcătuiesc aceste frumoase forme de gheaţă.

Căpătăm o impresie minunată când privim așa în natură! Căpătăm impresia că, peste tot unde Soarele luminează înăuntru, apare viaţa, viaţa care se dizolvă şi se evaporă, viaţa care se răspândeşte. Peste tot unde Luna lucrează înăuntru, apar forme, figuri. Asta este deja o impresie puternică pe care o capeţi. Şi aceste lucruri le poți pătrunde cu privirea numai dacă poți intra în spiritual. Este într-adevăr aşa, că se poate spune: În plămân, unde omul în fond produce mucus, aici lucrează și forțele Lunii. Şi ele acţionează astfel încât nu au nevoie de lumina directă a Soarelui, ci folosesc lumina Soarelui reflectată. Atunci când, din cauză că aici în Nord sunt în special active forțele Lunii, Soarele se retrage, atunci se întâmplă încă ceva; atunci aerul devine astfel încât ceva care este mereu aici în Pământ, iese afară. Şi anume înăuntru în Pământ este peste tot magnetism şi electricitate. Pământul este plin tot de magnetism şi electricitate. Că în Pământ este peste tot magnetism şi electricitate puteți vedea din aceasta: Dacă aveţi o staţie de telegraf (se desenează), dacă este de exemplu în Dornach, atunci aveţi una, să spunem, în Basel; atunci puteţi telegrafia; dar se poate telegrafia numai dacă între ele există un fir metalic. Firele trebuie să meargă prin aer; doar atunci se poate telegrafia. Dar nu este suficient dacă puneţi un aparat de telegrafiat aici şi unul în Basel şi trageţi un fir! Puteţi încerca oricât să telegrafiați apăsând tastele: aveți legatura către Basel, dar trebuie să faceți şi o legătură înapoi, trebuie să fie un circuit închis. Şi dacă faceţi aceasta, atunci puteţi telegrafia, atunci ajung acolo semnalele. Ştiţi doar – aceasta o spun doar ca să fie complet -: aici este înfăşurată o bandă de înregistrare, şi dacă un vârf apasă pe această hârtie, ia naştere fie un punct, fie o linie, dacă se apasă mai mult, şi din puncte şi linii este alcătuit alfabetul telegrafic, a • -, b - • • •, c - • - •. Dar aceasta este remarcabil: Nu este nevoie de al doilea fir, dacă din aparat se leagă un fir la pământ, şi aici se pune o placă de cupru, iar acolo încă o placă; firul puteţi să-l daţi atunci deoparte căci atunci este o legătură acolo. De ce? Fiindcă Pământul însuşi are electricitate şi de la o placă la alta este condusă electricitatea. Pământul însuşi înlocuieşte firul prin propria lui materie. Pământul este adică plin de electricitate. Dar dacă Soarele străluceşte pe Pământ, ca la ecuator, în zonele calde, atunci această electricitate când vrea să vină în aer este imediat distrusă. Lumina Soarelui este o forţă care anulează electricitatea. Dar acolo unde acţiunea Soarelui este slabă, acolo electricitatea iese afară în aer, şi ea se vede, aşa cum este ea deasupra Pământului. Vedeţi dumneavoastră, domnii mei, aurora boreală este puterea electrică a Pământului care se revarsă sub influenţa puterilor Lunii. De aceea este aurora boreală foarte rară în regiunile noastre; dar ea este frcventă, aproape mereu, acolo în regiunile nordice.

Aici este iarăși așa un un punct, de unde ştiinţa nu mai poate înainta. Bineînţeles că această ştiinţă ştie astăzi că Pământul este plin de electricitate. Această ştiinţă examinează mereu şi aurora boreală. Dar când citiţi în cărţi ce este de fapt această auroră boreală, lumea crede mereu că este ceva care se revarsă din lume pe Pământ. Dar aceasta este un nonsens, nu se revarsă înăuntru, ci tocmai că se revarsă în afară! Ceea ce ştiinţa face cu aurora boreală este interesant fiindcă este acelaşi lucru ca atunci când cineva îşi confundă datoriile cu capitalul. Chiar aşa este. În viaţa omului contează când cineva îşi confundă datoriile cu averea; nu-i aşa? Dar ştiinţa poate face lucrul acesta nepedepsită, ea poate vedea aurora boreală ca pe ceva care se revarsă înăuntru, în timp ce aurora boreală este în realitate ceva care se revarsă din Pământ în afară. Dar în regiunile calde, ea este imediat luată în primire de razele Soarelui şi este anulată. În regiunile nordice, acolo este lumina Lunii activă cu precădere atunci când străluceşte; și când nu străluceşte rămâne activă în efectul ulterior, şi atunci devine vizibilă aurora boreală, electricitatea care se revarsă. Acum, această auroră boreală este acolo deosebit de puternică, fiindcă forţele Lunii sunt deosebit de puternice. De fapt peste tot este ceva auroră boreală, numai că nu se vede fiindcă este slabă. În regiunile noastre aurora boreală, adică electricitatea ce se revarsă în afară, este de asemenea slabă. Dar în telegrafia fără fir, este atât de puternică, încât acţionează. Acelaşi lucru care acţionează în telegrafia fără fir, este şi ceea ce se vede în aurora boreală. Aici aveţi temeiul. Electricitatea împreună cu lumina Lunii face florile de gheaţă şi cristalele de zăpadă. Trebuie să studiaţi aurora boreală şi lumina Lunii, dacă vreţi să studiaţi cristalele de ghiață, florile de gheaţă şi cristalele de zăpadă. La noi, fiindcă iarna puterea Soarelui este slabă, şi prin aceasta puterea Lunii obține supremaţia şi electricitatea este mai puţin anulată, se formează zăpada în cristale așa frumoase. Luna împreună cu electricitatea sunt cele care plăsmuiesc frumoasele cristale, care cauzează florile de gheaţă.

Deci, v-am mai spus, vă amintiţi doar: dacă cineva are prea puţină activitate lunară, dacă produce prea mult gaz metan în cap, el devine un prostovan, un cap-sec. Şi atunci el dezvoltă prea puţină putere lunară în el însuşi. Ce trebuie deci să aibă omul în capul său? Omul trebuie ca tot ceea ce vine de la Lună, dioxidul de carbon din respiraţie, mucusul din plămân, să le aibă în cap, deci o forță care vrea să producă încontinuu cristale acolo în cap. Zăpadă, domnii mei, ar vrea încontinuu să se formeze în capul nostru; numai că noi o dizolvăm mereu. Dar ea vrea să se formeze. Gândiţi-vă, domnii mei, că aveţi de fapt în creierele dumneavoastră un organ cu totul remarcabil. Şi anume, aşa cum domnul Seefeld i-a arătat domnului Burle aceste forme frumoase de cristal, aceasta l-a interesat, şi atunci el s-a gândit: Trebuie să fie interesant ceea ce este aici de fapt ca o corelație. – Da, atunci domnul Burle a fotografiat aceste cristale în el însuși! Este ca şi cum cineva face o fotografie foarte rapidă şi ceea ce se produce, imediat dispare iar, atunci când se expiră pe nări. Dacă cineva ar putea fotografia repede ceea ce se petrece în capul domnului Burle, sau în capetele tuturor, atunci s-ar obţine aceleaşi fotografii. S-ar forma astfel de bucăţele de cristale de zăpadă, de flori de gheaţă ca pe geam; ele ar putea fi fotografiate în captetele dumneavoastră eterice, şi ar fi la fel! Capul dumneavoastră este un lucru cu totul remarcabil. Dacă aţi avea un astfel de aparat de fotografiat, cum nu există încă – fotografia ar trebui să se facă îngrozitor de repede, pentru că se dizolvă întotdeauna imediat –, aţi găsi: Iată că noi arătam în creierul nostru ca o

bucăţică foarte frumoasă de zăpadă sau ca o minunată floare de gheaţă pe geam! – Ele trebuie să dispară imediat, altfel ne-ar înţepa, aceste cristale ascuţite, nu am gândi cu ele. Aşadar, când privim zăpada sau florile de gheaţă de pe fereastră, ne putem spune: Dumnezeule, acesta este acelaşi lucru care se petrece în capul nostru! – numai că aceasta se dizolvă rapid tot mereu. Întreaga natură gândeşte! Și iarna, când este frig, tocmai de aceea începe ea să gândească. Vara îi este prea cald să gândească. Atunci ea lasă Soarele să o împrăştie în toate părțile şi să o transforme în alimente şi aşa mai departe. Dar iarna, când este frig, se plăsmuiesc gândurile în zăpadă, în gheaţă. Dacă acolo afară nu ar fi gânduri, nici noi nu am avea nici unul în capul nostru. Așadar vedeţi, este cu adevărat minunată această corespondenţă cu natura de afară iarnă, când natura devine aşa deşteaptă, încât ea face vizibil în exterior ceea ce se petrece mereu în capul nostru ca deşteptăciune a noastră. Putem vedea pretutindeni în natură ceea ce se petrece în noi înşine. Trebuie doar să o tâlcuim în mod corect.

Acuma însă, toate acestea au o mare însemnătate și din punct de vedere practic. Gândiţi-vă deci, domnii mei, că cineva se alege, să zicem, cu un anumit fel de boală de cap, fiindcă secretă prea puţin mucus. Prin aceasta se poate căpăta o boală de cap. Dacă cineva secretă prea puţin mucus, şi i se dă ca remediut fier combinat cu acid silicic, atunci acest fier silicic preia și el la rândul său activitatea de secreţie a mucozităţii şi îi împinge mucozitatea în cap, şi prin aceasta se poate produce vindecarea. Vedeţi dumneavoastră, aceasta este diferenţa dintre medicina antroposofică şi cealaltă medicină, care întotdeauna doar face probe. În antroposofie se învaţă că un om care are o anumită boală de cap, este prea slab pentru a crea cristale în capul său, aceste neîncetate apariţii şi dispariţii de flori de gheaţă. Atunci, el trebuie să fie ajutat. Aceasta se poate face prin acid silicic. Dacă vă urcați pe munţii înalţi şi vedeţi acolo frumosul cuarţ, acesta este acid silicic. El este un cristal minunat. El are tendinţa să creeze aceste cristale. Dacă trataţi acest cuarţ în mod corespunzător, obţineţi acest preparat din acid silicic, atât de eficient şi între remediile noastre. Şi acest preparat din acid silicic este eficient pentru toate bolile care pornesc de la capul uman. Dacă omul nu formează cristale din interior, atunci trebuie să i se vină în ajutor din afară prin astfel de cristale frumoase, care au în sine această cristalizare frumos alcătuită. Dar dacă omul stă în camera sa în faţa ferestrei plină de flori de gheaţă precum viţelul la poarta nouă, aşa cum face ştiinţa actuală, da, atunci stă omul și cu ştiinţa tot aşa în faţa capului uman; atunci el nu poate face nimic, fiindcă nu ştie nimic despre asta. Toate aceste lucruri vă arată cum trebuie adâncită ştiinţa printr-o cunoaştere reală a omului.

Aceasta merg atunci până în arta educaţiei, pentru că trebuie să se ştie mai întâi: Dacă oamenii sunt învățați, să zicem, chiar literele, atunci este o activitate lunară aşa de puternică încât, dacă este făcută prea intens, dacă este făcută incorect, distruge total puterea de cristalizare a capului eteric. Omul poate, şi este într-adevăr aşa, prin mult învăţat să devină mai prost, și anume atunci când nu învaţă în modul corect. Este chiar așa. Dar pentru ca aceasta să se înţeleagă, data viitoare vom mai avea ceva de discutat. Este necesar să se ştie toate acestea.

Rudolf Steiner

OMUL ŞI LUMEA
ACŢIUNEA SPIRITULUI ÎN NATURĂ

GA 351

CONFERINŢA a IV-a

Dornach, 20 octombrie 1923

Mai aveţi câte ceva pe suflet despre care aţi vrea să discutăm?

Întrebare: Am auzit doar despre oxigen şi azot. Dar există însă şi hidrogen. Am putea auzi ceva despre el?

Dr. Steiner: Acum, eu am menționat deja ceva despre hidrogen. Haideţi deci să pornim de la întrebarea dumneavoastră. Omul la orice vârstă are în sine ca materie principală, ca substanţă principală, albumina. El îşi are originea în albumină. Din albumină se compune în principal laptele matern. Omul poartă în sine albumina. Această albumină a procesat în ea în principal cinci substanţe: carbon, azot, hidrogen, oxigen şi sulf. Aceste substanţe le aveţi în dumneavoastră, în afară de altele care mai există de altfel în corp, şi care sunt destul de multe, şi aceste substanţe sunt deja în albumina originară, din care se formează omul.

Acuma v-am spus: Carbonul lucrează continuu în noi; carbon devin alimentele pe care le mâncăm. – Noi inspirăm acum oxigenul şi ceva azot. Carbonul se combină cu oxigenul şi formează dioxidul de carbon. Dioxidul de carbon, vă spuneam, există în aceste perle, care sunt în apa gazoasă şi în apele acidulate naturale. Acest dioxid de carbon există însă şi în noi, şi el este important prin faptul că prin respiraţie se duce în mod continuu la cap. Şi dacă n-am avea acest dioxid de carbon în cap, nu am fi capete luminate – şi asta suntem de fapt cu toţii. Nu am fi capete luminate, dacă nu am primi dioxidul de carbon la cap; nu într-o măsură aşa de mare ca de exemplu la apa acidulată, dar într-o măsură foarte mică trebuie continuu să ne împrospătăm capul nostru cu dioxid de carbon. Acum însă vă spuneam recent: Dacă suntem proşti, aceasta provine din faptul că acest carbon nu duce destul oxigen în capul nostru, deci că acolo nu vine înăuntru destul oxigen, ci carbonul se combină cu hidrogenul. Dioxidul de carbon are ceva înviorător; dar când carbonul se leagă cu hidrogenul, ei atunci, domnii mei, atunci se produce gazul metan, care se găseşte anume în caverne, în pivniţe, şi aşa mai departe, unde putrezesc lucruri; acolo se produce gazul metan. Acesta nu este deloc un gaz înviorător; acesta este un gaz care ucide, care paralizează. Şi dacă în corpul nostru este aşa o neregularitate, dacă se combină carbonul cu hidrogenul, atunci se produce gazul metan, și acesta se duce în cap. Şi atunci, dacă avem un astfel de „cap-pivniţă”, devenim proşti. Aşa că este deja foarte important dacă ducem sus în cap destul dioxid de carbon sau prea mult gaz metan, deci hidrogen; căci de ceva gaz metan avem nevoie mereu, altfel am deveni prea deştepţi ca oameni, şi dacă am deveni prea deştepţi, atunci ne-am alege cu o digestie proastă. Tocmai prin aceste proporții de amestec se reglează viaţa în modul corect. Dar hidrogenul, care este de fapt incorect în cap dacă este prezent prea mult, care în gazul metan joacă un rol de-a dreptul neplăcut, acest hidrogen este răspândit peste tot în Univers – peste tot. Astăzi chiar se poate stabili prin aşa-numita analiză spectrală, ce substanţe acţionează în Univers. Oriîncotro s-ar îndrepta spectroscopul în Cosmos, peste tot se obţine înăuntru o asemenea culoare, încât din aceasta se poate conchide: peste tot acţionează hidrogenul. Peste tot este hidrogen.

Acum acest hidrogen, este în schimb deosebit de important pentru anumite lucruri. Vă spuneam că el acţionează la cap în mod dăunător, dacă este prea mult. Deci adus în cap, hidrogenul împiedică omul să-şi dezvolte gândirea. Omul poate gândi prin faptul că nu are prea mult hidrogen în cap.

Să observăm însă acum şi celălalt capăt al gândirii. Celălalt capăt – ce este oare acesta? Da, celălalt capăt al gândirii este reproducerea, producerea de noi vieţuitoare. Acesta este celălalt capăt. Ca să spunem aşa, precum este polul Nord în raport cu polul Sud, tot aşa este şi gândirea în raport cu reproducerea.

Acum putem observa la vieţuitoare ceva cu totul interesant. La vieţuitoare se întâmplă astfel, că ele îşi schimbă întregul mod de reproducere, dacă hidrogenul joacă un alt rol decât de obicei, decât cel obişnuit în cazul lor. Există anumiţi şerpi; aceşti şerpi depun ouă, iar din ouă ies iarăși noi şerpi. Ce se întâmplă de fapt, când un şarpe depune un ou, şi din ou iese afară un alt şarpe? Oul trebuie depus undeva – lucrul acesta îl face şi şarpele, instinctul animal acţionează foarte bine –, unde să poată avea căldura necesară. Faptul că oul are nevoie de căldură pentru ca animalul să poată ieși din el, asta vedeţi şi la oul de pasăre. Oul de pasăre este depus; dar nu s-ar ajunge la apariţia unei alte păsări, dacă pasărea adultă nu s-ar aşeza deasupra lui şi nu l-ar cloci. Această căldură, care se revarsă din pasărea adultă, este necesară ca din ou să iasă afară o nouă pasăre. Deci oul nu are nevoie numai de ceea ce se află în el, ci el are nevoie de căldura care vine din întregul univers. Nu este suficient ca oul să fie doar pur şi simplu depus, ci el are nevoie de căldura care vine din întregul univers, în această căldură este conţinută forța de a împinge afară din ou noua ființă. Aşa se întâmplă şi la şerpi. Ouăle sunt depuse. Prin acţiunea căldurii Soarelui este scoasă afară din ou ființa noului şarpe.

Povestea, pe care v-am spus-o, se întâmplă la anumiţi şerpi, dar numai dacă ei trăiesc foarte reglementar. Nu se întâmplă la toţi şerpii aşa, ci este cazul numai unei anumite specii de şarpe, ceea ce vă povestesc eu. Dacă un astfel de şarpe este unul foarte cuviincios, el îşi depune ouăle, şi dacă ele sunt clocite, din ele ies noi şerpi. Ce înseamnă că şarpele este unul cuviincios? Acum, la oameni înseamnă deja foarte mult, dacă se spune că cineva este un om cuviincios; dar la şarpe, aceasta înseamnă ceva mai puţin. Pentru buna sa cuviinţă şarpele are în primul rând nevoie foarte mult de ceea ce pentru oameni este câteodată foarte dificil: o nouă haină, adică o nouă piele. Deci un şarpe este într-adevăr unul cuviincios numai dacă năpârlește în fiecare an, îşi leapădă vechea piele şi îi creşte alta nouă pe suprafaţa corpului. Deci şarpele nu are voie să hoinărească în aceleaşi zdrenţe vechi de anul trecut, ci trebuie să aibă în fiecare an o nouă piele. Deci putem face deosebirea între şerpii cuviincioşi şi cei necuviincioşi. Astfel de şerpi necuviincioşi sunt aceia care hoinăresc în vechile zdrenţe de anul trecut.

Acum veţi spune: Există deci aşa ceva? Natura face ca şarpele să primească o nouă haină? Nouă ne-ar fi foarte plăcut, dacă natură ne-ar da o nouă haină. Dar omul este o ființa mult mai valoroasă decât şarpele. De aceea i s-a lăsat libertatea să-şi dea singur o nouă haină. …

(Lacună.) Aceşti şerpi pot fi închişi într-o incintă, şi dacă sunt închişi şi sunt priva ți de cantitatea de apă care le este necesară, nu li se lasă să le parvină destulă umezeală, atunci intervine particularitatea că şarpele devine deodată necuviincios: îşi păstrează vechea haină! Şi aşa se poate provoca în mod artificial – natura nu ne face nouă favoarea –, ca anumiţi şerpi să devină necuviincioşi şi să-şi păstreze haina de anul trecut.

Da, domnii mei, însă acesta nu este singurul lucru, faptul că şarpele îşi păstrează haina lui veche şi ponosită; ci şi faptul că dacă aceşti şerpi se aduc în situaţia de a se împerechea, atunci ei nu mai depun ouă, ci aduc pe lume şerpişori vii! Deci astfel de şerpi, cărora li se ia posibilitatea de a avea atâta apă încât să poată năpârli, care sunt deci siliţi să devină şerpi necuviincioşi, să-şi poarte hainele vechi şi ponosite, din această cauză aceşti şerpi încep acum să nască pui vii, deci adevăraţi mici şerpi, în loc să depună ouă.

Vedeţi dumneavoastră, aceasta este o poveste cu totul remarcabilă; căci ce se întâmplă de fapt aici? I-am sustras şarpelui apa. Apa conţine mai cu seamă hidrogen; conţine oxigen, dar mai ales hidrogen, căci apa se compune din oxigen şi hidrogen. Da, domnii mei, când îi luăm şarpelui apa, sustrăgându-i posibilitatea de a-şi crea o nouă piele, îi sustragem în acelaşi timp şi posibilitatea ca la procreare să formeze înăuntrul lui coaja de ou. Animalul nu mai poate crea învelişul rigid, dacă nu are hidrogenul. Nu poate crea rigiditatea în el, nu poate forma nicio coajă de ou înăuntru, iar în afară nicio piele. Și urmarea este că micuţul şarpe trebuie să se târască afară fără coajă. Şarpele trebuie să-şi folosească propria căldură, pentru a-şi îngriji mai întâi puiul.

Este deosebit de important să se ştie acest lucru despre un astfel de şarpe. Căci acum se ştie: La viețuitoare, pe cât de dăunator este la un capăt, la cap, să li se ia oxigenul, tot atât de dăunător este pentru reproducere dacă i se ia hidrogenul. Şi acum vedem, de ce peste tot în lume, oriunde ne-am uita – şi putem să ne uităm în orice direcţie – există hidrogen. De ce există hidrogen peste tot în lume? Da, domnii mei, în întreaga lume există hidrogen din motivul că lumea întreagă ar trebui să fie imediat nimicită, dacă nu ar exista hidrogen. În toate, unde există reproducere, trebuie să acţioneze şi hidrogenul. Acuma lumea este distrusă continuu. Vedeţi, lumea pretutindeni continuu își schimbă starea și trece în moarte. Rocile se macină, totul se transformă în praf. Fiinţele vii putrezesc, tot felul de procese de fermentaţie, care sunt şi procese de putrefacţie, se produc în lume. Noi trăim de fapt prin faptul că în noi încontinuu fermentează ceva. Şi numai prin faptul că ceva fermentează, poate lua naştere ceva superior. Aşa este cazul chiar şi la vin; dacă sucul de struguri nu ar fermenta, deci ceea ce putrezeşte nu ar fi trimis afară, nu s-ar putea ridica din el vinul, care pentru mulţi este ceva atât de dorit, de înviorător. Aşa este de fapt în întreaga lume. Ceea ce face ca din putreziciune să se ridice ceea ce dă viaţă, este tocmai hidrogenul.

Dar acum aţi putea avea o obiecţie. Puteţi spune: Acum tu ne spui că hidrogenul este acela care însuflețește. În gazul metan însă, este tocmai hidrogenul, şi aici el nu însuflețește, aici el ucide. – Da, de ce? Vedeţi dumneavoastră, domnii mei, dacă hidrogenul se formează în întunecime, şi acesta este cazul gazului de mină sau gazului metan, atunci el acţionează în mod dăunător, când se dezvoltă izolat de lumină, ca și în creierele noastre. Dacă însă hidrogenul se dezvoltă la lumină, aşa cum este el răspândit în întreaga lume în lumină, atunci el este cel care însuflețește; aici stârnește noua viaţă din putreziciune, din ceea ce fermentează. Căci hidrogenul, cum este el peste tot, este de fapt acelaşi lucru pe care îl avem la chibriturile nostre, când le aprindem: fosfor. Desigur, în chimie hidrogenul este o cu totul altă substanţă decât fosforul; dar aceasta numai întrucât chimia nu poate merge atât de departe încât să transforme fosforul în hidrogen! Însă dacă chimia ar putea avansa mai departe decât este ea astăzi, ar putea transforma fosforul în hidrogen. Aşa că putem spune: Ce este deci hidrogenul, care este răspândit peste tot în lume? – Hidrogenul, care este răspândit în întinderea lumii, acesta este fosforul cosmic. Peste tot unde ne uităm, peste tot este fosfor. Şi cu aceasta v-am descris ceea ce este prezent peste tot în întinderea lumii: fosfor. Astfel încât acum am luat cunoștință într-adevăr de ceva nemaipomenit de important: am cunoscut hidrogenul în grandioasa lui acţiune plină de însemnătate în Cosmos.

Acum să privim lucrurile din cealaltă parte. Eu v-am spus: dioxidul de carbon se află la celălalt capăt. – Acum, domnii mei, să privim foarte exact la ceea ce v-am spus. Imaginați-vă că aici ar fi Pământul (se desenează), de jur împrejur ar fi peste tot hidrogen, adică de fapt fosfor. Deci peste tot în Cosmos împrejurul Pământului avem hidrogen, adică de fapt fosfor – de fapt, peste tot foc mic arzând. Acum să ne uităm însă la Pământul însuşi. Să mergem din Cosmos pe Pământ. Aici găsiţi peste tot, ceea ce este numit calcar. Dar nu este prezent numai calcarul, ci peste tot în pământ este prezent şi ceva dintr-o substanţă pe care o cunoaşteţi foarte bine. Exact aşa cum v-am arătat acum, că pretutindeni împrejurul Pământului este răspândit hidrogen, adică fosfor – deci peste tot este răspândit fosforul –, tot aşa este acolo şi acel lucru pe care îl putem privi acum foarte bine.

Ştiţi că atunci când soţiile dumneavoastră sau în general cineva vrea să se spele, atunci se pune în apă ceea ce este denumit sodă. Ştiţi acest lucru. Ştiţi poate de asemenea, că aceeaşi substanţă, soda – ea arată salină, este chiar o sare –, este folosită de altfel în modurile cele mai diferite. Dacă mergeţi de exemplu într-o fabrică de săpunuri, ştiţi că materia primă cea mai importantă care se foloseşte este soda; de exemplu la fabricarea sticlei, la prelucrarea geamurilor, ea este una dintre materiile prime cele mai importante; dacă sunt albituri de spălat, dumneavoastră ştiţi, că în apă se pune sodă. Tot aşa se albesc rufele dacă se tratează cu sodă; ele devin mai luminoase, devin înrudite mai mult cu lumina, datorită sodei. Acuma există încă multe alte lucruri unde este folosită soda. Dacă mergeţi de exemplu în fabricile unde se produc culori, veţi vedea peste tot că este folosită soda. Mai ales pentru producerea culorii albastre este necesară soda. Albastrul berlinez poate fi produs numai prin faptul că se foloseşte soda. Apoi există o substanţă, care este şi ea furnizată corpului omenesc, şi care, aşa cum creşte ea în natură, ar fi foarte dăunătoare corpului omenesc, dacă ar fi administrată corpului uman fără să fie tratată întâi într-un anumit mod: aceasta este tutunul. Tutunul trebuie mai întâi să fie tratat. Trebuie să i se ia anumite lucruri, care altfel ar ataca prea puternic corpul omenesc. Tutunul se tratează la rândul său cu sodă. Vedeţi deci că această sodă, pe care o cunoaşteţi ca adaos la apa de spălat, are de fapt în industria din toată lumea o mare importanţă. Dar ea are şi în aşa-numita industrie cosmetică o mare importanţă. Soda este de fapt peste tot prezentă, dar în cantităţi mici.

Acum, domnii mei, ce este de fapt această remarcabilă făptură, soda? Există un metal alb, argintiu, care este denumit sodiu, şi dacă acest sodiu se combină cu dioxidul de carbon – acum avem din nou dioxidul de carbon, pe care îl avem în capul nostru –, atunci se produce soda. Deci sodiul şi dioxidul de carbon compun împreună soda. Sodiul, acest metal – este ceva curios: este un substantiv de genul neutru (în lb. Germ. – n.t.), nu este un domn sau o doamnă –, este un copil remarcabil în natură; el păstrează dioxidul de carbon, îl poartă în sine. Peste tot, unde există sodă în natură, acolo este depozitat dioxid de carbon şi este salin, aşa cum este el în sodă. Acolo este ascuns, păstrat înăuntru dioxidul de carbon.

Acum, aici prin această întindere, prin această rază galbenă (vezi desenul) v-am reprezentat fosforul cosmic în hidrogen; soda trebuie să v-o reprezint acum ca un cerc albicios prin Pământul însuşi. Fireşte că ea nu este peste tot, dar în cantităţi mici ea este răspândită aproape pe toată suprafaţa Pământului, această sodă.

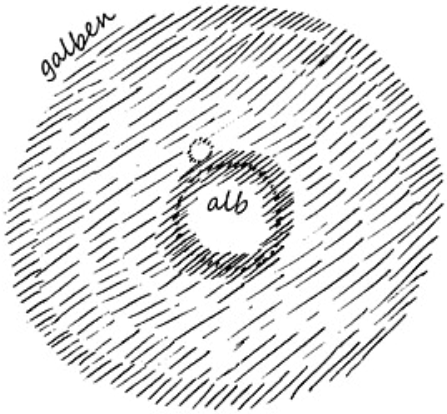

Exact aşa cum putem s-o folosim în industrie la toate, la albitul rufelor, la fabricarea sticlei, s.a.m.d., tot aşa foloseşte natura această soda într-o foarte mare măsură. Vrem să aflăm deci, ce poate face natura cu această sodă. Natura este într-adevăr mai deşteaptă decât omul. Omul se crede grozav de deştept, când poate spune: Eu obţin soda, şi îmi fac din ea sticlă, săpun, culori. Îmi tratez tutunul, îmi înălbesc şi îmi spăl rufele cu sodă – pe toate acestea eu le-am inventat, îşi spune omul, sunt grozav de deştept. – Da, dar natura este mult mai deşteaptă! Tocmai acesta este lucrul care trebuie spus mereu: Natura este cu mult, mult mai deşteaptă. Ia gândiţi-vă, ce se află de fapt peste tot, când folosim soda. Să începem cu fabricarea săpunului. Cu săpunul ne curăţim, altfel am arăta mereu negri precum cărbunarul. Deci săpunul favorizează curăţenia; dar o favorizează doar prin faptul că înăuntrul lui este sodă. Pentru fabricarea sticlei e nevoie de sodă. Sticla este transparent de curată. Pentru ca să se obţină o sticlă transparent de curată, e nevoie de sodă. Mai departe: Ne spălăm albiturile cu sodă. Le spălăm, le facem curate, de strălucesc precum lumina. Folosim soda pentru a înălbi. A înălbi înseamnă a face luminos. Peste tot folosim soda, acolo unde într-un fel trebuie să se producă lumină, să iasă lumina din întuneric şi să devină activă. Acum ştiţi doar, că la lumină iau naştere culorile [Nota 1]. Lucrul acesta vi l-am spus în cele mai diferite moduri. De sodă avem apoi nevoie în fabricile de culori. Şi este curios, peste tot unde este folosită soda, trebuie să ia naştere şi ceva lumină. La tratarea tutunului: Omul are nevoie de lumină pentru a trăi; dacă el ar primi doar tutunul întunecos, el nu ar avea niciun stimulent, ci dimpotrivă, ceva distrugător. Soda se află peste tot acolo unde ea a depozitat sodiu şi dioxid de carbon, iar dioxidul de carbon se degajă, pentru ca noi să putem aduce în lume puţin din lumină. Lucrul acesta îl face natura într-o măsură încă cu mult mai mare; ea este chiar cu mult mai deşteaptă decât omul. Omul bâjbâie doar, şi treptat, treptat, a ajuns să-şi dea seama că pe lume poate fi folosită soda. Dar natura este aşa, că ea foloseşte soda în cel mai remarcabil mod. Ea are sodă peste tot, acolo unde v-am desenat cu alb. Şi deci se întâmplă aşa, că peste tot unde soda, carbonatul de sodiu, vine în contact cu fosforul cosmic dimprejur, se iveşte iarăşi ceva viu. Altfel totul ar deveni mort. Aşa că din acţiunea conjugată a sodei Pământului şi a hidrogenului, adică a fosforului cosmic, la drept vorbind se plăsmuieşte totul din nou în mod continuu.

Acum aveţi însă o însemnătate grandioasă a hidrogenului. Faptul că hidrogenul există peste tot, este extrem de folositor în Cosmos; dar este folositor doar dacă în acelaşi timp în Pământ există sodă. Căci prin această conlucrare este împiedicată moartea din toate. Hidrogenul, adică fosforul, acţionează mereu împreună cu soda, şi prin aceasta moartea este împiedicată. Se creează încontinuu viaţă nouă. Altfel am putea respira doar aer mort şi am şi muri cu toţii. Da, mai există oare ceva care ne-ar putea dovedi mai mult aceasta? Noi spunem că tot ceea ce este viaţă se iveşte de fapt din întrunirea, din conlucrarea adecvată a hidrogenului, adică a fosforului cu soda, deci a carbonatului de sodiu. Acum se ajunge la ceva cu totul însemnat. Dumneavoastră ştiţi că omul însuşi ia naştere ca om fizic din împreunarea ovulului feminin, care se compune în mod esenţial din albumină, cu sperma masculină. Ne întrebăm acum din ce se compune în principal această spermă masculină. Vedeţi dumneavoastră, această spermă masculină se compune acum iarăşi din sodă, care este înăuntru, şi din fosfor cosmic, hidrogen. Deci dacă ne uităm în lume, tot ceea ce este viaţă ia naştere prin intermediul hidrogenului şi prin intermediul sodei. Dacă ne uităm la mica zămislire, noua viaţă pe Pământ ia naştere prin ceea ce este în sămânţa masculină ca sodă şi fosfor. Amândouă substanţele le puteţi găsi în sămânţa masculină. Omul îşi scoate afară într-un fel puţin din ceea ce acţionează în lume, ceva sodă din Pământ, ceva fosfor, hidrogen, din Cosmos, şi din ele formează sămânţa masculină care determină procrearea. Aşa că se poate vedea în mic, şi anume la procreare, şi în mare afară peste tot, cât hidrogenul pe de o parte şi dioxidul de carbon cu sodiul, adică soda, pe de altă parte, îşi combină jocul pentru un rol. Vedeţi dumneavoastră, domnii mei, natura întrebuinţează soda într-un mod încă şi mai plin de înţelepciune decât omul. Fiindcă am văzut că soda trebuie să fie peste tot unde acţionează lumina, unde ia naştere lumină, unde este generată lumină. Dacă se întrebuinţează hidrogenul în întuneric, ia naştere gazul metan; acolo el ucide. Dacă însă hidrogenul se tratează cu lumină, atunci el nu ucide, atunci el creează. Deci, natura tratează hidrogenul, fosforul, cu sodă. Ea face deci la scară mare, ceea ce facem noi la înălbire, la spălare: ea îi aduce hidrogenului lumină şi prin aceasta ia naştere viul. Este într-adevăr uimitor, când priveşti afară în lume şi vezi cum peste tot datorită hidrogenului iluminat ia naştere noua fiinţă din cea veche, care altfel s-ar cufunda în moarte; şi când priveşti apoi cea mai mică răsărire de viaţă şi găseşti acelaşi lucru – abia atunci ia naştere de fapt, printr-o astfel de observare, o adevărată ştiinţă!

Acum ne întoarcem la exemplul nostru cu şarpele. Dacă lăsăm şerpii în voia naturii lor – această specie de şerpi despre care am vorbit –, da, atunci în apa pe care o absoarbe şarpele pentru a-şi forma o nouă piele, este această sodă. Iar puiul îşi capătă pielea datorită apei asimilate, tot aşa cum şi şarpele adult şi-a căpătat-o pe a sa, pielea tare, care nu este alcătuită numai din sodă, dar la care puterea sodei este necesară. Deci nu atât absorbția apei este importantă, cât absorbția sodei conținută peste tot în apă. Așa că această sodă, pe care şarpele o absoarbe odată cu apa, mai întâi îmbracă şarpele într-o nouă haină. Şarpele poate întru câtva să formeze substanţe la exterior, capătă o nouă haină, şi în afară de aceasta poate la reproducere să formeze în interiorul său coaja tare a oului – ea nu este cu totul tare, este încă puţin moale. … (Lacună.) Omul, când bea vin, poate deveni necuviincios. Când i se ia şarpelui apa, el poate deveni necuviincios. Este deci diferit în natură. Dacă şarpele nu primeşte sodă, atunci nu produce coaja de ou, atunci puiul trebuie să se dezvolte fără coaja de ou, trebuie să fie clocit în interiorul şarpelui însuşi, iese afară ca pui viu. Acest lucru este ceva cu totul remarcabil. Presupuneţi că un şarpe viu se târăşte afară din şarpele adult; atunci în şarpe s-a petrecut ceva, care este acţiunea hidrogenului sau a fosforului asupra sodei. Aceasta s-a petrecut în şarpe. Şarpele a trebuit atunci să folosească vechea sodă pe care o mai avea în corp; a trebuit să o sacrifice pentru a da naştere puiului. Dacă se continuă povestea un timp mai îndelungat, se poate astfel determina ca şerpii să devină necuviincioşi; şi dacă au născut pui vii odată sau de două ori, atunci devin sterpi, nu mai nasc deloc, fiindcă trebuie să-şi ia toată soda din corpul lor. Şerpii se epuizează, dacă nu li se lasă să le vină în apă noua sodă dizolvată.

Cum este însă dacă şerpii rămân cuviincioşi şi îşi leapădă vechea haină? Atunci oul este depus, iar ceea ce altminteri micul şarpe viu îşi extrăgea din soda depozitată în corpul mamei, din fosfor, din hidrogen, îşi extrage acum din Cosmos. Şi dumneavoastră puteţi vedea: dacă ia naştere un animal viu într-un astfel de şarpe, atunci se îmbină în interior soda, hidrogenul şi fosforul; dacă ia naştere un ou, atunci hidrogenul, fosforul şi soda se îmbină la exterior, din Cosmos. Atunci la acest animal aveţi continuu înaintea ochilor faptul că în lumea largă

se petrece acelaşi lucru care se petrece în interiorul omului la reproducere. Întreaga lume este reproducere. Căci la acest şarpe, care atunci când i se ia apa necesară pentru năpârlire naşte pui vii, vedem că atunci când naşte foloseşte ceea ce este în interiorul trupului său – hidrogenul, fosforul din interior, şi soda din interior. Şi când depune ouă foloseşte hidrogenul, fosforul din exterior şi soda din exterior. Acesta este cea mai puternică dovadă, când examinăm aşa ceva, că natura din jurul nostru nu este ceva mort, ci ceva tot atât de viu ca şi noi înşine. Tocmai la astfel de dovezi trebuie să ne uităm. Nu trebuie să privim maşinal la ceea ce ia naştere acolo în mod cu totul remarcabil, atunci când un astfel de şarpe, care nu poate năpârli din cauza privării de apa, deci în principal din cauza privării de sodă, începe deodată să nască pui vii, nu trebuie să privim în mod necugetat la aşa ceva, ci acest lucru trebuie pus în legătură cu puterile întregului Univers. Este un lucru de extremă însemnătate.

Acuma, omul nu depune ouă din care ies noi oameni, ci omul trebuie să fie născut ca pui viu; deja animalele superioare trebuie să fie născute ca pui vii. Aşadar pe ce se bazează propriu-zis această dezvoltare superioară? Vedeţi dumneavoastră, această dezvoltare superioară se bazează pe faptul că ceea ce este conţinut afară în lume, în fiinţe, în animalele superioare şi în om intră înăuntru, că omul asimilează în sine forțele lumii. Ceea ce este afară, este la fiinţele superioare şi înăuntru.

Dar la animalele total inferioare, cum este atunci? Da, vedeţi dumneavoastră, domnii mei, aceasta este eterna controversă în ştiinţă, cum s-au ivit pe lume cele dintâi organisme vii. Oamenii vorbesc despre Generatio aequivoca; prin generaţie spontanee (abiogeneză), se spune. Da, dar apoi învăţaţii îşi spun iarăşi: trebuie cândva să se fi ivit cele dintâi organisme vii. – Dar când învăţaţii cugetă acum din ce substanţe au rezultat aceste prime organisme vii, nu sunt acolo nici un fel de substanţe. Dar aceasta nu datorită naturii, ci numai datorită faptului că aceşti învăţaţi nu cunosc substanţele. Şi anume ei nu ştiu ce este cu adevărat hidrogenul, care se găseşte peste tot: că acesta este un fosfor, acelaşi care este conținut şi în sămânţa masculină şi tocmai cel care dă seminţei masculine acel miros particular, care este fosforic. Dacă se aduce în contact sămânţa masculină cu anumite plante, se produce tocmai acelaşi efect, ca atunci când se pune în contact soda cu anumite plante, efectul de înălbire şi celelalte asemănătoare. Toate acestea sunt conținute în învăţăturile vechi alchimiste, care astăzi, firește, nu trebuie să mai iasă la iveală; căci noi nu vrem ceea ce este vechi. Toate acestea au fost cercetate. Şi astăzi ele se pot cunoaşte iarăşi prin adevărata ştiinţă antroposofică. Şi acel lucru care presupune existența în sămânţa masculină a sodei, fosforului sau hidrogenului, se poate dezvolta afară în marea natură. Așa că acum nu avem nevoie să ne punem întrebarea: Cum au apărut înainte cele dintâi organisme vii? – Pe când Pământul nu avea încă vieţuitoarele superioare, au apărut vieţuitoarele inferioare tocmai prin conlucrarea fosforului cu soda Pământului. Şi atunci avem generaţia spontanee, Generatio aequivoca.

Vedeţi deci, este nevoie doar să se studieze lucrurile până la capăt, şi atunci se dezleagă anumite aşa-zise enigme ale lumii, care altminteri nu se dezleagă. Firește, dacă cineva întreabă: Cum vin carbonul, oxigenul, hidrogenul şi azotul în contact astfel încât să ia naştere o fiinţă vie? – el nu poate veni cu chimia de astăzi, căci aceasta nu-i arată că dacă pe de o parte acţionează fosforul şi pe de cealaltă parte soda, dioxidul de carbon cu natriul, atunci ia naştere această fiinţă vie. Chestiunea este tocmai că în această poveste delicată nu se poate pătrunde cu instrumentele grosolane pe care le au laboratoarele noastre. Dar astfel de fenomene trebuie văzute corect. Dacă avem deci un astfel de şarpe, care depune pur şi simplu ouă, şi abia din ou ies şerpi vii, atunci înăuntru acţionează încă marea natură, fosforul şi soda din marea natură. Dacă se izolează şarpele de marea natură, dacă el este adus într-un mediu unde are prea puţină apă pentru a năpârli şi a crea învelişul de ou în interiorul său, atunci şarpele acţionează el însuşi ca o mică natură, ca cel ce a luat de la marea natură şi poartă în sine ca moştenire; atunci el acţionează într-o anumită privinţă ca o ființă superioară.

Vedeţi dumneavoastră, în aceasta constă de exemplu dezvoltarea omului în lume, în faptul că el într-un anume fel se separă de natură. Umanitatea se izolează; mai întâi de toate se separă prin cultură. Şi progresul nu ar apărea, dacă omul nu s-ar separa într-un anumit mod. Căci într-o anumită privinţă şarpele devine o ființă superioară, atunci când prin privarea de apă învaţă dea naştere la pui vii. Întreaga evoluţie a omenirii se bazează pe faptul că oamenii s-au separat tot mai mult de natură, și acum nu doar nasc urmaşi vii, ci îşi dezvoltă şi toate celelalte forţe separat de natură, şi prin aceasta vine din om tot ceea ce înainte venea din natură.

Da, domnii mei, pas cu pas vine din oameni ceea ce venea înainte din natură. Pentru aceasta pot să vă dau diferite exemple. Vreau să vă menţionez doar unul: Noi scriem astăzi pe hârtie. Această hârtie nici măcar nu este aşa de veche. Ştiţi că mai înainte trebuia să se scrie pe cu totul alte lucruri. Şi hârtia de astăzi este făcută în esenţă din deşeuri de pânză de in. De aceea, după cum a apărut ea, în acelaşi timp cu praful de puşcă, a fost numită hârtie din zdrențe de pânză de in. Omului i-a venit deci relativ târziu ideea să producă din înţelepciunea sa pasta de hârtie. Dar în natură este ceva, care există de mult timp ca pastă de hârtie: este aceea din care îşi face viespea cuibul! Aceasta este veritabilă pastă de hârtie. Este necesar să fie numai puţin prelucrat şi înălbit cuibul de viespe, şi s-ar obţine pastă de hârtie din el. Viespile sunt realmente cele mai dibace producătoare de hârtie ale naturii. Aşa că se poate spune: Cu mii şi mii de ani în urmă micile, minusculele viespi au descoperit fabricarea hârtiei! – Atunci fabricarea hârtiei s-a petrecut afară, în marea natură. Mai târziu omul a făcut-o din sine. În acest caz cu fabricarea hârtiei aveţi cam acelaşi fenomen ca la şerpii care nasc pui vii; dacă izolaţi şarpele de lumea exterioară, lipsindu-l de apă, atunci el naşte pui vii, apare pe o treaptă de generație ceva mai înaltă. Dacă izolaţi omul din ce în ce mai mult creându-i cultura sa, atunci el produce hârtia, pe care o producea înainte natura, tot aşa cum şarpele creează şerpi vii din el însuşi. Din natură produceau viespile cu mii şi mii de ani în urmă hârtia; din interiorul său produce omul cu raţiunea sa hârtia. Da, raţiunea a intrat înăuntrul omului, tot aşa cum la şarpe a intrat înăuntru puterea de a naşte pui vii.

Şi aşa este acum şi la sămânţa masculină. Acolo se găseşte sodă, cum am spus, şi acest hidrogen, fosfor. Dacă examinăm nervii care pornesc de la creier, atunci cele mai importante substanţe în aceşti nervi sunt iarăşi soda şi fosforul. Numai că sunt altfel legate între ele decât la sămânţă, întru câtva sunt întărite împreună. Nu este absolut deloc miraculos că din oameni ia naştere şi aşa ceva, care aşadar sunt gânduri. Prin faptul că omul a asimilat ceea ce altminteri există doar în sămânţă, el prelucrează în sistemul nervos soda şi fosforul. Aşa cum afară în univers pretutindeni este conținut fosfor şi hidrogen, aşa este sodă şi fosfor în această sferă de creier uman. Dar acum puteţi vedea şi de ce avem nevoie de dioxidul de carbon în cap. Soda îşi schimbă locul încontinuu. Dioxidul de carbon se separă de natriu, şi în cele din urmă am avea un craniu foarte rigid datorită natriului – acesta este un metal argintiu –, dacă nu ne-ar pişca încontinuu dioxidul de carbon şi nu s-ar produce soda în noi. Deci în sodiu absorbim dioxidul de carbon, pentru ca în capul nostru soda să fie corect repartizată. Iar din ceea ce este peste tot în jurul nostru, absorbim prin păr, prin piele fosfor, hidrogen. Numai că nu trebuie să lăsăm hidrogenul să vină în sus prea mult din interior în gazul metan, ci din exterior. Acest cap uman este cu adevărat un fel de ou; exact aşa cum oul care este depus, îşi absoarbe din Pământ soda şi din aer hidrogenul, tot aşa îşi absoarbe capul uman de jos din Pământul său soda, şi de afară își capătă hidrogenul, fosforul, dacă nu-l poate obţine şi pe el din interior. Atunci acestea acţionează împreună şi creează în interior o substanţă care poate fi mijlocitorul gândurilor, adică creează gândurile.

Așa se descoperă cum omul se află înăuntrul fenomenelor naturale. Numai că aceste fenomene trebuie observate la locul potrivit. Dacă învăţatul le ia apa şerpilor, şi apoi se holbează cum ies afară puii vii, în loc să depună ouă, atunci el nu descoperă nimic. Dar dacă el ştie ce a a adus el de fapt acolo înăuntru în laboratorul său, atunci el poate dezlega misterele lumii.

Despre aceasta vom vorbi mai departe miercurea viitoare.

Rudolf Steiner

OMUL ŞI LUMEA
ACŢIUNEA SPIRITULUI ÎN NATURĂ

GA 351

CONFERINŢA a V-a

Dornach, 24 octombrie 1923

Bună dimineaţa, domnii mei! Are cineva de pus o întrebare?

Întrebare: Acum câteva conferinţe s-a vorbit despre marele Cosmos; eu aş vrea să întreb despre cometele cu coadă lungă. Ce însemnătate au ele?

Dr. Steiner: Acuma, vedeţi dumneavoastră, domnii mei, trebuie să ne amintim ceea ce am spus chiar în ultima vreme. Vreau să reiau câte ceva din ceea ce am spus cu câteva conferinţe în urmă.

Atunci când considerăm omul, trebuie să ne spunem: Pentru întreaga sa viaţă, mai ales pentru evoluţia sa spirituală, sunt necesare două lucruri. În primul rând, să meargă dioxid de carbon la cap. Omul încontinuu pune la o parte carbon în sine. De fapt, se poate spune: Omul, în măsura în care este un corp solid, este clădit din carbon. Aşadar omul selectează încontinuu carbon din sine însuşi. Acum, acest carbon în cele din urmă ar deveni astfel în noi, încât noi am deveni cu toţii coloane negre. Am deveni coloane negre, dacă acest carbon s-ar păstra. Noi avem nevoie de el ca să trăim, dar trebuie să-l transformăm încontinuu, ca să devină altceva. Acest lucru se petrece prin intermediul oxigenului. În cele din urmă noi expirăm oxigenul împreună cu carbonul, ca dioxid de carbon. În aerul nostru respirat este dioxid de carbon. Dar dumneavoastră aveţi nevoie de acest dioxid de carbon. Îl găsim şi atunci când avem, de exemplu, apă carbogazoasă, iar în perlele dinăuntru este dioxid de carbon. Acest dioxid de carbon, care nu este expirat, urcă continuu spre capul omenesc, şi noi avem nevoie de el ca să nu fim proşti, ca să putem gândi; altfel, înspre capul omenesc ar urca gaz metan, care se compune din carbon şi hidrogen. Aşadar pentru a gândi avem nevoie de dioxid de carbon.

Eu am indicat deja şi de ce avem nevoie pentru voinţă, pentru vrere. Aşadar să începem cu mersul, cu mişcarea mâinilor, a braţelor – aici începe de fapt această vrere: aici trebuie să formăm mereu o legătură între carbon şi azot şi mereu să o dizolvăm iarăşi. Dar acest cian sau acid cianhidric trebuie continuu, cum s-ar spune, să gonească în membrele noastre. El se combină atunci în membre cu potasiul. Se formează cianura de potasiu, care este însă imediat dizolvată din nou. De fapt, ca să putem trăi, trebuie să fie continuu otrăvire în noi, şi pe de altă parte dez-otrăvire, anulare. Aceasta este taina vieţii omeneşti: dioxidul de carbon pe de-o parte, cianura de potasiu, care implică potasiul, pe de altă parte. Cu fiecare mişcare, cu fiecare deget, se formează ceva acid cianic, şi treaba este atunci aşa că o dizolvăm iarăşi imediat mişcând degetele. Aşadar şi aceasta trebuie să fie în om.

Dar tot ceea ce trebuie să fie în om, trebuie să fie şi acolo afară, în Univers, trebuie să existe cumva afară în Univers. Acum, lucrurile stau aşa încât cometele au fost la rândul lor cercetate mereu. Şi tocmai cu cometele s-a petrecut un fel de, aş spune, mică istorie în mişcarea antroposofică. Eu am ţinut odată conferinţe la Paris [Nota 1], şi am spus, din pură cunoaştere interioară, că în comete trebuie să fie ceva acid cianic, aşadar că în comete există acid cianic. Până atunci, în ştiinţă încă nu se atrăsese atenţia asupra faptului că în comete există acid cianic. Dar la scurt timp după aceea a venit o cometă. Era chiar aceea despre care vorbiţi dumneavoastră. Şi tocmai la această cometă s-a descoperit, cu instrumentele mai perfecţionate, care mai înainte nu existau, că într-adevăr în comete, în materia cometei, este acid cianic! Aşa că se poate face referire la aceasta, atunci când oamenii întreabă mereu: A prezis ceva antroposofia? – Da, această descoperire a cianului în comete, de exemplu, a fost prezisă în mod foarte evident. La încă multe lucruri s-a întâmplat aşa; dar aici, în cazul cometei, a fost întru totul evident. Or în ziua de azi nu mai este nicio îndoială, chiar şi în cadrul ştiinţei exterioare, că în atmosfera cometei, în aerul cometei – cometa este de fapt alcătuită dintr-o materie foarte subtilă, ea este de fapt doar eter, doar aer – este acid cianic înăuntru.

Da, ce înseamnă asta, domnii mei? Asta înseamnă că acelaşi lucru care trebuie să-l formăm noi continuu în membrele noastre, este şi afară în atmosfera cometelor. Acum gândiţi-vă cât de des am spus eu aici că oul este format înăuntru de către întregul Univers – aşadar şi omul, animalul şi planta, fiind formate din ou, sunt formate din întregul Univers. Aş dori să vă explic aceasta la omul însuşi, ca să realizaţi foarte exact ce însemnătate au de fapt aceste comete în întregul Univers.

Să pornim acum – unora le poate părea ciudat, dar veţi vedea că ceea ce doriţi dumneavoastră, poate fi cel mai bine explicat în felul acesta – să pornim de la ceva istoric. A existat, cu secole înainte de a fi întemeiat creştinismului, un vechi popor în actuala Grecie, grecii. Vechii greci au realizat atât de mult pentru viaţa spirituală, încât încă şi astăzi elevii noştri de gimnaziu trebuie să înveţe greaca, deoarece oamenii sunt de părere că dacă astăzi încă învaţă greaca, devin prin aceasta oameni deosebit de deştepţi. Acum, grecii au realizat cu adevărat extraordinar de mult pentru viaţa spirituală. În ziua de azi nu se învaţă nici limba indiană, nici egipteană, ci greacă. Prin aceasta oamenii vor să exprime faptul că grecii au realizat deosebit de mult pentru viaţa spirituală. În simplul fapt că noi cultivăm limba greacă cu elevii noştri de gimnaziu, se vădeşte acest lucru. Grecii înşişi au cultivat cu copiii lor numai greaca, deşi au realizat atât de mult pentru viaţa spirituală.

Deci, existau în principal două seminţii în Grecia, care erau de o importanţă deosebită, dar care erau foarte diferite una de cealaltă: una erau locuitorii Spartei, cealaltă, cei ai Atenei. Sparta şi Atena, acestea erau cele mai importante oraşe ale Greciei. La acestea se mai adăugau alte câteva, care erau şi ele importante, dar nu aşa de importante ca Sparta şi Atena. Locuitorii acestor două oraşe erau aşadar foarte diferiţi unii de alţii. Vreau astăzi să fac abstracţie de alte deosebiri, dar ei erau diferiţi deja prin aceea că se comportau cu totul altfel în vorbire. Spartanii stăteau întotdeauna liniştiţi laolaltă şi vorbeau puţin. Lor nu le plăcea vorbitul. Dar atunci când vorbeau ceva, voiau ca ceea ce vorbeau să aibă o anumită însemnătate; aceasta trebuia să aibă putere asupra oamenilor. Dar pentru că, la urma-urmelor, omul nu întotdeauna când flecăreşte poate spune ceva important, ei tăceau atunci când nu aveau nimic important de vorbit, şi vorbeau întotdeauna în propoziţii scurte. Aceste propoziţii scurte erau renumite în toată antichitatea. Se vorbea despre propoziţiile scurte ale poporului spartan,

iar cele care deveneau renimite erau adesea maxime de o înţelepciune imensă.

La atenieni, nu mai era aşa. Atenienilor le plăcea un discurs frumos, lor le plăcea când cineva vorbea frumos. Spartanii: concişi, măsuraţi, liniştiţi în vorbirea lor. Atenienii, ei voiau să vorbească de-a dreptul frumos. Ei învăţau arta vorbirii vorbind frumos. Ei flecăreau deja mai mult; nu aşa de mult ca noi în ziua de azi, dar ei flecăreau totuși mai mult decât spartanii.

Pe ce se baza deosebirea dintre atenianul care vorbea mult şi mai spartanul care vorbea mai puțin, dar semnificativ și cu putere? Se baza pe educaţie. Arta educaţiei este, desigur, puţin studiată în ziua de azi. Dar cele de care spun eu se bazau pe educaţie. Băieţii spartani în special erau cu totul altfel educaţi decât cei atenieni. Băieţii spartani trebuiau să facă mult mai multă gimnastică: dansuri, lupte, toate artele gimnastice posibile. Iar arta vorbirii, gimnastica propriu-zisă a limbii, nu era deloc exersată la spartani. Vorbirea o lăsau să vină cu totul de la sine.

Tot ceea ce se află în limbaj se formează adică din restul mişcării corpului omenesc. Puteţi observa exact: când un om are mişcări lente, măsurate, care sunt de-a dreptul gimnastice, atunci el şi vorbeşte ordonat. Anume, atunci când un om merge cu paşi care sunt ordonaţi, atunci el şi vorbeşte ordonat. Depinde, desigur, de vârsta copilului. Atunci când un om în vârstă face podagră, nu mai contează; el a învăţat deja vorbirea. Se pune problema de vârsta la care oamenii învaţă să vorbească. Dar spartanii puneau mare preț pe aceasta, să fie practicată multă, multă gimnastică, şi ei sprijineau această gimnastică şi prin aceea că ungeau corpurile copiilor cu ulei şi nisip; după care îi lăsau să facă gimnastică. Atenienii făceau şi ei gimnastică – în întreaga Grecie se făcea gimnastică, dar cu mult mai puţină – şi ei îi lăsau pe băieţii mai mari să practice gimnastica limbii, să practice arta vorbirii. Spartanii nu făceau aceasta.

Însă acest fapt are o consecinţă absolut precisă. Ştiţi dumneavoastră, atunci când aceşti mici băieţi spartani îşi făceau gimnastica lor cu corpurile unse cu ulei şi frecate cu nisip, atunci ei trebuiau să dezvolte foarte multă căldură interioară – multă, multă căldură interioară să dezvolte. Iar când atenienii făceau gimnastica lor, era ceva cu totul specific la atenieni. Dacă ar fi fost o zi ca cea de astăzi şi băieţii spartani nu ar fi vrut să-şi facă gimnastica afară, în aer liber, acolo s-ar fi mers! Atunci școala, educatorii i-ar fi adus pe aceşti băieţi la ordine! Dacă atenienii aveau o astfel de zi cum e cea de azi, aşa, furtunoasă, îi strângeau pe băieţii lor mai mul în interiorul încăperilor şi îi lăsau să practice arta vorbirii. Dar îi chemau afară atunci când Soarele strălucea, când totul scânteia. Atunci, băieţii atenieni trebuiau să-şi facă afară exerciţiile de gimnastică. Căci la atenieni, se gândea altfel decât la spartani. La spartani se gândea: Tot ceea ce execută băieţii ca mişcări, trebuie să execute din interiorul corpului în afară lor; afară poate să fie furtună şi grindină şi vânt, să tune şi să fulgere, este absolut indiferent. Ei îşi spuneau: Aceasta trebuie să vină din omul însuşi.

Atenianul spunea altfel. El zicea: Noi trăim de la Soare, şi atunci când Soarele ne trezeşte la mişcare, atunci vrem să ne mişcăm; dacă Soarele nu este aici, noi nu mai vrem să ne mişcăm. – Aşa spunea atenianul, şi de aceea la atenieni se punea preț pe căldura solară exterioară. La spartani se punea preț pe căldura solară interioară, pe căldura solară pe care omul a prelucrat-o deja, iar la atenieni pe Soarele exterior, care străluceşte frumos pe piele – pielea nu era frecată cu nisip, sau cel puţin nu atât de mult ca la spartani, ci la ei Soarele trebuia să prelucreze pielea. Aceasta era diferenţa. Şi când în ziua de azi scrie în manualele şcolare despre diferenţa dintre atenieni şi spartani, atunci capeţi de fapt doar reprezentarea că acolo trebuie să fi fost cumva un miracol, de ce taman spartanii erau oameni liniştiţi, vorbeau numai cumpătat, pe lângă aceasta erau oameni extrem de căliţi, şi de ce atenienii au exersat arta vorbirii frumoase, care apoi la romani şi-a găsit perfecţionarea ei mai departe. Oamenii nu se pot îndeletnici astăzi în acelaşi timp cu istoria şi cu ştiinţele naturii. Istoria vorbeşte pentru sine, şi ştiinţele naturii vorbesc pentru sine. Dar atunci când eu vă spun dumneavoastră: Spartanii îi frecau pe băieţii lor cu ulei şi nisip şi îi lăsau apoi să-şi practice artele lor spartane pe orice vreme, iar atenienii nu-şi frecau băieţii atâta de mult cu nisip şi ulei, şi în afară de aceasta practicau oratoria lor în interiorul palatelor, atunci ştiţi, pornind de la faptele naturale, cum a fost de fapt generată această deosebire între învecinaţii spartani şi atenieni.

Aşadar să spunem, că dacă avem aici Pământul (se desenează) şi aici Soarele: Dacă se dă atenție Soarelui, cum străluceşte el, şi aici este atenianul, atunci rezultă tocmai atenianul; şi dacă nu se dă aşa mult atenție Soarelui, ci se privește la ceea ce a făcut Soarele deja în om, și la căldura mai mult interioară, atunci de aici rezultă spartanul. Vedeţi dumneavoastră, în acest fel se formează laolaltă istoria şi istoria naturii. Aşa stau lucrurile.

Acum putem deci spune: Dacă omul priveşte la faptul că el dezvoltă multă căldură în interiorul său, atunci limbajul său devine scurt şi măsurat. – De ce? Pentru că el se adresează, apelează cu întreaga sa rațiune mai mult la Univers. Dar dacă omul se lasă luminat de Soare ca atenianul, atunci el apelează mai puţin cu rațiunea sa la Univers; atunci el se îndreaptă tocmai cu rațiunea sa mai mult spre interior, cu căldura spre exterior; spartanul: cu căldura spre interior, cu rațiunea spre exterior. Şi din rațiune, spartanul a învăţat limbajul Universului; acesta este înţelept; acesta a fost cultivat în el. Atenianul nu a învăţat limbajul Universului, ci numai mişcarea Universului, pentru că el s-a lăsat în voia gimnasticii în căldura Soarelui.

Dacă noi examinăm în ziua de azi ceea ce a mai rămas de la spartani, ne spunem: Oh, aceşti spartani au redat înţelepciunea lumii în propozițiile lor concise. – Atenienii au început deja mai mult să dea din ei înșiși, în frumoasele lor întorsături de fraze, ceea ce are omul în interior ca înţelegere. Ceea ce au avut spartanii în limbajul lor, s-a pierdut în mare parte pentru omenire, a dispărut în Grecia odată cu spartanii. Omul nu mai poate trăi în ziua de azi cu limbajul Universului. Dar ceea ce începuseră atenienii să practice: frazele cu întorsături frumoase – a devenit mare în special după aceea în Roma prin oratorie. Şi romanii cel puţin încă au vorbit frumos. Şi în Evul Mediu oamenii încă au învăţat să vorbească frumos. În ziua de azi însă, oamenii spun fraze îngrozitoare. Este nevoie doar să priveşti lucrurile în amănunt, şi am putea lua orice alt oraş, dar la Viena, de exemplu, de câteva săptămâni sunt alegeri: Da, frumos nu se vorbeşte acolo, ci îngrozitor, un desăvârșit potop de discursuri, dar nu frumos! Și aceasta este ce a devenit treptat vorbirea, din cea care la atenieni a fost cultivat într-adevăr în frumusețe. Aceasta vine din om. Universul zău că nu face discursuri în vederea alegerilor – dar omul le face! Spartanii nu au ţinut discursuri de alegeri; spartanii au exprimat în frazele lor concise cum vorbeşte Universul. Ei au privit în sus, înspre stele, şi au gândit: Omul, el aleargă aşa prin lume, şi este mereu ocupat. Steaua, ea se mișcă încet astfel încât nu se merge încolo când încet, când repede, ci întotdeauna uniform. Atunci a luat naştere proverbul care a rămas pentru toate timpurile: Grăbeşte-te încet – ş.a.m.d. Steaua ajunge doară la ţelul ei! Şi aşa au învăţat tocmai spartanii foarte mult de la ceea ce este afară în Univers.

Şi acum putem trece la ceva pe care deja l-am și menționat aici, la dumneavoastră, putem trece de la căldură a lumină. Despre căldură aş mai spune doar următoarele. Gândiţi-vă că atunci când un om trebuie să dezvolte multă căldură, el ar trebui să devină un om puternic. Şi atunci când un om are ocazia să fie mult timp la soare, ar trebui să devină tocmai datorită acestui fapt un om care să vorbească mult. Acum aveți nevoie doar să priviţi puţin geografia: Dacă mergeţi în Italia, unde oamenii sunt mai expuşi Soarelui, veţi vedea ce popor vorbăreţ este acolo! Şi dacă mergeţi în nord, unde oamenii sunt mai mult expuşi frigului: Da, acolo puteţi ajunge uneori la disperare – oamenii nu vorbesc, pentru că dacă mereu trebuie să dezvolte căldură interioară, aceasta le alungă impulsul interior de a vorbi. Şi la noi este aproape comic atunci când vine un om din nord; el înfățișează să vorbească – da, apoi stă, dar de spus nu spune încă nimic. Atunci când un agitator italian se urcă la tribună, el vorbeşte deja înainte de a ajunge la ea, el vorbeşte deja de când se află jos. Apoi continuă şi totul e atât de efervescent! Atunci când trebuie să vorbească un nordic, care trebuie să dezvolte multă căldură, pentru că acolo nu este nicio căldură exterioară: un astfel de om se înfățișează – și te apucă disperarea, căci nu începe deloc: el vrea să spună ceva dar nu începe deloc. Așa

stau lucrurile: căldura interioară alungă pofta de vorbit, căldura exterioară aprinde pofta de vorbit. Desigur că toate acestea se pot transforma prin artă. Spartanii nu au făcut-o prin ceea ce este în afară, ci prin propriul lor caracter de rasă – în ciuda faptului că erau vecini cu atenienii – au dezvoltat această vorbire liniştită, pentru că ei s-au amestecat mult cu oamenii veniţi din nord. Printre atenieni erau, de exemplu, foarte mulţi oameni veniţi din regiunile calde, care s-au amestecat ca rasă printre atenieni; în felul acesta ei au dezvoltat vorbirea curgătoare. Aşadar vedem în ce fel chiar omul ca orator este legat de Soare şi de căldură. Acum să trecem la lumină.

Aici avem nevoie doar să ne amintim ceva ce eu v-am expus deja. Gândiţi-vă la un mamifer. Un mamifer dezvoltă intern embrionul pentru noul mamifer. Embrionul este purtat intern de animalul-mamă; totul se petrece intern. Să luăm în schimb fluturele. Eu v-am spus: Fluturele depune oul, din ou iese omida, omida se transformă în cocon, iar din cocon, lumina Soarelui scoate afară fluturele, care este multicolor. Priviţi în schimb mamiferul (se desenează); acest mamifer dezvoltă în uterul său, cu totul ascuns, noul animal. Aici avem din nou două contraste, două contraste minunate. Priviţi: aici, oul nu este acoperit. Atunci când omida iese din el, vine deja lumina. Vă spuneam că omida merge la Soare, îşi ţese coconul ei, învelişul – ca să să devină pupă – după lumina, și lumina dă iarăși naştere fluturelui. Şi lumina nu se odihneşte şi nu se opreşte, îi dă fluturelui culorile sale. Culorile sunt cauzate de către lumină; lumina tratează fluturele.

Luaţi, dimpotrivă, vaca, câinele. Da, micul pui care se află în uterul matern nu poate avea lumina exterioară, este cu totul închis în întuneric faţă de exterior. Deci acesta trebuie să se dezvolte acolo înăuntru, în întuneric.

Dar nimic din ce trăiește nu se poate dezvolta în întuneric. Este pur şi simplu un nonsens să se creadă că ceva se poate dezvolta în întuneric. Dar atunci cum este de fapt treaba aici? Vreau să vă fac o comparaţie. Se poate spera ca atunci când Pământul va deveni cândva foarte sărac în cărbune, să se poată folosi pentru încălzire căldura directă a Soarelui printr-o transformare oarecare; dar în ziua de azi încă nu merge să se folosească direct căldura solară la încălzit. Probabil că nu va mai dura mult şi oamenii vor realiza cum se poate face; dar în ziua de azi noi folosim, de exemplu, cărbunele. Da, domnii mei, cărbunii nu sunt altceva decât căldură solară, numai că o căldură solară care s-a revărsat cu multe, multe mii de ani în urmă pe Pământ, s-a prins în lemn şi s-a păstrat sub formă de cărbune. Atunci când încălzim scoatem din nou afară din cărbune căldura solară acumulată în Pământ cu mii de ani în urmă.

Să nu credeţi că numai cărbunele se comportă faţă de Soare aşa cum am descris! Aşa cum tocmai am descris eu, se comportă şi alte fiinţe faţă de Soare, anume toate fiinţele vii. Dacă priviţi acum un mamifer, trebuie să spuneţi: Orice pui de animal are o mamă, care la rândul ei are o mamă, ş.a.m.d. Acestea au absorbit mereu căldura solară; aceasta este încă înăuntru în animalului însuşi, ea este transmisă ereditar. Şi exact la fel cum scoatem noi căldura solară din cărbune, tot aşa copilul mic în uterul matern ia acum din interior lumina solară care este înmagazinată acolo. – Acum aveţi diferenţa dintre ceea ce ia naştere în câine sau în vacă, şi ceea ce ia naştere în fluture. Fluturele merge imediat cu oul său în lumina solară exterioară, îl lasă să fie prelucrat întru totul de lumina solară exterioară, până când devine fluturele colorat. Câinele sau vaca sunt şi ei pe dinăuntru la fel de coloraţi, numai că nu se vede. Aşa cum în cărbune încă nu se percepe lumina solară – ea trebuie mai întâi atrasă afară – tot aşa trebuie, prin viziunea superioară, mai întâi atras afară din câine şi vacă ceea ce este înăuntrul lor ca lumină înmagazinată. Acolo, înăuntru, este lumină înmagazinată! Fluturele este multicolor din afară; acolo lumina solară a lucrat din afară. Da, la câine sau la vacă este intern, aş spune, lumină invizibilă peste tot înăuntru.

Ceea ce v-am descris eu dumneavoastră aici, oamenii în ziua de azi ar putea deja ușor constata cu aparatura noastră desăvârşită, dovedi în laboratoarele lor, dacă ar vrea. Ar trebui oamenii să facă doar o dată un laborator total întunecat şi apoi să compare în acest laborator un ou tocmai depus un embrion de vacă sau de câine într-un stadiu primar, şi atunci ar vedea că prin fotografia care poate ieși într-o încăpere întunecată, s-ar arăta pe deplin această deosebire pe care o descriu eu. Şi dacă s-ar fotografia atunci, ceea ce nu se vede și cu ochii – ochii nu sunt sensibili la aceasta – s-ar putea dovedi că oul de fluture are spectrul galben şi germenul de câine şi cel de vacă au spectrul albastru în fotografie. Aceste lucruri, care pot fi văzute spiritual – nu este nevoie de exterior, dacă pot fi văzute spiritual – pot fi dovedite deja și cu instrumentele perfecte. Aşadar, acum putem spune: Fluturele este format în lumina exterioară a Soarelui, vaca sau câinele sunt formate în lumina solară care este înmagazinată intern. – Am aflat astfel deosebirea dintre căldura care acţionează exterior, care îl face pe om vorbăreţ, lumina care acţionează exterior, care generează multele culori la fluture, şi căldura din interior, care îl face pe om mut, măsurat – lumina din interior la o fiinţă care aduce pui vii pe lume, care trebuie să primească lumina interior. Şi acum putem să trecem de aici la ceea ce este obiectul întrebării noastre.

Există chiar şi lucruri de care omul are nevoie în interiorul său, dar pe care nu îi este îngăduit să le dezvolte peste măsură în interiorul său, pentru că atunci ar muri. Dintre acestea face parte şi cianul, acidul cianhidric. Dacă omul, peste puţina cianură de potasiu care se află în el, ar forma neîncetat întreaga zi ziua cianură de potasiu, nu ar merge, căci ar fi prea mult. Omul formează în sine ceva cianură de potasiu, dar foarte puţină. Însă el are nevoie şi din afară de ceva; el o absoarbe pe aceasta împreună cu ceea ce inspiră. Nici aceasta nu este mult, dar omul nu are nevoie de mai mult.

Acum, domnii mei, această cianură de potasiu nu este acolo în aerul obişnuit. Dacă nu ar apărea din timp în timp cometa, nu ar exista cianură de potasiu în aer. Cometele, şi apoi aceşti meteoriţi, stelele căzătoare, care, după cum ştiţi, mai ales în miezul verii gonesc în număr mare prin aer, aduc în jos această cianură de potasiu. Şi omul îşi ia de fapt din ele puterea sa. De aceea, oamenii care au devenit lipsiţi de putere în muşchii lor, trebuie trimişi într-un astfel de aer, care nu a fost împrospătat numai pornind de la Pământ, ci a devenit proaspăt din întregul Univers, care a primit influenţe meteoritice. Şi este aşa că, de exemplu, oameni care suferă de ceea ce se numea mai înainte oftică, şi care devin fără putere în muşchii lor şi la care această lipsă de putere apare în mod deosebit spre primăvară, sunt trimişi toamna în acest aer împrospătat din Cosmos. Primăvara nu se poate face chiar nimic; de aceea mor astfel de oameni cel mai ușor primăvara. Trebuie avut grijă din vreme, deoarece pentru astfel de oameni se poate face de fapt ceva abia în toamnă. Dacă în vară forţele meteoritice cu micile cantităţi de cianură de potasiu, care vin din Univers, depun cianura lor de potasiu, aceşti oameni ar trebui ca, atunci când se sfârşeşte luna august şi vine toamna, să vină cu membrele lor lipsite de putere în astfel de regiuni unde vara a depus ce a avut mai bun, anume cianură de potasiu. Atunci membrele devin din nou puternice. Aşadar la oamenii la care se observă că pentru ei în anul următor va fi foarte rău pentru că devin lipsiţi de putere, ar trebui, de fapt, – pentru că primăvara nu se poate face mult cu lucrurile exterioare – luate măsuri din vreme. Ar trebui să ne spunem: Când vine primăvara, le dau unor astfel de oameni, în funcţie de cât de lipsiţi de putere au devenit, sucul anumitor plante, de exemplu sucul de porumbar. Dacă păstraţi sucul de porumbar – dumneavoastră cunoaşteţi această plantă acrișoară, astringentă – şi o administraţi oral unui astfel de om care devine lipsit de putere primăvara, atunci el poate rezista de-a lungul primăverii şi al verii. De ce? Păi, vedeţi dumneavoastră, atunci când i se dă omului suc de porumbe, atunci acest suc de porumbe formează tot felul de săruri. Acestea merg la cap şi duc cu sine dioxidul de carbon. Atunci facem capul să fie dispus să-l conducă pe acel om prin primăvară şi vară. Şi toamna trebuie să-l aducem într-o regiune unde el este în stare să absoarbă celălalt element, care trebuie să meargă mai mult în membre. Dioxidul de carbon merge la cap; pe acesta îl introducem în cap prin administrarea de porumbe. Dacă avem norocul să fi reuşit să trecem un astfel de om prin vară şi îl putem aduce în toamnă într-o regiune adecvată – nu un timp deosebit de lung, două-trei săptămâni să rămână într-un astfel de aer, despre care ştim că tocmai a primit influenţe meteoritice –, atunci este aşa că omul acolo, prin faptul că a fost fortificat în timpul primăverii şi al verii, îşi procură într-adevăr tăria membrelor.

Da, domnilor, aici aveţi cele două acţiuni nemijlocit alăturate. Aici aveţi efectul Pământului, care de fapt este o acţiune a Lunii, acţiunea

Pământului în sucul de porumbe, şi aici aveţi efectul cosmic în ceea ce au lăsat în urmă cometele, şi dacă nu sunt comete, meteoriţii – la aceştia e la fel, numai că în mic, însă ei sunt mulţi –, în ceea ce acţionează din Univers. Aşa cum, în fond, nu aveţi nimic pământesc în fluture cu transformarea lui, ci lumină din Univers, aşa cum în ouăle ocrotite aveţi căldură din Univers, de la Soare, tot aşa aveţi şi în dumneavoastră înşivă căldura omenească interioară, pe care trebuie să o dezvoltaţi interior în substanţa dumneavoastră şi care stimulează exact contrariul faţă de căldura exterioară.

În felul acesta putem vedea peste tot cum în om este o alternanţă, cum însă şi în întregul Univers este o alternanţă: lucrurile trebuie să vină când din afară, din Univers, când din interiorul Pământului sau al omului. Acum veţi spune: Da, anumite lucruri sunt regulate; dar ele nu pot determina singure ceea ce trebuie să determine ele. Ziua şi noaptea alternează regulat: ele determină ceea ce porneşte de la Pământ. – Acum, cometele apar mai mult sau mai puţin neregulat; meteoriţii de asemenea. Şi la aceştia e la fel. La meteoriţi nu există o asemenea regularitate ca în rest. Dacă un astronom vrea să observe o eclipsă de Soare, el poate găsi momentul exact în care ea începe – acesta se poate calcula –; face parte dintre lucrurile regulate, dar nu acţionează din Soare. Atunci el poate merge mai întâi la un supeu, şi ajunge întotdeauna la timp la eclipsa de Soare. Dacă vrea să observe roiurile de meteoriţi la timpul potrivit, trebuie să pândească întreaga noapte, căci altfel nu le poate găsi. Tocmai aceasta este diferenţa între ceea ce vine în mod neregulat din Univers pe Pământ, şi ceea ce este regulat.

Acum puteţi pune o întrebare interesantă. Puteţi spune: Cometele, care deci sunt în corelaţie cu cianul – ceea ce este corelat cu voinţa noastră în noi, oamenii –, aceste comete apar neregulat; repede vine una, apoi vreme îndelungată iarăşi nu mai este prezentă. – Ea generează mereu la oameni prilejuri pentru superstiţii; tocmai ceea ce nu apare în mod constant îi face superstiţioşi, atunci când apare. În răsăritul şi apusul de Soare, numai sufletele cândva pregătite ale oamenilor au văzut divinitatea; ulterior, firile superstiţioase au inventat apoi tot felul de lucruri despre comete. Acum puteţi pune întrebarea: De ce nu este şi cu cometele aşa încât să apară şi o cometă aşa cum apare Soarele dimineaţa la o anumită oră? – Păi, dacă ar fi aşa, dacă o cometă ar putea veni şi dispărea cu coada ei totdeauna regulat, la fel de regulat ca răsăritul şi apusul Soarelui şi al Lunii, atunci noi oamenii, nu am avea libertate; atunci tot restul în noi ar fi le fel de regulat ca şi răsăritul şi apusul Soarelui, răsăritul şi apusul Lunii. Şi ceea ce în noi este în corelaţie cu această regularitate a Cosmosului, este în noi de asemenea necesitate naturală. Noi trebuie să mâncăm şi să bem cu regularitate, trebuie să dormim cu o anumită regularitate. În cazul în care cometele ar răsări şi apune la fel de regulat ca Soarele şi Luna, atunci nu am putea începe să ne mişcăm arbitrar, ci atunci ar trebui să aşteptăm: am fi în transă cataleptică; cometa ar apare – atunci am putea merge. Dacă ea ar dispare iarăşi, noi am intra iarăşi într-o transă. Nu am avea libertate. Aceste aşa-numite stele rătăcitoare sunt cele care, din Univers, îi dau omului libertatea. Şi aşa putem spune: Ceea ce este necesar în om, foamea, setea în desfăşurarea lor, somnul, veghea, ş.a.m.d., vine de la fenomenele regulate; şi ceea ce este în om arbitrar, ceea ce este libertate, vine de la fenomenele de tip cometă şi aceasta dă omului tăria pentru forţa ce acţionează în muşchii săi.

În perioada contemporană oamenii s-au dezvăţat întru totul să privească înspre ceea ce este libertate în om. Oamenii nu mai au nici un simţ pentru libertate. De aceea şi-au şi dorit întru totul oamenii în ultima vreme doar ceea ce este necesitate. Acum, oamenii exprimă în sărbătorile lor ce convingeri au. De exemplu, ei au sărbătorile pentru necesitate: Sărbătoarea Crăciunului, sărbătoarea Paştelui; dar ei au lăsat la o parte sărbătoarea toamnei, sărbătoarea lui Mihael, pentru că aceasta este corelată cu libertatea, cu tăria intrinsecă a omului. Şi aşa studiază, de fapt, oamenii şi la comete, cel mult aspectul material. Despre celălalt, ei spun: În această privinţă nu se poate şti nimic. – Şi pe de o parte, dumneavoastră vedeţi în ziua de azi că oamenii se tem de libertate; pe de altă parte vedeţi că ei nu au nici o capacitate corectă de judecată, nici o raţiune pentru a studia neregularităţile din Univers. Dacă acestea nu ar fi acolo, oamenii nu ar avea libertate. Astfel încât putem spune: Atenienii au asimilat ceea ce era în interiorul omului. Aceasta i-a făcut vorbăreţi. – Pe de altă parte, materialismul a devenit cumplit de vorbăreţ. Dar aceasta îl face şi insensibil, obtuz faţă de toate cele în care omul poate deveni viguros pentru influenţa meteoriţilor. De aceea şi este sărbătoarea lui Mihael cel mult o sărbătoare ţărănească, iar celelalte sărbători sunt ceva corelat cu necesităţile, deşi nici ele nu mai sunt așa respectate ca în vremurile vechi, pentru că oamenii s-au dezvăţat de fapt de legătura cu lumea spirituală.

În felul acesta, totul devine transparent. Dacă oamenii vor înţelege din nou cât de binefăcătoare este influenţa cometei, atunci probabil îşi vor aduce aminte să sărbătorească cu drag toamna o celebrare, pentru a avea un fel de sărbătoare a libertăţii. Aceasta își are locul în toamnă; un fel de sărbătoare a lui Mihael, o sărbătoare a libertăţii. Pe aceasta oamenii o lasă să treacă pe lângă ei în ziua de azi, pentru că ei nu au nicio înţelegere pentru ea; ei nu au nicio înţelegere pentru libertate în natura de afară, şi de aceea nici pentru libertatea din om. Vedeţi dumneavoastră, venerabila Doamnă Lună şi maiestuosul Domn Soare, ei stau pe tronurile lor, vor să aibă totul măsurat, pentru că nu au un simţ potrivit pentru libertatea din Univers. Desigur că şi asta trebuie să fie. Dar cometele sunt eroii libertăţii din Univers; ele au de aceea în sine şi acea substanţă care la om este în corelaţie şi cu activitatea, cu activitatea liberă, cu bunul-plac, cu activitatea voinţei. Şi aşa putem spune: Dacă privim în sus, la Soare, avem în el ceea ce în interiorul nostru mână activităţi ritmice uniforme, inima şi respiraţia. Dacă privim la o cometă, ar trebui de fapt, de fiecare dată când apare o cometă, să facem un poem despre libertate, pentru că aceasta este în corelaţie cu libertatea noastră! Putem spune: Omul este liber pentru că în Univers pentru acești entuziaști din Univers, cometele, domnește de asemenea libertatea. – Şi aşa cum Soarele datorează natura sa în principal caracterului acid, tot aşa datorează cometa natura sa caracterul cianului.

Vedeţi dumneavoastră, domnii mei, ajungem astfel la natura cometelor şi acesta este o corelaţie extraordinar de importantă când vedem dintr-o dată că în întregul Univers este şi ceva care trăieşte, dar care trăieşte aşa asemănător nouă, oamenilor. Astfel încât putem de asemenea spune: La spartani, la aceştia exista mai mult simţ pentru privarea de Soare, de non-eu, şi de aceea ei au și preţuit toate acele lucruri – care nu s-au născut dintr-un element arbitrar exterior –, care erau corelate cu Universul. Şi *Lykurgos* [Nota 2], legiuitorul Spartei, a poruncit să se facă bani de fier. În manuale găsiţi: Lykurgos a poruncit să se facă bani de fier pentru ca spartanii să rămână foarte spartani. – Acesta este un nonsens. În realitate, Lykurgos a fost învăţat de aceia care mai ştiau încă aceste lucruri în Sparta; aceia i-au povestit că în comete este conţinut cian combinat cu fierul, şi de aceea a lăsat el să se bată monede de fier în Sparta, ca simbol al cometelor. Aceasta a fost ceva care a provenit din înţelepciune; în timp ce alte popoare au trecut la baterea monezilor de aur, care exprimă mai mult ceea ce se află în Soare, fiind imagine a vieţii solare din noi.

Aşa, este bine să se vadă că în obiceiurile vechilor popoare încă mai era ceva din ceea ce ştiau acestea despre Univers.

Rudolf Steiner

OMUL ŞI LUMEA
ACŢIUNEA SPIRITULUI ÎN NATURĂ

GA 351

CONFERINŢA a VI-a

Dornach, 27 octombrie 1923

Bună dimineaţa, domnii mei! I-a venit cuiva vreo idee?

Întrebare: Cred că noi mai aşteptăm ca dl. Doctor să ne mai spună ceva despre legătura cu stele.

Dr. Steiner: Acum, voi încerca să mă leg astăzi de ceea ce am spus data trecută, pentru a le extinde încă ceva mai departe. Voi repeta pe scurt: Am observat că tot ceea ce se desfăşoară regulat în Univers, aşadar, să spunem, de exemplu, ceea ce cauzează ziua şi noaptea în mersul Soarelui, sau ceea ce cauzează anotimpurile, se află şi în corelaţie cu ceea ce este necesar în om. În om este necesar ca în timpul alternanţei dintre veghe şi somn să intervină asimilarea hranei ş.a.m.d. La om într-o regularitate mai mare este necesară respiraţia, circulaţia sanguină ş.a.m.d. Dacă cuprindem cu privirea toate acestea în om, ele sunt în corelaţie cu ceea ce acum poate fi calculat prin astronomie ca fiind regulat. În schimb, ceea ce nu apare aşa regulat – care, într-un anumit sens, poate fi de asemenea calculat, dar care nu apare în mod regulat, ca de exemplu cometele şi meteoriţii – aceste fenomene sunt în corelaţie cu tot ceea ce este în om voinţă liberă, cu ceea ce aşadar generează în om libera voinţă.

Aici trebuie să privim mai întâi de toate la o substanţă care este deosebit de importantă, o substanţă care se găseşte frecvent pe Pământul nostru, care însă se găseşte şi pretutindeni în Univers, şi care, atunci când asemenea meteoriţi cad pe Pământ, exact în aceşti meteoriţi este conţinută. Aceasta este fierul. Fier există atât de mult pe Pământul nostru încât se poate spune: Întreaga noastră cultură şi civilizaţie îi datorează existenţa sa fierului. – Gândiţi-vă numai la toate cele la care este folosit fierul! Abia acum încep oamenii să producă, din anumite substanţe care nu sunt fier, tot felul de lucruri; dar de-a lungul ultimelor două secole tot ceea ce a apărut, la drept vorbind, ceea ce produs atât marele progres actual cât şi actualele stări sociale, s-a făcut cu adevărat datorită fierului. În Univers trebuie să bănuiţi peste tot prezenţa fierului, tocmai din motivul că atunci când ceva cade pe Pământ, este din fier.

Acum însă să examinăm fierul din propriul nostru corp omenesc. Aici este foarte ciudat, că omul, atunci când intră în viaţa pământească primeşte ceea ce conţine cel mai puţin fier: laptele. Laptele matern abia conţine ceva fier. Astfel încât putem spune: Omul începe abia în decursul vieţii sale să introducă fierul în sine, împreună cu hrana. Ce înseamnă aceasta?

Da, domnii mei, dacă priviţi un copil, el se agită mult; el şi visează deja. Dar copilul nu are încă nici o gândire voluntară, nici o altă voinţă liberă. Măsura în care copilul ajunge la libera sa voinţă, depinde de asimilarea fierului în sine. Vedeţi aşadar de aici că fierul este de fapt necesar pentru libera voinţă. Şi dacă, de exemplu, în cazul unui om care este răguşit, care este răguşit într-un fel sau altul, care are o voce slabă, vrem să realizăm ce anume stă la baza acestui fapt, atunci trebuie în primul rând să facem analiza dacă el are suficient fier. Căci la cel care are prea puţin fier, se vădeşte aceasta în primul rând în acest caracter arbitrar, în această liberă voinţă care iese la iveală prin vorbire. Aşadar atunci când vedeţi un om care poate urla tare, nu trebuie să vă faceţi griji că ar avea prea puţin fier; dar dacă aveţi un om care de-abia îşi rosteşte cuvintele, atunci puteţi sta pe gânduri, în ce măsură îi lipseşte acestui om fierul. Aşadar, se poate spune: Se arată deja la exterior că omul are nevoie de fier tocmai pentru libera sa voinţă. – Putem astfel înţelege cu uşurinţă şi că acela care zboară ca fier prin Univers, care este în Pământ ca fier, este în corelaţie cu ceea ce este liber arbitru omenesc, cu ceea ce este voinţă omenească liberă.

Dar tot ceea ce se petrece îşi are de asemenea marea sa influenţă asupra tuturor celorlalte. Şi trebuie să ne fie limpede că fierul nu ne formează în întregime şi nu formează nici Universul în întregime, căci atunci am fi oameni de fier. E drept că pentru tăria noastră aceasta ar fi bine, dar nu am putea face tot restul, dacă am fi oameni de fier. Aici trebuie să ne aruncăm privirea asupra celor cu care fierul poate intra în vreo combinaţie.

Acum, domnii mei, eu v-am spus deja: Apa carbogazoasă, pe care v-am descris-o recent, are o mare importanţă în special pentru tot ceea ce în noi este în legătură cu gândirea; căci apa carbogazoasă conţine carbonat de sodiu, dioxid de carbon şi sodiu. Carbonatul de sodiu trebuie să pişte sus în cap. Aşadar tot ceea ce este în legătură cu gândirea noastră, cu capul nostru, ceea ce este în legătură cu faptul ca noi avem lumină interioară, este în legătură cu apa carbogazoasă. Dumneavoastră vă amintiţi că eu v-am expus recent aceasta.

Dar dumneavoastră aţi văzut şi că pentru ca în noi să fie aşa ceva precum dioxidul de carbon, noi trebuie să preluăm oxigenul din aer. Oxigenul din aer noi îl preluăm cu respiraţia, căci aerul e compus din oxigen şi azot; şi din multe alte substanţe încă, dar acestea nu joacă un rol aşa de mare. Oxigenul îl preluăm prin respiraţie. În noi se formează carbonul. Pe acesta îl producem în noi prin alimente. Oxigenul din noi se combină cu dioxidul de carbon şi cu sodiul şi noi obţinem atunci carbonat de sodiu, apă carbogazoasă. Apa carbogazoasă joacă tocmai în capul nostru un rol important. Noi avem în noi carbonat de sodiu, apă carbogazoasă, şi aceasta vrea, de fapt, să ajungă mereu sus în capul nostru. Numai atunci când trebuie să fie activă reproducerea, atunci trebuie să-şi joace rolul ei şi la reproducere; şi pe aceasta v-am spus-o. Aşadar apa carbogazoasă joacă un rol mare în noi.

Acum vreau însă să vă explic ceva. Eu v-am vorbit odată – e deja mult de atunci – despre culori. Dumneavoastră vedeţi culorile principale în curcubeu. În curcubeu sunt succesiv violet, albastru, verde, galben, apoi portocaliu şi apoi roşu. Acestea sunt culorile care sunt în curcubeu. Acum, vedeţi dumneavoastră, atunci când avem în curcubeu aceste culori, le produce natura. Dar aceste culori pot fi produse şi prin aceea că facem întuneric total într-o cameră, lăsând doar un singur orificiu, într-o fereastră, prin care vine lumina înăuntru (se desenează): Aici avem o fereastră, aici un orificiu prin care trece lumina, aici cade lumina înăuntru. Acum punem aici o prismă de sticlă, un astfel de corp de sticlă; aici lăsăm să cadă lumina, şi acum obţinem înăuntru culorile, aşa cum le avem în curcubeu. Acestea pot fi apoi proiectate pe un perete.

Acum, domnii mei, această succesiune de culori, această legătură dintre culori care apare aici prin prismă, ca şi în curcubeu, are particularitatea că apare corect numai atunci când ardem un gaz sau folosim lumina solară; dacă folosim însă alte corpuri, nu obţinem o asemenea succesiune de culori, ci numai culori individuale. De exemplu, în anumite circumstanţe putem avea totul întunecat la dreapta şi la stânga şi numai aici, în mijloc, să avem o frumoasă linie galbenă. Ce înseamnă această linie galbenă?

Dacă luăm o flacără şi punem în această flacără tocmai ceea ce v-am notat eu aici, sodiu, şi îl ardem în flacără, atunci obţinem această linie galbenă, nu culoarea roşie, ci aceasta galbenă. Aşadar dacă luaţi o flacără, conduceţi lumina printr-un orificiu, şi luaţi o prismă, nu obţineţi un spectru solar, ci o linie galbenă. Dacă luaţi numai puţin sodiu şi aduceţi în acest întreg spaţiu foarte puţin sodiu, atunci obţineţi imediat această frumoasă linie galbenă! Nu este deloc nevoie să fie mult sodiu – peste tot există această frumoasă linie galbenă; sodiul în cele mai mici cantităţi dă această frumoasă linie galbenă.

Ciudat este că dacă privim oriunde în spaţiul cosmic şi de acolo nu se produce spectrul solar, ci linia galbenă prin devierea de undeva a spectrului solar, obţinem această linie galbenă a sodiului aproape pretutindeni. Aceasta este din nou o dovadă a faptului că sodiul este răspândit peste tot în Univers. Dacă vă întrebaţi acum: De ce este acest sodiu răspândit peste tot în Univers? – atunci trebuie să vă daţi răspunsul: Pentru ca să se poată forma acest carbonat de sodiu, această apă carbogazoasă. Ea este peste tot răspândită, ca să poată exista capetele omeneşti. Domnii mei, fierul este pretutindeni în Univers, pentru ca noi să putem avea voinţa liberă; sodiul este răspândit peste tot în Univers, pentru ca noi să putem avea capete. Dacă sodiul nu ar exista în Univers, nouă ne-ar fi întru totul imposibil să avem capete.

Acum, care sunt toate lucrurile care trebuie să fie aici, pentru ca noi, ca oameni, să putem avea capete? Trebuie să fie dioxid de carbon, adică oxigen şi carbon, și trebuie să fie sodiu. Sodiu, v-am spus că există pretutindeni în Univers. Carbonul îl avem acum noi înşine. Acesta este continuu produs în noi prin alimente. Numai că el este iarăși îndepărtat, pentru că noi nu vrem să fim oameni morţi, alcătuiţi din cărbune, ci oameni vii, care numai distrug totul şi creează din nou. Dar noi producem peste tot carbon. Aşadar carbonul îl avem noi înşine, oxigenul îl luăm din aer, sodiul din Univers. Acestea trebuie să fie aici, pentru ca noi să avem capete.

Vedeţi acum că în felul acesta, dacă în Univers ar exista numai ceea ce v-am spus eu, noi am avea capetele noastre şi am putea avea o voinţă liberă. Dar la ce ne-ar folosi voinţa liberă nouă, ca oameni pământeni, dacă nu am avea braţe şi picioare, astfel încât să ne putem folosi libera voinţă? Da, vedeţi dumneavoastră, pentru aceasta trebuie să avem posibilitatea hrănirii! Pentru ca noi să putem fi clădiţi de fapt din materia Pământului, trebuie să avem posibilitatea hrănirii. Aceasta depinde de faptul ca noi să avem în pântecele nostru ceva asemănător cu ce avem în respiraţie. Noi inspirăm oxigen; dioxidul de carbon îl expirăm. Dacă nu am expira acest dioxid de carbon, atunci plantele nu ar avea carbonul, pentru că acesta este luat din dioxidul de carbon al oamenilor şi al animalelor. Aşadar plantele se clădesc din ceea ce expiră oamenii şi animalele. Aşa stau lucrurile. Aşadar oxigenul ne ia carbonul. El se combină cu carbonul nostru. Dar mai întâi trebuie să producem acest carbon, mai întâi trebuie să îl avem. Pentru aceasta trebuie să preluăm hrana în noi. Oxigenul este extrem de lacom în privinţa carbonului. Dacă nu am vrea să-i dăm oxigenului carbon, atunci am avea imediat accese de asfixiere, dacă acest carbon nu poate ieşi afară. Am face imediat accese de asfixiere! Aşadar aşa stau lucrurile, că tocmai oxigenul este lacom. Însă și stomacul nostru trebuie să preia hrana. Aşa cum oxigenul preia carbonul şi formează dioxidul de carbon, tot aşa trebuie să preia şi stomacul nostru, într-adevăr cu lăcomie, carbonul. Şi stomacul nostru este un domn foarte lacom, care propriu-zis poftește după mâncare.

Acum am putea să ne reprezentăm: Dacă înăuntrul acestui stomac ar fi şi oxigen, atunci lucrurile ar putea merge aşa cum merge înspre afară, prin gură şi nas. Aici, înăuntru, este oxigenul; acesta absoarbe carbonul. Ar trebui aşadar să fie ceva înăuntru, în stomac, care servește de asemenea la absorbţia hranei. Şi acesta și este înăuntru: o substanţă întru totul similară oxigenului este în stomac, este necontenit secretată de stomac. Aceasta este clorul. Despre sodă v-am spus că este folosită la albirea lenjeriei, în general la rufe. Dar clorul este folosit de asemenea la albit, el este conţinut în albăstreală. Aceasta este tot o substanţă care are lumina în sine, care poartă lumina. Clorul este întru totul similar oxigenului.

Dacă examinăm organele respiratorii, aici este oxigenul din aer care ne extrage încontinuu carbonul din trup. În stomac avem clor, iar clorul atrage imediat, pentru că este lacom, este cumplit de lacom, tot hidrogenul. Şi împreună cu hidrogenul, clorul formează acidul clorhidric. Acest acid clorhidric se scurge şi picură în interiorul stomacului nostru, şi el este lacom după mâncare. Atunci când aducem hrană în gură, ea trebuie să fie mai întâi dizolvată prin acidul care se găseşte în salivă, ptialina. Aceasta este deja ceva care este chiar similară acidului clorhidric. Apoi, hrana vine în stomac. Înăuntru, în stomac, este pepsina. Ea este asemănătoare acidului clorhidric, numai puţin diferită, dar acidul clorhidric este şi el în stomac. Numai până când acidul clorhidric devine viu, apoi acidul clorhidric viu este pepsina. Aceasta preia cu lăcomie hrana. Şi când un om are prea puţin acid clorhidric, atunci capătă imediat un gust amar în gură. De ce? Pentru că de fapt acidul clorhidric preia lacom toate alimentele şi le trimite în restul corpului. Aşadar atunci când acidul clorhidric nu acţionează cum trebuie, atunci este aşa că omul lasă să zacă în stomac ceea ce a ingerat. Atunci acestea răsuflă din nou în sus, în gură; acesta are atunci un gust amar, când exalaţia vine în sus, omul capătă o limbă încărcată, ş.a.m.d. Este aşa, că ceva precum acidul clorhidric continuu trebuie să fie activ în noi, pentru ca noi să ne putem clădi membrele noastre.

Şi aşa putem spune: Fierul nu ne-ar ajuta corect dacă nu l-am putea întrebuința cu libera voinţă. Noi trebuie să ne clădim membrele. Pentru ca noi să ne putem clădi membrele, clorul trebuie să se combine cu hidrogenul în acidul clorhidric. Noi trebuie să avem acest acid clorhidric în noi.

Acum gândiţi-vă: Făcând abstracţie de tot restul, aveţi în întregul corp acid clorhidric; dumneavoastră aveţi carbon în dumneavoastră, şi multe altele. Trebuie să considerăm treptat omul astfel: Dacă acesta de aici ar fi omul (se desenează), aici, peste tot ar fi acid clorhidric. Acest acid clorhidric trebuie să se pătrundă peste tot cu corpusculii de fier, care sunt în sânge. Atunci devine omul un om care îşi poate dezvolta liber, plin de forţă, voinţa sa. Aşadar de ce anume depinde teribil de mult la om? Teribil de mult depinde de faptul ca omul să poată combina în sine corect fierul cu ceea ce vine de la acidul clorhidric, de la clor. Aceasta trebuie să se desfăşoare necontenit în om, ca ceea ce ajunge în el din clor să se combine în mod corect cu fierul. Acum se poate întâmpla ca mai ales trupurile feminine tocmai în tinerețe, când devin mature, să trebuiască să folosească atâta forţă pentru maturizare, încât să nu le mai rămână forţa să combine corect ceea ce ia naştere din clor cu fierul. Atunci, ele au pe de o parte fierul; acesta le împovărează şi nu se poate combina cu ceea ce vine pe de altă parte de la clor, pentru că nu există forţa pentru aceasta. Atunci nu foloseşte la nimic dacă unor asemenea tinere fete, care nu pot combina clorul cu fierul, li se dă pur şi simplu fier; pentru că ele pot avea în sine suficient fier. Anemia pe care o fac tinerele fete nu constă în aceea că ele au prea puţin fier, ci în aceea că ele nu pot împinge fierul la clor. Astfel încât trebuie dezvoltată în ele această forţă, care aduce fierul la clor.

Acum, domnii mei, vedeţi dumneavoastră, dacă priviţi asupra fierului, atunci se vădește, dacă privim în Univers, că fierul este în legătură cu Marte. Marte este de fapt creatorul fierului în sistemul nostru planetar. Aceasta se poate stabili prin legăturile omului cu Marte. Eu am vorbit deja aici despre astfel de lucruri [Nota 1] şi o voi mai face şi în viitor. Aşadar fierul se află în corelație cu Marte.

Dacă verificăm: Ce are asupra omului o influenţă puternică atunci când el nu-şi produce aşa cum trebuie acidul clorhidric, atunci când

stomacul său nu gospodăreşte cum trebuie? – atunci vedem: Este Mercur, steaua Mercur, care este în corelație cu clorul. Astfel încât la o tânără fată care este anemică, putem spune: Aici nu concordă corect între ele influența lui Mercur, care urmează să acţioneze asupra stomacului şi a continuării sale, cu influența lui Marte. – Vedeţi aşadar că dacă privim în sus, la Marte, putem spune: Acesta produce în noi acele influenţe care fac posibil ca noi să folosim fierul. Marte trebuie să fie aici, pentru ca noi să avem puterea să folosim fierul. Fierul trebuie să fie aici, pentru ca noisă putem întrebuința această forță în voința liberă. Marte ne furnizează puterea fierului; meteoriţii ne furnizează – pentru că ei cedează continuu aerului fierul – substanța fierului. Putem spune aşadar: Marte este acel corp în Univers, care ne determină să folosim în mod corect fierul, pe care ni-l aduc meteoriţii şi cometele, atunci când apar neregulat.

Atunci când vorbim, vorbim prin forţa lui Marte, legată de comete şi meteoriţi. Acesta este limbajul omenesc. Oamenii s-au obişnuit să se uite aşa cu ochii mari la limbajul omenesc şi să nu vadă nimic deosebit în el, nu-i aşa? Dar oamenii care reflectează în ziua de azi, tocmai aceia nu pot de fapt reflecta, le este imposibil să reflecteze pentru că îşi îndreaptă simţurile spre cu totul altceva decât spre ceea ce este realitatea. Puteţi vedea aceasta la lucruri mărunte. Noi am făcut aici recent o probă a focului. La aceasta desigur că se face tot ceea ce se face când este un foc adevărat. Ziarul de duminică al bisericii catolice a relatat că aici a fost un foc adevărat, numai că focul a fost curând stins! Vedeţi, domnii mei, oamenii ştiu să reflecteze asupra acelora care nu există deloc; dar asupra acelora care există, ei nu reflectează! Este tocmai ceea caracterizează lumea în ziua de azi: ei gândesc despre tot ce nu există, dar nu au nici un simţ pentru a gândi la ceea ce există. Cel care reflectează continuu la ceea ce nu există, pierde orice simţ pentru realitate. Şi acesta este cazul în mare măsură la oamenii actuali. Cine are o asemenea gândire schiloadă – pentru că aceasta este o gândire schiloadă atunci când se minte continuu –, acela pierde orice simţ pentru realitate.

Aşadar influenţa lui Marte şi influenţa cometelor produc în om libera voinţă şi faptul că noi ne putem folosi membrele cu liberă voinţă. Însă aceasta trebuie să conlucreze în om în modul corect cu Mercur. Mercur este cel care produce compoziţia corectă de acid clorhidric în stomacul nostru. Exact la fel cum avem nevoia de sodă în cap, avem nevoie în stomac de ceea ce vine de la acidul clorhidric. Aceasta e foarte frumos, domnii mei, deoarece soda predă capului lumina, şi de asemenea embrionului, germenului omenesc, care în principal devine cap. Când omul se maturizează, atunci preia ceea ce este corelat cu stomacul său, acidul clorhidric. Şi dacă acidul clorhidric se combină cu sodiul, care este pretutindeni, atunci ia naştere sarea noastră obişnuită de bucătărie. În cap avem nevoie de sodă, cu care noi şi înălbim. În stomac avem nevoie de sare de bucătărie. Aceasta nu este numai ingerată împreună cu mâncărurile, ci este produsă încontinuu, pentru ca şi acolo jos să poată intra lumina; pentru că atât soda cât şi sarea de bucătărie sunt purtători ai luminii, o lasă să treacă.

Acum, domnii mei, noi nu ne sărăm degeaba mâncărurile. Ne sărăm mâncărurile pentru că noi de fapt întotdeauna secretăm prea puţină sare proprie. Prin aceasta ne menţinem legătura cu natura. Vedem aşadar: Influenţa lui Marte trebuie să concorde cu influenţa lui Mercur. Atunci voinţa noastră se va ciocni în mod corect în membrele noastre cu ceea ce este necesar ca fier în aceste membre şi de alte substanţe pentru ca noi să ne putem folosi membrele cu o voinţă liberă, destoinică.

Acum, dumneavoastră puteţi vedea, de exemplu, la fetele anemice: Aici nu se întâlnesc corect ceea ce vine din stomac, ceea ce este corelat cu acidul clorhidric, şi ceea ce vine ca fier. Acestea nu se pot combina corect. Acum trebuie, desigur, cercetat dacă nu cumva într-un caz special este aşa încât este prea puţin fier. Desigur că şi aceasta poate fi cauza anemiei. Cauza anemiei poate fi însă şi faptul că este prea puţin clor. Dar în majoritatea cazurilor nu este aşa, ci în majoritatea cazurilor este aşa că cele două nu se pot întâlni. Marte şi Mercur nu se pot întâlni în om. Aceasta este de cele mai multe ori cauza anemiei.

Tocmai aceasta este situaţia, de exemplu, în medicina actuală: Oamenii vor să aibă peste tot aceeaşi cauză; dar bolile pot să apară identice pe dinafară şi să fie foarte diferite în interior! Aşadar, dacă o tânără are anemie nu trebuie să ne întrebăm numai: Are prea puţin fier, prea puţin clor? – ci trebuie să ne întrebăm de asemenea: Sau cele două nu se îmbină între ele? – Dacă tânăra fată are prea puţin fier, atunci trebuie văzut ca fierul să fie adus în ea în mod corect. Da, dar aceasta nu e deloc aşa uşor! Căci dacă introduceţi fierul în stomacul ei, aşa cum se petrece de cele mai multe ori, atunci trebuie ca mai întâi clorul să aibă înclinația să ia în primire fierul în stomac, altfel fierul zace în stomac, trece prin intestin şi nu intră deloc în om. Aşadar trebuie mai întâi să căutăm calea de a aduce în om influenţa lui Mercur, de fapt influenţa clorului.

Şi aceasta este de mare importanţă, ca fierul să nu îl administrăm pur şi simplu ca fier, ci să ne spunem: Eu trebuie să aduc fierul în stomac în așa fel încât fierul să fie luat în primire cumva de clor în stomac. – Pentru aceasta însă trebuie să pregătim un medicament, de exemplu din spanac. Spanacul are fier. Se poate face un medicament şi din alte substanţe, de exemplu din seminţe de anason, ş.a.m.d., dar în principal este necesar ca spanacul să nu fie întrebuinţat aşa cum este el – ce-i drept, acesta poate folosi şi el, dacă este pur şi simplu mâncat –, ci să fie făcut un medicament din fierul care este conţinut în spanac. Căci în modul în care este repartizat fierul în spanac este forţa care poate aduce fierul și până în sânge. Aşadar, într-un astfel de caz, când se descoperă că este prea puţin fier aici, trebuie încercat să se aducă în acest mod fier în sânge.

Dar anemia mai poate fi determinată şi de faptul că în stomac se află prea puţină grăsime pentru a produce clorul. Da, un oarecare cercetător al naturii a observat că în cazul anemiei se produce prea puţin clor; de aceea anemiei i s-a dar şi numele de cloroză. Dar corelaţiile nu le cunosc oamenii. Însă nu trebuie să încercăm să introducem pur şi simplu acid clorhidric în stomac, pentru că acesta poate fi arhisuficient acolo, mai ales atunci când este introdus din afară. Se pune problema ca clorul să fie produs de stomacul însuşi, ca stomacul să aibă puterea să producă clor. Omul are nevoie de propriul clor, nu de cel adus din afară! Şi pentru aceasta este necesar să se introducă în stomac ceva care se prepară din cupru printr-o anumită tratare. Atunci stomacul va redeveni înclinat să formeze clor. Vedeţi aşadar că trebuie privit peste tot în lucruri. Dar de cele mai multe ori la anemie nu este vorba nici de lipsa de fier, nici de lipsa de clor, ci de faptul că cele două nu pot ajunge împreună. Marte şi Mercur nu se pot reuni în om.

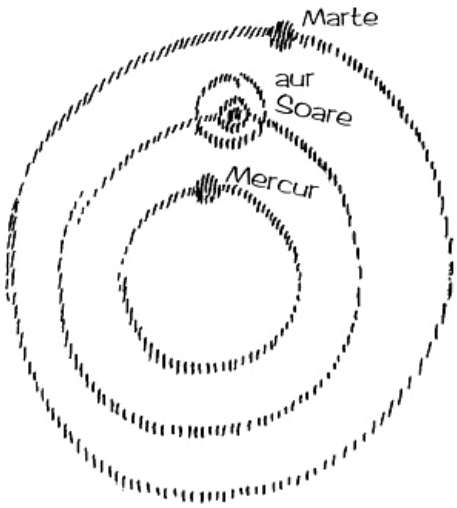

Da, vedeţi dumneavoastră, domnii mei, în Univers, între Mercur şi Marte se află Soarele (vezi desenul). Aşa cum Marte este înrudit cu fierul, Mercur este înrudit ori cu mercurul, ori cu cuprul. Aşadar dacă la deficitul de clor este nevoie de influenţa lui Mercur, la deficitul de fier de influenţa lui Marte, atunci se pune problema, când cele două nu se pot întâlni, să se facă mai puternică în om forţa solară, care se află între ele. Căci ceea ce aduc împreună clorul şi fierul este forţa solară în om. Şi aceasta poate fi stimulată dacă administrăm omului aur în cantităţi foarte mici. Dacă încercăm să tratăm cu aur – desigur, din nou într-o foarte precisă preparare, căci altfel rămâne iarăşi în stomac – atunci se pot aduce din nou Marte şi Mercur laolaltă.

Aşadar vedeţi că la astfel de bolnavi pot intra în consideraţie trei feluri de remedii. Aceasta arată că nu se poate vindeca pur şi simplu după numele bolii, ci trebuie să fie folosit fie un preparat din cupru, fie un preparat din fier, care trebuie obţinut dintr-o plantă, de exemplu din spanac. Sau poate fi necesar aurul – dar într-o preparare corespunzătoare – pentru ca cele două să se întâlnească. Anume este aşa: Dacă se cunoaşte numai ceea ce se desfăşoară aici, pe Pământ, în om, atunci nu se poate şti chiar nimic despre om; atunci se ajunge ca ceea ce arată la fel să fie şi denumit la fel. Dar aceasta este exact ca şi cum cineva ar vrea să folosească un brici la tăierea cărnii, pentru că este un cuţit. Anemia tocmai că nu este întotdeauna aceeaşi. Ar trebui să spunem: Există o anemie cu deficit de fier, există o anemie cu deficit de clor şi există o anemie în care cele două nu se amonizează între ele, aşa cum trebuie să spunem că există brici, cuţit de masă şi briceag. – Dar, nu-i aşa, oamenii le pun la grămadă pe toate. La fel ca unul care spune: O, ceea ce se pune pe masă sunt ingrediente pentru ceea ce se mănâncă, şi atunci îşi sărează cafeaua, deoarece sarea este un ingredient şi zahărul este un ingredient. Aşa sunt oamenii când ţipă afară, în lume: anemia este anemie. Însă acesta este un nonsens precum: ingredientele sunt ingrediente. Căci atunci când tratezi cu fier o anemie bazată pe dizarmonie faci acelaşi lucru ca atunci când îţi sărezi cafeaua.

Vedeţi dumneavoastră, domnii mei, acum realizaţi că de fapt peste tot trebuie căutat ceea ce nu se află la fel de aproape ca nasul. Este realmente aşa: Ştiinţa noastră a ajuns deja la lungimea nasului, căci atunci când priveşte la microscop, omul îşi ciocneşte mereu nasul de microscop. În viaţă nu este aşa de simplu. Acolo nu prea înaintezi dacă te orientezi numai pe lungimea nasului. Se spune: Omul acela nu vede mai departe de lungul nasului. – Cei care cercetează în ziua de azi lucrurile la microscop, nu văd nici ei mai departe de lungul nasului! Dar trebuie să privim până la Marte, dacă vrem să vedem ce are însemnătate în fierul obişnuit. De ce? Poţi găsi cu exactitate corelaţiile numai atunci când te îndrepţi, în acest mod, pretutindeni în Univers. Nu este nicio născocire atunci când vorbim despre Marte şi spunem că are o însuşire sau alta. Nu este aşa, că dezvolţi cu uşurinţă o oarecare clarvedere confuză şi imprecisă, care priveşte în sus până la Marte, ci trebuie să ajungi să cunoşti multe; trebuie să ajungi să cunoşti influenţa lui Marte în om; atunci fireşte că poţi vorbi despre Marte, altfel nu. Şi întocmai la fel este şi cu celelalte planete. Şi putem spune, de exemplu: Vom găsi mereu că atunci când unui om îi lipseşte în special ceva în interior, cum este cazul la anemie – aşadar atunci când fierul nu poate fi înglobat –, aceastea este în corelaţie cu faptul că Mercur nu acţionează corect asupra omului. Atunci când omului îi lipseşte ceva la exterior, aceasta este în corelaţie cu faptul că Marte nu acţionează corect asupra omului.

Acum, domnii mei, vedeţi dumneavoastră, există tinere fete care fac anemie atunci când ajung la pubertate. Aceasta indică faptul că în interior ceva nu este în ordine. Aici influenţa lui Mercur este prea slabă; noi trebuie prin influenţa aurului să o facem să aibă efect mai puternic. Există însă băieţi – dumneavoastră ştiţi că la băieţi pubertatea nu se manifestă prin aceea că se petrece ceva pe dinăuntru; în timp ce la fete intervine intern ciclul, la băieţi schimbarea se petrece pe dinafară: apare schimbarea vocii –, la care intervine foarte frecvent altceva: ei pot prinde exact atunci ceva răguşit în vocile lor. Acesta este la băieţi aspectul corespunzător anemiei ca la fete – băieţii pot deveni şi ei anemici; atunci ceva nu este în ordine în interior –, dar ceea ce înseamnă acelaşi lucru la băieţi, aceasta este, că schimbarea vocii nu apare normal, că ea trece într-un fel de răguşeală, aşa cum este cazul la foarte mulţi oameni. Atunci nu influenţa lui Mercur este atentatorul propriu-zis, ci influenţa lui Marte. Dar dacă omul continuă să-şi spună – pentru că fierul nu este dat numai de Marte, fierul este dat şi de meteoriţi –: Trebuie să intensificăm influenţa lui Marte –, atunci poate fi şi aşa, ca putem cu aur să intensificăm această influenţă a lui Marte. Vedeţi că pubertatea se manifestă la tineret în moduri foarte diferite: La fete, în aşa fel încât ele se află mai mult sub influenţa lui Mercur, la băieţi în aşa fel încât ei se află mai mult sub influenţa lui Marte, înclinați spre răguşeală sau, dacă nu sunt întotdeauna răguşiţi, răguşesc măcar în fiecare iarnă.

Aceste lucruri trebuie cercetate în ziua de azi prin ştiinţa spirituală. Cealaltă ştiinţă nu are nicio noţiune despre aceste lucruri. Acum domnii mei, dumneavoastră vedeţi că se pune aşadar problema de a introduce în mod corect în stomac ceea ce în plantă conferă deja corecta repartizare a fierului, atunci când anemia se bazează pe un deficit de fier, ş.a.m.d. Vedeţi că învăţăm să cunoaştem corect natura omenească numai atunci când o raportăm la întreaga lume stelară. Aici nu se ajunge, de fapt, la capăt, ci aici trebuie să ne fie limpede că tot ceea ce vedem pe cer ca stea, îşi are influenţa corespunzătoare asupra omului. Aşadar aceasta este de o mare importanţă.

Următorul aspect îl vom trata în continuare miercurea viitoare. Poate că vă vine iarăşi vreo idee, ceva pe care aţi dori să-l ştiţi chiar legat de acest lucru. Atunci puteţi pune şi întrebarea: Cum trebuie să se raporteze hrănirea oamenilor la însănătoşirea oamenilor? – Poate faceţi o observaţie sau alta asupra izbucnirii unor boli endemice, ş.a.m.d. Despre acestea putem să mai vorbim atunci. Aşadar gândiţi-vă la acestea! Poate că puteţi găsi până miercurea viitoare ceva pe care veţi vrea să-l ştiţi cu referire la problema hrănirii.

Rudolf Steiner

OMUL ŞI LUMEA
ACŢIUNEA SPIRITULUI ÎN NATURĂ

GA 351

CONFERINŢA a VII-a

Dornach, 31 octombrie 1923

Bună dimineaţa! V-a venit vreo idee?

Întrebare: Dl. Doctor a vorbit despre faptul că pot izbucni maladii endemice şi cum ar fi ele eventual de combătut. Acum a izbucnit o epidemie, paralizia infantilă, care a cuprins şi adulţi. Ar putea spune dl. Doctor ceva în acest sens?

Este dăunător pentru om dacă are plante în cameră?

Dr. Steiner: În ceea ce priveşte întrebarea despre plantele din cameră, vedeţi dumneavoastră, lucrurile stau aşa: În mare, în natură este absolut valabil că plantele dau din ele însele oxigen, pe care omul apoi îl inspiră, şi că omul însuşi expiră dioxidul de carbon. Aşadar ceea ce îi trebuie plantei expiră omul; ceea ce îi trebuie omului emană planta. Aceasta este, în mare, corect. Acum, dacă omul are plante în cameră trebuie să mai ia în seamă şi următoare. Dacă omul are plante în cameră peste zi, atunci se petrece aproximativ procesul despre care am vorbit. Dacă are plante în cameră noaptea, atunci este aşa că plantele într-adevăr au nevoie noaptea și de ceva oxigen. În timpul nopţii planta se comportă puțin altfel; ea nu are nevoie de oxigen în aceeaşi măsură ca omul, dar are nevoie de oxigen. Aşadar tocmai atunci când este întuneric, ea are pretenţia la ceea ce în rest îi dă omului. Acuma desigur că nu este aşa încât omul trebuie să se lipsească complet de oxigen, dar el primeşte prea puţin şi asta are efect toxic. Lucrurile sunt valabile în general pentru existenţa naturală. Firește că este iarăși aşa: Fiecare fiinţă are ceva în sine, care are nevoie de ceva de care au nevoie şi celelalte ființe. Aşa este la plante, dacă le observăm riguros. Dacă plantele pe care le are omul în cameră s-ar scoate afară în timpul nopţii, atunci când doarme omul, această toxicitate nu ar interveni. Aceasta în privinţa acestei întrebări.

Acuma, în privinţa paraliziei infantile care apare atât de puternic acum şi în Elveţia, în ziua de azi este realmente încă dificil să vorbeşti despre această boală, din motivul că în forma în care apare ea acum, apare de fapt doar de puțin timp şi trebuie aşteptat și văzut ce simptome deosebite mai adoptă. Am avut şi noi în clinica de la Stuttgart [Nota 1], de exemplu, un caz grav de paralizie infantilă; totuşi, după imaginea pe care o putem avea deja în ziua de azi – putem judeca întotdeauna numai în funcţie de cazurile apărute –, conform cazurilor care ne sunt cunoscute, care au apărut la noi, se poate spune în ziua de azi că paralizia infantilă, ca şi punctul ei de plecare, gripa, care duce la atâtea maladii ulterioare, este şi ea un lucru extraordinar de complicat. Şi se pare că ea poate fi combătută numai dacă se tratează întregul corp. Chiar recent a fost vorba aici, în cercurile medicale, despre cum trebuie combătută paralizia infantilă. Există în ziua de azi un interes puternic în acest sens, tocmai pentru că paralizia infantilă se răspândeşte cu fiecare săptămână tot mai mult. Este numită „paralizie infantilă” pentru că apare cel mai frecvent la copii. Dar a apărut de curând un caz în care un tânăr medic – şi mai eşti deloc copil atunci când eşti un tânăr medic – care, cred, sâmbătă mai era încă bine-sănătos, s-a îmbolnăvit duminică de paralizie infantilă, şi luni a murit. Aşadar în anumite circumstanţe paralizia infantilă îl cuprinde pe om într-un mod extraordinar de rapid, şi, de fapt, am putea fi îngrijoraţi că ea s-ar putea dezvolta într-o epidemie foarte gravă.

Acum, ea este în mod absolut cert în corelaţie, ca şi gripa însăşi, cu evenimentele dificile ale timpului nostru. Este aşa: De când am reuşit, la Stuttgart, în Institutul nostru biologic să dovedim acţiunile celor mai mici particule de substanţe [Nota 2], de atunci trebuie vorbit cu totul altfel despre aceste lucruri; şi exact în public ar trebui să se vorbească altfel decât de obicei.

Noi am arătat, pur şi simplu, la Stuttgart, că atunci când luăm o substanţă oarecare şi o diluăm, o diluăm foarte mult, obţinem cu această substanţă diluată un efect. Se pune o cantitate foarte mică de substanţă într-un pahar cu apă: o diluăm aşadar astfel încât să fie o parte din substanţă în nouă părţi de apă; aşadar ea este diluată de zece ori. Apoi luăm din ceea ce avem acum – care mai conține doar o zecime din substanţa originară –, din nou o parte; pe aceasta o tratăm tot aşa, astfel încât o punem într-un pahar şi o lăsăm să se extindă tot în raportul de 1:10. Acum am diluat deja substanţa de 10 ori 10, prima dată în raportul de 1:10, a doua oară atunci când am diluat cantitatea de picături într-o diluţie de 10 ori 10, care dă aşadar două zerouri, 1:100. Dacă o diluaţi acum pe aceasta în continuare, dacă aşadar luaţi din nou o asemenea cantitate şi o aduceţi în nouă părţi de apă, va trebui să mai adăugaţi încă un zero; atunci aveţi 1:1000. Acum mai există doar o miime de substanţă înăuntru. În felul acesta noi am adus la Stuttgart diluţia până la unu la un trilion – care are 18 zerouri; atât de mult, şi chiar mai mult, am diluat.

Aşadar vă puteţi închipui că aici nu se mai află decât o urmă din substanţa inițială, şi că de fapt nu se mai pune deloc problema câtă substanţă inițială se mai află înăuntru, ci cum acţionează această substanţă ca diluţie. Substanţa diluată acţionează cu totul altfel. Astfel de diluţii au fost făcute aşadar la Stuttgart. Pe acestea nu le poate imita cineva aşa de uşor. Cel mult valuta germană se va putea dilua în felul acesta, dar în rest cu greu va putea imita cineva aceasta. – Noi am făcut aceasta cu cele mai diferite substanţe. Apoi am procedat aşa mai departe, că am luat ghivece mici de flori şi am turnat în ele ceea ce am obţinut. Aşadar mai întâi apă obişnuită, soluţia obişnuită, apoi pe aceea în care era o zecime substanţă, apoi cea cu o sutime de substanţă, apoi pe cea cu o miime, apoi cea cu o zecime de miime, o sutime de miime, şi aşa mai departe, până la o trilionime. Aşadar acestea au fost făcute. Apoi am pus în ghivece seminţe, boabe de grâu. Bobul de grâu creşte (se desenează) şi creşte în diluţie mai bine decât fără diluţie! Şi aşa merge mai departe. Vedeţi dumneavoastră, cu cât ajungeam la diluţie mai mare, cu atât creşterea era mai rapidă: una, două, trei, patru, cinci, ş.a.m.d., până când am ajuns la diluţia a douăsprezecea. La diluţia a douăsprezecea creşterea a dat iarăși înapoi, a devenit mai mică. Apoi a urcat iarăşi şi apoi a scăzut din nou.

Aşadar în felul acesta obţinem efectul cantităţilor infime de substanţă. Efectul cantităţilor infime de substanţă – vedeţi dumneavoastră, aceasta este foarte ciudat –, este ritmic! Dacă diluăm, obţinem în cele din urmă, la o anumită diluţie, creşterea cea mai puternică, apoi iarăși

scade, apoi urcă din nou; aceasta merge ritmic. Astfel încât se vede: Atunci când planta creşte din pământ, asupra ei acţionează ceva, în funcţie de cât este de împovărată cu substanţe, ceva care acţionează ritmic în mediul înconjurător. Acolo înăuntru acţionează, ca să spun aşa, mediul înconjurător al pământului; acest lucru se vede foarte limpede.

Acum, dacă vă este clar că cele mai mici cantităţi de substanţă au un efect, nu veţi mai avea îndoieli să recunoaşteţi de asemenea, că în astfel de timpuri ca acelea de acum, în care atât de mulţi oameni ingerează alimente nepotrivite şi apoi putrezesc drept cadavre în pământ, că aceasta acţionează altfel! Desigur că aceasta este într-o diluţie foarte mare pentru întreg Pământul, dar chiar de aceea acţionează altfel decât atunci când oamenii trăiesc sănătos. Şi aceasta este din nou conţinută în hrana care creşte din Pământ. Oamenii le mănâncă și pe acestea. Astfel încât se poate spune: Este ceva care se generează și prin circumstanțele epocii. Desigur că oamenii nu-şi clarifică aceasta prin ştiinţa materialistă grosieră, pentru că ei îşi spun: Păi ce importanţă să aibă pentru întreg Pământul ceea ce se pune în Pământ ca trup omenesc? – Este foarte diluat, desigur, ceea ce vine din om în acest proces, dar acţionează.

Vedeţi dumneavoastră, domnii mei, atunci este bine dacă vorbim o dată despre întreaga plantă. Condițiile de sănătate ale oamenilor depind întru totul de creşterea plantelor, şi de aceea trebuie să cunoaştem ce anume colaborează de fapt la creşterea plantelor.

Tocmai această problemă cu paralizia infantilă m-a preocupat extrem de mult, şi a rezultat că de fapt trebuie tratat întregul om. Au și reieșit deja puncte de sprijin pentru tot felul de remedii, exact pentru paralizia infantilă. Aceasta probabil este de o mare importanţă, deoarece paralizia infantilă ar putea juca în viitor un rol cu adevărat dureros. Este desigur o problemă care preocupă profund, şi eu am fost preocupat tocmai cu aceasta. Va trebui probabil să fie realizat un medicament care constă din băi cu sodă, arseniat de fier şi încă dintr-o substanţă anume, care este preluată din creierul mic, din partea posterioară a creierului animalelor. Aşadar va trebui să fie un remediu foarte complicat exact pentru o asemenea paralizie infantilă. Vedeţi dumneavoastră, aici, la o astfel de boală care vine din cauze foarte ascunse, este vorba că ea va trebui să fie vindecată tot într-un mod complicat. Lucrurile sunt de fapt foarte actuale în ziua de azi, şi este bine dacă vă clarificaţi cum se produce întreaga creştere a plantelor.

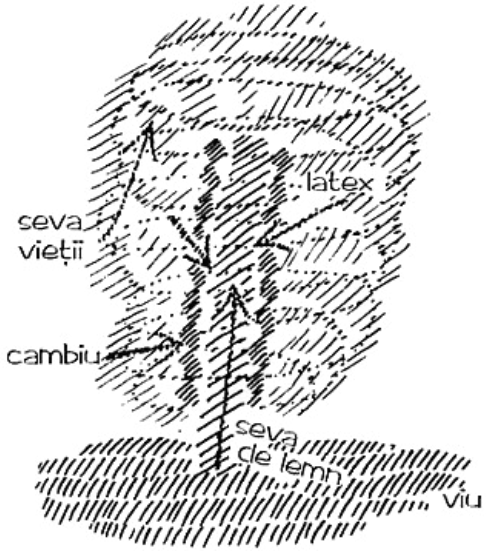

plansa

[măreşte imaginea]

Aici creşte, aşadar, planta din sol. Vreau să o reprezint astăzi aşa cum corespunde exact întrebării pe care a pus-o domnul Dollinger (vezi desenul). Din germen creşte rădăcina. Să luăm la început un copac; apoi putem trece la planta obişnuită. Dacă luăm un copac, aici creşte trunchiul. Da, domnii mei, vedeţi dumneavoastră, deja creşterea acestui trunchi este ceva extraordinar de ciudat. Acest trunchi care creşte aici, este format de fapt numai prin aceea că lasă să meargă seva din pământ în sus, iar această sevă care urcă – aşadar ceea ce am desenat aici roşu –, această sevă ascendentă trage cu sine toate sărurile posibile şi constituenții pământului; prin aceasta este trunchiul solid. Dacă priviți aşadar lemnul din trunchiul unui copac, aveţi o sevă ascendentă, şi această sevă duce cu sine în plante particulele solide de pulbere ale Pământului, tot felul de săruri, aşadar să spunem carbonat de sodiu, componenți care conțin săruri de fier. Toate acestea sunt antrenate acum, şi prin aceasta este lemnul solid în sine. Astfel, esenţialul este că aici urcă seva.

Ce e petrece aici de fapt? Vedeţi dumneavoastră, când aici urcă solidul, pământosul, devine lichid, şi avem aici element pământos-fluid ascendent. Aici urcă o astfel de substanţă groasă, pământoasă-fluidă. Lichidul se evaporă apoi şi pământosul rămâne. Ceea ce rămâne în urmă pământos este lemnul. Dacă seva urcă aici, ea nu se formează aici (se indică pe desen), ci această sevă, care urcă în lemn – să o numim seva lemnului –, este de fapt conţinută în întreg Pământul, astfel încât în această privinţă Pământul este o singură mare vietate. Această sevă a lemnului, care apoi urcă în copac, există în fond, după cum am spus, în întreg Pământul; numai că în Pământ această sevă este de fapt ceva cu totul deosebit. Ea devine ceea ce reprezintă în copac, abia în copac. În Pământ, ea este seva vivifiantă a Pământului propriu-zis. Pământul este cu adevărat o vietate. Şi ceea ce urcă apoi în copac, este în întreg Pământul; prin aceasta trăieşte Pământul. În copac, această sevă îşi pierde vitalitatea, ea devine un agent chimic, acolo ea mai are numai forţe chimice.

Aşadar atunci când priviţi un copac trebuie să vă spuneţi: Pământosul-fluid din copac a devenit chimic, iar în Pământul însuşi, acolo jos, el era încă viu. Aşadar seva lemnului a murit parţial urcând în copac.

Dacă nu ar fi şi altceva, atunci nu s-ar dezvolta niciodată nici o plantă, ci s-ar forma doar mlaştini, care mor în partea de sus şi în care se desfăşoară procese chimice. Dar ceea ce se formează din seva lemnului, trunchiul, ajunge afară în aer – şi aerul este întotdeauna amestecat cu umezeală – el ajunge în aerul umed, în umezeală, în elementul apos-aeros. Seva lemnului – împreună cu ceea ce produce ea – ajunge aşadar, din pământos-lichid, în lichid-aeros. Iar în lichid-aeros viaţa se formează din nou, astfel încât trunchiul se acoperă de jur-împrejur cu ceea ce apoi trăieşte în frunzişul verde (se desenează), şi în cele din urmă în floare şi în tot ceea ce este aici, afară. Acestea sunt din nou trezite la viaţă. În frunziş, în frunză, în floare şi în mugur, trăieşte din nou seva vieţii; seva lemnului este sevă vitală pe cale de a muri. În trunchi, viaţa moare încontinuu, în frunză ea se reînnoieşte. Astfel încât trebuie să spunem: Noi avem sevă a lemnului, care urcă în sus; apoi avem sevă a vieții. – Ce face deci aceasta? Vedeţi dumneavoastră, seva vieții circulă jur împrejur şi produce pretutindeni frunzele. De aceea puteţi şi observa astfel de spirale, în care sunt ordonate frunzele. Seva vieţii, aşadar, circulă propriu-zis în cerc de jur-împrejur. Si ea provine din elementul lichid-aeros, în care ajunge planta, atunci când a răsărit din pământos-lichid.

împrejurul ei de pretutindeni din elementul lichid-aeros, în care ajunge planta, atunci când a răsărit din pământos-lichid.

Vedeţi dumneavoastră, domnii mei, faptul că trunchiul, trunchiul de lemn este mort şi că la plantă trăieşte numai ceea ce se dezvoltă aici, de jur-împrejur, îl puteţi dovedi într-un mod foarte simplu, anume în felul următor: Gândiţi-vă că vă apropiaţi de un copac; aveţi aici trunchiul de lemn, apoi aveţi aici scoarţa, şi în scoarţă, aici înăuntru cresc frunzele (se desenează). Acum merg aici şi tai scoarţa – prin acesta este înlăturată şi frunza –, dar dincoace las frunzele împreună cu scoarţa. Şi povestea se vădeşte a fi aşa, că *aici* copacul rămâne viu, proaspăt, şi *acolo* el începe să moară. Lemnul singur cu seva lui de lemn nu poate menţine copacul viu. Aici trebuie ca din afară să curgă înăuntru ceea ce vine împreună cu frunzele; aceasta conţine din nou viaţa. Vedem în felul acesta: Ce-i drept, Pământul poate scoate copacul în afară, dar ar trebui să-l lase să moară, dacă el nu ar căpăta viaţa din afară, de la aerul umed; căci înăuntrul copacului seva lemnului nu este decât un agent chimic, nu este un agent de viaţă. Viaţa care circulă de jur-împrejur îi constituie viaţa. Şi, de fapt, se poate spune: Atunci când primăvara urcă seva lemnului, copacul se reînnoieşte în Pământ. Atunci când primăvara seva vieții circulă împrejut din nou, copacul devine în fiecare an din nou viu. Pământul acţionează asupra sevei lemnului, pământos-lichidul; lichid-aerosul acţionează asupra sevei vieţii.

Dar cu aceasta nu s-a terminat, ci acum, în timp ce se întâmplă aceasta, între scoarţa care mai este încă străbătută de seva vieţii şi lemn se formează un nou strat vegetal; aici nu mai pot spune deloc că se formează o sevă. Dincoace pot spune: seva lemnului, seva vieții; dar aici nu mai pot spune că se formează o sevă, pentru că ceea ce se formează aici este foarte dens. Se numeşte cambiu. Acesta se formează între scoarţa care încă ţine de frunze, şi lemn. Aşadar dacă tai partea aceasta de aici (se desenează), atunci aici, înăuntru, nu se formează cambiu. Dar planta are nevoie și de cambiu într-un anumit mod. Seva lemnului se formează în pământos-fluid, seva vieţii se formează în fluid-aeros, şi cambiul se formează în aerul cald, în caloric-aeros sau în element aeros cald. Planta dezvoltă căldură prin aceea că primeşte viaţa din afară. Această căldură și-o trimite în propriul ei interior, şi din această căldură se formează aici, înăuntru, cambiul. Sau, dacă încă nu se formează cambiul – planta are nevoie de cambiu, veţi auzi imediat pentru ce –, dar mai înainte să se formeze acest cambiu, se formează deja ceva mai dens: acesta este latexul vegetal interior. În căldura sa planta formează spre interior şi latexul vegetal, care, dacă este nevoie, este un remediu important. Aşadar seva lemnului trage planta în sus; frunzele vivifiază planta; apoi însă frunzele producând căldură formează din nou latexul, care la rândul său acţionează înapoi asupra cambiului. Şi la plantele vechi, la plantele foarte vechi, acest latex care a coborât spre Pământ, s-a făcut transparent. Pe când Pământul era mai puţin solid, pe când mai era încă umed-fluid, el s-a făcut transparent, și acolo el a devenit chihlimbar. Aşadar dumneavoastră vedeţi, dacă luaţi o bucăţică de chihlimbar, aceasta este ceea ce la o plantă străveche a Pământului, din frunză s-a scurs afară și s-a coagulat ca sângele, în jos, înspre Pământ: este răşină. Toate acestea curg iarăși în jos, pe acestea planta le dă din nou Pământului: răşina, chihlimbarul. Şi când le reţine planta însăşi, devin tocmai cambiu. Prin seva lemnului, planta se află în legătură cu Pământul; seva vieţii aduce planta în legătură cu ceea ce circulă de jur-împrejurul Pământului, cu împrejurimile aeros-umede ale Pământului. Dar cambiul aduce planta în legătură cu stelele, cu ceea ce se află sus. Şi aici este aşa, că în acest cambiu ia deja naştere forma plantei următoare. Aceasta trece în sămânţă şi în felul acesta se naşte următoarea plantă; astfel încât stelele produc următoarea plantă pe calea ocolită a cambiului. Aşadar planta nu este produsă doar din sămânţă – adică desigur că ea este produsă din sămânţă, dar sămânţa trebuie să aibă mai întâi influența cambiului, adică influența întregului cer.

Vedeţi dumneavoastră, acest lucru este deja ceva minunat: Dacă luăm în mână o sămânţă de plantă, acest grăuncior de praf, mica sămânţă modestă, lipsită de pretenţii, a putut lua naştere numai prin aceea că acest cambiu – de data aceasta nu în elementul fluid, ci în ceva mai dens – copiază întreaga plantă. Şi această formă, care ia naştere aici, înăuntrul cambiului – o nouă formă vegetală –, transferă seminţei forţa, şi din aceasta are apoi sămânţa forța de a face să crească în sus o nouă plantă sub influenţa Pământului.

Aşadar dumneavoastră vedeţi, domnii mei, că prin simpla speculare, dacă punem pur şi simplu sămânţa la microscop, nu rezultă nimic. Aici trebuie să ne fie limpede cum întregul este în corelație cu seva lemnului, seva vieţii şi cambiul. De aceea şi este seva lemnoasă un suc relativ subţire; el este de fapt calculat în aşa fel încât în el să se poată forma uşor efecte chimice. Seva vitală a plantei este deja mult mai groasă, ea separă doar şi latexul. Dacă veţi îngroşa puţin latexul, puteţi face figuri minunate din el. Aşadar seva vieții are ceva îngroșat faţă de seva de lemn, care se conformează deja mai mult formei plantei. Şi apoi ea conferă întreaga formă cambiului. Acesta este şi mai dens, este deja de-a dreptul vâscos, mai este doar atât de moale cât să poată prelua formele care îi sunt date de stele.

Aşa stau lucrurile la copac, dar şi la planta obişnuită. Dacă aici este Pământul şi aici avem rădăcinuţa, mlădiţa creşte în sus; dar acum nu se depun la fel substanţele solide, nu devine lemn – rămâne aşa cum este tulpina unei plante –, nu ajunge așa departe; apoi la ea se formează la fel frunzele împrejur, spiralat, şi apoi se formează la fel în interior cambiul, şi cambiul ia din nou totul cu sine înapoi spre Pământ. Astfel încât la o plantă anuală procesul, întregul proces se desfăşoară mult mai repede. La copac se separă numai părţile componente solide, şi nu este folosit la fel totul. Dar acelaşi proces are loc şi la planta întru totul obişnuită, numai că nu ajunge atât de departe ca la copac. La copac este în general un proces destul de complicat. Dacă priviţi de sus trunchiul, aveţi mai întâi măduva înăuntru – aceasta este aşadar ceva care dă direcţia; apoi se formează în jurul măduvei ceea ce sunt depunerile lemnoase. Dacă acum se înaintează către toamnă, vine latexul din cealaltă parte şi aglutinează lemnul. Acum avem lemnul gumat dintr-un an. În anul următor se petrece iarăși acelaşi lucru cu ceea ce urcă în plantă, doar că acum trebuie să meargă mai mult la un alt loc, este din nou gumat toamna, şi prin aceea că este mereu gumat mai departe, iau naştere inelele anuale. Aşadar vedeţi că toate lucrurile devin foarte explicabile numai dacă putem înţelege corect procesele interne, numai dacă ştim că aici există trei tipuri de substanţe; sevă de lemn, sevă de viaţă şi cambiu. Seva de lemn este cea mai fluidă, ea este de fapt un agent chimic. Seva de viaţă vivifiază; aceasta este aşadar, dacă pot să mă exprim aşa, un viu. Şi ceea ce se petrece în cambiu – da, aici de fapt se conturează din stele întreaga plantă! Într-adevăr aşa este, domnii mei! Aici seva de lemn merge în sus, şi moare; aici apare din nou viaţa, şi acum vine efectul stelelor: aici apare aceasta, încât din cambiul care deja a devenit gros, vâscos, prin influența stelară este trasată noua plantă. Astfel încât în cambiu avem într-adevăr un desen, o sculptură a noii plante; aceasta este sculptată acolo înăuntru. Acolo se modelează de către stele, din întregul spaţiu cosmic, ceea ce este apoi întreaga formă a plantei. Aici, vedeţi dumneavoastră, intrăm din viaţă în spirit. Căci ceea ce se modelează aici, este modelat din spiritul cosmic. Acest fapt este foarte interesant, domnii mei: Pământul conferă viaţa sa mai întâi plantei, planta moare, împrejurimea de aer împreună cu lumina ei dă plantei din nou viaţa, şi spiritul cosmic dă înăuntru noua formă a plantei: Aceasta se păstrează apoi în sămânță şi creşte după aceea în acelaşi mod. Astfel încât în planta care se înalță vedem o cale, modul cum se clădeşte întreaga lume vegetală din Pământ, trecând prin moarte, la spiritul viu.

Seva de lemn: Pământ: agent chimic

Seva vieții: mediul înconjurător al Pământului: viu

Cambiu: stele: spirit

Acum se fac la Stuttgart şi alte încercări. Aceste lucruri de aici sunt extrem de instructive. În loc să se cerceteze doar creşterea – care este oricum și importantă, îndeosebi atunci când se ajunge la diluţiile înalte de unu la un trilion, ceea ce este va să zică foarte interesant –, se mai pot face următoarele. Se iau metale sau combinaţii metalice foarte diluate, diluate în modul descris, să zicem, de exemplu, se iau combinaţii ale cuprului foarte diluate, astfel încât să le avem într-o soluţie. Acum punem aceasta într-un ghiveci. Aici este pământ înăuntru.

În acest pământ se pune întru câtva ca un fel de îngrăşământ, cuprul. Alături punem un ghiveci care are pământ simplu, acelaşi pământ, dar care nu a fost fertilizat prin cupru. Trebuie să fie acelaşi pământ, dar care nu are cupru. Apoi luăm la rândul lor aceleaşi plante – plantele trebuie să fie pe cât posibil egale ca nivel în creştere –, aşadar punem o plantă în pământul întru câtva fertilizat cu cupru, şi cealaltă plantă o punem în pământul în care nu este conţinut îngrăşământ pe bază de cupru. Şi rezultă ciudăţenia, tocmai atunci când am diluat foarte mult cuprul, că frunzele capătă creţuri aici pe margini – celelalte nu capătă creţuri, dacă aveau frunze netede, dacă nu aveau deja din capul locului creţuri. Trebuie luat acelaşi pământ, pentru că în multe locuri pământul conţine deja cupru. Trebuie luat același pământ – o dată tratat cu cupru – şi trebuie luate aceleaşi plante, ca să le putem compara cu exactitate.

Acum luăm o a treia plantă, punem într-un a treilea vas tot acelaşi pământ, dar în loc de cupru punem acum înăuntru plumb. Atunci frunzelor nu le vine câtuşi de puţin să se încreţească, ci se usucă la vârf şi cad, aşadar se vestejesc la capăt şi cad, dacă punem plumb. Acum aveţi dintr-o dată o imagine cu totul remarcabilă. Aceste cercetări sunt făcute la Stuttgart şi ele arată foarte frumos aceste lucruri, când avem toate ghivecele unul lângă celălalt şi vedem cum acţionează substanţele Pământului asupra plantelor.

Pe viitor nu vă veţi mai mira dacă vedeţi pe undeva forme de plante cu frunze încreţite. Dacă săpaţi acolo în pământ, veţi găsi urme de cupru. Sau dacă aveţi frunze care se încreţesc uşor la margini şi se usucă, veţi săpa în pământ, veţi găsi uşoare urme de plumb. Priviţi de exemplu cunoscuta plantă care se numeşte coada calului (Equisetum arvense), cu care se lustruiesc vasele. Această plantă creşte la rândul ei tocmai în astfel de locuri, unde solul conţine siliciu; de acolo primesc ele aceste tulpini rigide, silicioase. În felul acesta puteţi înţelege formele plantelor pornind de la sol.

Acum puteţi însă înţelege şi ce importanţă are atunci când cantităţi foarte mici dintr-o oarecare substanţă sunt amestecate în sol. Firește, cimitirul este undeva afară, dar pământul este în întregime, pretutindeni străbătut de seva de lemn, şi micile cantităţi trec peste tot direct în sol. Şi dacă ai făcut o dată experimentul cum acţionează aceste mici cantităţi despre care v-am povestit, atunci îți spui: Da, acelea care chiar s-au volatilizat în cantităţi mici în sol, și pe acelea le mâncăm noi! Ele sunt atât de puternice, încât trăiesc în forma plantelor. Şi ce se petrece în acest caz mai departe? Gândiţi-vă, deci am obţinut aici o formă vegetală ce vine dintr-un sol care conţine plumb. Oamenii spun că în ziua de azi nu se formează plumb. Dar în sol se formează tocmai plumb atunci când introducem în acest sol ceva viu intrat în putrefacție. Se formează chiar simplu în sol plumb. Acolo creşte în afară planta – am putea spune chiar: creşte o plantă cu plumb. – Frumos. Dacă mâncaţi această plantă cu plumb, atunci ea are un cu totul alt efect decât dacă mâncaţi o plantă care nu este plantă cu plumb. Atunci când mâncăm o plantă cu plumb, aceasta acţionează în aşa fel încât creierul nostru mic, care este aici în spate în cap, devine mai uscat decât este de obicei. El devine mai uscat.

Acum aveţi o legătură între sol şi creierul mic. Pot exista aşadar plante care prin simpla alcătuire a solului, prin ceea ce se introduce undeva în pământ şi se împrăștie apoi pe undeva, usucă puţin creierul mic. Acum, domnii mei, în clipa în care nu mai avem creierul mic în deplină putere, devenim neîndemânatici. Dacă i se întâmplă ceva creierului mic, devenim neîndemânatici, nu mai putem mişca picioarele şi braţele aşa cum trebuie; şi dacă aceasta apoi devine ceva mai puternică, ne paralizează membrele.

Vedeţi dumneavoastră, domnii mei, aceasta este calea de la sol la paralizia omenească. Omul mănâncă dintr-o plantă, şi dacă aceasta are la marginea frunzelor ceva pe cale de a muri, dacă ea a devenit aşa cum v-am descris eu dumneavoastră, creierul său mic se va usca puţin. În viaţa obişnuită, acest lucru nu se observă imediat, dar omul nu se mai poate orienta corect atunci; dacă acest lucru devine mai puternic, apare paralizia. Acum este iar aşa, că cel mai la început, atunci când omul nu se poate orienta, când apare acest lucru în cap, faptul că omul nu se poate orienta – care porneşte de la uscarea creierului mic –, aceasta prinde la început toţi acei muşchi care sunt aprovizionaţi acolo sus, în cap, de o mică glandă, de aşa-numita glandă pineală, epifiza, şi în special partea implicată în văz. Dacă se întâmplă aceasta, omul face doar gripă. Dacă paralizia merge mai departe, gripa se dezvoltă pâna la omul paralizat în întregime. Astfel încât în toate fenomenele de paralizie se află ceva corelat intim cu solul Pământului. Şi din aceasta dumneavoastră vedeţi că trebuie să ne luăm cunoştinţele într-adevăr din multe părţi, ca să înfăptuim ceva însănătoşitor pentru om. Într-adevăr, nu este suficient să faci tot felul de discursuri că trebuie să fie aşa şi aşa! Căci dacă nu se ştie prin ce se ajunge la moartea organismului, atunci se pot face instituții oricât de bune: oamenii nu vor mai fi însă competenți. Căci tot ceea ce acţionează în plantă şi trece de la plantă la om, este iarăși şi în om de o mare importanţă.

Vedeţi dumneavoastră, seva lemnului corespunde de fapt în om obișnuitei citoplasme incolore, mucusului. Seva lemnului din plantă este la om mucusul vital. Seva vitală a plantei, care îşi parcurge circuitul pornind din frunze, corespunde sângelui omenesc. Şi cambiul plantelor corespunde în om laptelui şi chilului. Când femeia ajunge să alăpteze, ea dezvoltă mai puternic chil în piept prin anumite glande. Aici aveţi din nou ceea ce este cel mai puternic influenţat de către stele la om: chilul. Dar acest chil este în mod cu totul special necesar pentru formarea creierului. Ca să spun aşa, creierul este, în fond, chil durificat în om. Când avem deci astfel de frunze, care mor, ele nu produc un cambiu cum trebuie, pentru că nu mai au puterea să reacţioneze cu căldura potrivită. Ele lasă căldura să acţioneze în afară prin părţile pe cale de a muri, nu mai reacţionează corect. Noi mâncăm plante cu un cambiu care nu s-a dezvoltat cum trebuie: ele nu dezvoltă chilul în noi aşa cum trebuie; femeile nu dezvoltă cum trebuie laptele matern, copiii primesc deja un lapte asupra căruia stelele nu acţionează deosebit de puternic, copiii nu se pot dezvolta bine. De aceea apare această paralizie, firește, în special la copii. Dar ea poate apărea şi la cei mari, deoarece omul trebuie să rămână întreaga viaţă influenţat de lumea stelară, aşa cum v-am expus deja.

În aceste lucruri ştiinţele naturii trebuie şi metoda de vindecare să lucreze împreună. Acestea trebuie să colaboreze pretutindeni. Dar nu ne putem închide în vreo ştiinţă individuală. În ziua de azi există pretutindeni oameni care se preocupă doar de animale; alţii numai cu oamenii, aceştia sunt antropologii. Apoi iarăşi alţii cu o parte din om: cu simţurile bolnave, cu ficatul bolnav, cu inima bolnavă; deci aceşti oameni se specializează asupra interiorului. Apoi, iarăşi, botaniştii studiază doar plantele, mineralogii pietrele, geologii întregul sol. În felul acesta se realizează ceva foarte comod pentru ştiinţă. Omul are mai puţin de învăţat dacă devine doar geolog sau are de învăţat doar despre pietre. Da, dar o astfel de ştiinţă nu foloseşte la nimic! Nu are nici un rost o astfel de ştiinţă; dacă vrei să faci ceva cu omul când este bolnav, trebuie să iei întreaga natură laolaltă. Nu are nici un folos să înţelegi o simplă geologie sau o simplă botanică, sau o simplă chimie. Chimia trebuie să poată fi urmărită până în activitatea sevei lemnului! Este într-adevăr aşa. Studenţii au născocit o vorbă – după cum ştiţi, la universitate există profesori deplini şi profesori agregați –, şi studenţii au născocit vorba: profesorii deplini nu ştiu nimic agregat şi profesorii agregați nu ştiu nimic deplin. – Dar aceasta o putem extinde mult mai departe în ziua de azi: Geologul nu ştie nimic despre plantă, despre animal, despre om; antropologul nu ştie nimic despre animal, despre plantă, despre Pământ. Nici unul nu ştie de fapt cum sunt corelate între ele lucrurile de care se ocupă. Exact aşa cum s-a specializat omul în muncă, se specializează şi în cunoaştere. Şi aici este mult mai dăunător. Ţi se face părul măciucă dacă nu există decât geologi, botaniști ş.a.m.d., căci în felul acesta întreaga cunoaştere este îmbucătățită, şi nu se înfăptuiește nimic aşa cum trebuie. Aceasta s-a petrecut ca să le fie oamenilor mai comod. Oamenii spun deja în ziua de azi: Nu poţi fi un om care să ştie totul. – Da, dar tocmai dacă nu vrei să fii un om care să poată lua întreaga cunoaştere laolaltă, atunci de asemenea trebuie să-ţi şi spui totodată: Trebuie să renunţi de fapt la o cunoaştere utilă. Noi trăim deja într-un timp în care lucrurile au luat, în fond, o înfăţişare îngrozitoare. Este ca şi cum un om care are de a face cu ceasurile vrea să înveţe în acest sens doar pilirea metalelor. Atunci trebuie să rezulte că, la urma-urmelor, unul cunoaşte pilirea metalelor, altul sudura lor ş.a.m.d., nu-i aşa? Şi atunci ar veni din nou unul care cunoaşte asamblarea ceasului, dar nu ştie la rândul său cum se prelucrează metalele în parte. Acum, nu-i aşa?: la maşinării asta mai merge, deşi desigur că nici acolo nu merge fără să forțezi oamenii. Dar în domeniul medical, de exemplu, nu se ajunge la

absolut nimic dacă nu se poate lua laolaltă întreaga cunoaştere, până la cunoaşterea Pământului. Căci înăuntrul trunchiului de lemn trăieşte ceea ce poate fi dus în sus, din Pământ, aşadar din obiectul geologiei, până la seva de lemn. Apoi, acesta moare. Trebuie cunoscută şi meteorologia, aerul, căci din mediul înconjurător al frunzelor este adus ceea ce generează din nou viaţa. Şi trebuie ştiută şi astronomia dacă vrem să înţelegem structurarea cambiului. Iarăși, trebuie cunoscut ce anume intră în om odată cu cambiul, atunci când îl consumăm: chilul, care se transformă devenind creier; astfel încât atunci când omul primeşte un cambiu deteriorat, ca adult obţine un creier deteriorat. Şi în felul acesta se produc bolile din ceea ce se află în interiorul Pământului.

Aceasta este de spus asupra acestui lucru, de unde vin astfel de boli aparent inexplicabile. Ele îşi au temeiul în sol.

Rudolf Steiner

OMUL ŞI LUMEA
ACŢIUNEA SPIRITULUI ÎN NATURĂ

GA 351

NOTE

CONFERINȚA I

1. Vezi conferinţa din 10 ianuarie 1923, din «Despre sănătate şi boală», GA 348.

2. Coada-rândunicii, Papilio machaon L., un fluture de zi în culori minunate, are o nuanţă de fond galbenă cu desene negru-albăstrui pe aripi. Omizile sale trăiesc pe diferite plante umbelifere.

3. Cesare Lombroso, 1836-1909, antropolog italian, profesor de medicină juridică la Torino, a reprezentat învăţătura despre „infractorul înnăscut”; opera sa «Genio e follia» (Geniu şi nebunie) a apărut în 1864.

CONFERINȚA a III-a

1. Vezi conferinţa I, din 8 octombrie 1923.

2. Vezi conferinţa a II-a, din 10 octombrie 1923.

CONFERINȚA a IV-a

1. Vezi conferinţa din 21 februarie 1923 din «Despre viaţa omului şi a Pământului», GA 349.

CONFERINȚA a V-a

1. În mai 1906. Aceste conferinţe au apărut în GA 94, ***Cosmogonie***.

2. Lykurgos a trăit în secolul IX înainte de Christos. Mai multe amănunte despre el şi despre viaţa din Sparta se găsesc în biografia realizată de Plutarh: «Lykurg».

CONFERINȚA a VI-a

1. Vezi conferinţa din 21 februarie 1923 din „Despre viaţa omului şi a Pământului” GA 349.

CONFERINȚA a VII-a

1. Institut clinico-terapeutic, Stuttgart; întemeiat după primul curs pentru medici al Dr. Steiner – Paşti 1920 – de către medicii dr. Ludwig Moll, dr. Otto Palmer, dr. Felix Peipers şi dr. Friedrich Husemann, inaugurat pe 15 august 1921 ca secţiune a Kommenden Tag SA, Stuttgart, sub conducerea dr. Otto Palmer; între 1924 şi 1935, institut particular al dr. Otto Palmer.

2. acţiunile celor mai mici particule de substanţe: vezi lucrările lui L. Kolisko, de exemplu: «Dovedirea fiziologică şi fizică a acţiunii celor mai mici entităţi» («Physiologischer und physikalischer Nachweis der Wirksamkeit kleinster Entitäten»), Stuttgart 1923